Dodatok č. 2

k Stratégii CLLD zo dňa 15.06.2017

Názov stratégie CLLD:

INTEGROVANÁ STRATÉGIA ROZVOJA ÚZEMIA MIESTNEJ AKČNEJ SKUPINY CEROVINA

Názov oprávneného žiadateľa:

Miestna akčná skupina Cerovina, občianske združenie

Adresa:

Sobotská 10, 980 02 Jesenské

ŠTATUTÁRNY ZÁSTUPCA	
Meno priezvisko, titul	Gabriel Mihályi, Mgr.
Podpis	Pečiatka

V súlade s Dodatkami č. 4 zo dňa 6.4.2017, Dodatkom č. 5 zo dňa 2.5.2017 a Dodatkom č. 6 zo dňa 23.6.2017, ktorými sa mení Systém riadenia CLLD (LEADER a komunitný rozvoj) pre programové obdobie 2014 – 2020 a na základe Uznesenia Valného zhromaždenia MAS Cerovina ako najvyššieho orgánu združenia zo dňa 15.06.2017 bola aktualizovaná Stratégia CLLD MAS Cerovina Dodatkom č. 2 zo dňa 15.06.2017. Dodatok č. 6 zo dňa 23.6.2017 nemal žiadny vplyv na obsah už skôr schválenej Stratégie CLLD, preto nebolo potrebné opakované schvaľovanie Stratégie CLLD najvyšším orgánom združenia.

Aktualizácia jednotlivých častí Stratégie CLLD MAS Cerovina bola vykonaná v súlade s Metodickým pokynom na spracovanie stratégie CLLD zverejneným na webovom sídle PPA dňa 2.5.2017 a jeho aktualizáciou zo dňa 23.6.2017.

Abstrakt

Miestny rozvoj vedený komunitou (CLLD) je nástroj na zapájanie miestnych aktérov Miestnej akčnej skupiny Cerovina, občianske združenie (ďalej len MAS Cerovina) do rozhodovania o sociálnom, environmentálnom a ekonomickou rozvoji svojho územia. Je založený na princípe zdola-nahor a na znakoch metódy LEADER, V programovom období 2014-2020 sa metóda LEADER rozširuje aj do iných operačných programov a iných fondov EÚ, v podmienkach SR sa CLLD bude využívať v rámci Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka prostredníctvom PRV SR 2014-2020 a v rámci Európskeho fondu regionálneho rozvoja prostredníctvom Integrovaného regionálneho operačného programu 2014-2020.

Metóda LEADER je inovatívny prístup pre rozvoj vidieka a jeho politiku, ktorú bude územie MAS Cerovina aplikovať v programovom období rokov 2014 - 2020. Územie využilo základnú myšlienku tejto metódy, ktorou je podporovať rozvoj na základe využívania lokálneho potenciálu územia, teda na základe využívania vnútorných zdrojov, pričom jedným zo základných znakov bol a je prístup zdola nahor – t.z., že o rozvoji územia rozhodujú miestni aktéri. MAS Cerovina na tomto princípe už spolupracuje dlhšiu dobu, od roku 2008 kedy začala s prípravou Integrovanej stratégie rozvoja územia MAS Cerovina a uchádzala sa v predchádzajúcom programovom období o podporu na prístup LEDADER. Pridanou hodnotou tohto nástroja je spôsob, akým tento prístup prispieva k rozvoju územia, t. z. prostredníctvom aktívnych ľudí, ktorí územie MAS Cerovina dôkladne poznajú, sa v území podarí realizovať projekty menšieho charakteru, ktoré by sa prostredníctvom dopytovo orientovaných výziev nerealizovali.

Cieľom stratégie MAS Cerovina je do roku 2023 prispieť k zlepšeniu kvality života občanov dobudovaním technickej infraštruktúry, ponukou takých nových pracovných príležitostí pre obyvateľov, ktoré budú mať znásobovací účinok, významne podporiť podnikanie, zvoliť vhodnú a intenzívnu propagáciou svojho potenciálu a daností, zamerať sa na konkrétne produkty cestovného ruchu. Cieľom združenia je dosiahnuť vyvážený územný rozvoj a spoločne vytvoriť taký región, ktorý bude atraktívny pre všetkých jeho obyvateľov na život aj na prácu.

OBSAH

1. Základné informácie o MAS **6**

1.1 Identifikačné údaje MAS *6*

1.2 Vymedzenie oblasti a obyvateľstva, na ktoré sa stratégia CLLD vzťahuje *6*

2. Vznik, história a tvorba partnerstva a stratégie CLLD **9**

2.1 Vznik a história partnerstva *9*

2.2 Tvorba partnerstva a stratégie CLLD *11*

3. Analytický rámec **14**

3.1 Analýza zdrojov územia *14*

3.2 SWOT analýza *59*

3.3 Identifikácia potrieb *67*

4. Strategický rámec **70**

4.1 Definovanie vízie a strategického cieľa *74*

4.2 Stanovenie priorít, špecifických cieľov a opatrení *76*

4.3 Súhrnná tabuľka strategického rámca *84*

4.4 Integrované znaky stratégie CLLD *87*

4.5 Inovatívne znaky stratégie CLLD *90*

5. Implementačný rámec **94**

5.1 Popis riadiaceho a implementačného procesu *94*

5.1.1 Riadiaci proces - organizačná štruktúra MAS *94*

5.1.2 Implementačný proces *103*

Na úrovni MAS Cerovina bude prebiehať iba jednokolový výber ŽoNFP. *104*

5.2 Akčný plán *106*

5.3 Monitorovanie a hodnotenie stratégie CLLD *128*

5.3.1 Opis monitorovacích a hodnotiacich opatrení stratégie CLLD *128*

5.3.2 Monitorovacie ukazovatele *135*

6. Finančný rámec **141**

6.1 Financovanie stratégie CLLD *141*

6.2 Finančný plán pre opatrenia *144*

7. Zhodnotenie prínosov stratégie CLLD, jej synergie a doplnkovosť **146**

7.1 Prínosy k zlepšovaniu ekonomického rozvoja územia *146*

7.2 Prínosy k napĺňaniu cieľov PRV *148*

7.3 Prínosy k napĺňaniu cieľov IROP *153*

7.4 Synergie a doplnkovosť stratégie CLLD *154*

7.4.1 Opis iných stratégií, ktoré sa na danom území realizujú, resp. plánujú realizovať *154*

7.4.2 Synergie a komplmentarity *156*

7.5 Popis multiplikačných efektov *158*

8. Prílohy k Stratégii CLLD **159**

Zoznam tabuliek **159**

1. Základné informácie o MAS

1.1 Identifikačné údaje MAS

Tabuľka č. 1: Identifikačné údaje MAS

Údaje o MAS	Názov MAS	**Miestna akčná skupina CEROVINA, občianske združenie**
	Dátum registrácie v zmysle zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov	**16.7.2008 pod č. VVS/ 1-900/90-32353**
	Sídlo	Sobotská 10, 980 02 Jesenské
	IČO	45 022 020
	DIČ	2022646296
Údaje o banke	Názov banky	Slovenská sporiteľňa, a.s., exp. Jesenské
	Číslo účtu	0382 207 110/0900
	IBAN	SK73 0900 0000 0003 8220 7110
	SWIFT	GIBASKBX
Údaje o štatutárovi	Meno a priezvisko	Mgr. Gabriel Mihályi
	E-mail	starosta@jesenske.sk
	Telefón	0918471689
Údaje o kontaktnej osobe	Meno a priezvisko	Mgr. Gabriel Mihályi
	E-mail	starosta@jesenske.sk
	Telefón	0918471689

1.2 Vymedzenie oblasti a obyvateľstva, na ktoré sa stratégia CLLD vzťahuje

Počet obyvateľov: 16 284

Rozloha v km^2: 343,00

Hustota obyvateľstva na 1 km^2 : 47

Počet obcí: 28

Z toho mestá: -

Počet obyvateľov najväčšej obce: 2 236

Administratívne zaradenie – okres: Rimavská Sobota

Administratívne zaradenie – kraj: Banskobystrický

% obyvateľstva na území žiadateľa žijúceho vo vidieckych obciach na úrovni okresu: 69,7 %

Rozloha územia je 343,00 km^2 s celkovým počtom 16 284 obyvateľov. Z celkového počtu 28 obcí žiadna nemá štatút mesta. Z pohľadu štruktúry sídiel v území prevažujú malé obce s počtom 100 až 500 obyvateľov, ktoré tvoria viac ako 53,6 % zo všetkých obcí. Prirodzeným centrom územia a zároveň najväčšou obcou je Jesenské (2 236 obyvateľov). Naopak, najmenším počtom obyvateľov disponuje obec Gemerček (101 obyvateľov). Hustota osídlenia celého územia je 47 obyvateľov na km^2.

Povinné prílohy:

- Príloha č. 1 tohto Metodického pokynu – Vymedzenie územia a obyvateľstva MAS Cerovina
- Príloha č. 2 tohto Metodického pokynu – Doklad o súhlase všetkých obcí so zaradením do územia pôsobnosti MAS Cerovina
- Príloha č.3 Mapa územia MAS

Obr. 1 Vymedzenie územia MAS Cerovina

MIESTNA AKČNÁ SKUPINA CEROVINA

2. Vznik, história a tvorba partnerstva a stratégie CLLD

2.1Vznik a história partnerstva

Prvé kontinuálne kroky vedúce k vytvoreniu verejno-súkromného partnerstva Miestnej akčnej skupiny Cerovina, občianske združenie (MAS Cerovina) sa datujú od roku 2003, kedy na základe spoločnej dohody obcí bol založený spoločný školský a stavebný úrad ako jednotná báza vykonávania kompetencií prenesených zo štátu na obce. Druhou platformou bola aktívna činnosť 4 samostatných mikroregiónov v území: Mikroregiónu Medveš (1.mikoregión r.z.1998 v okrese Rimavská Sobota) združujúceho obce Blhovce, Hajnáčka, Gemerský Jablonec, Dubno, Nová Bašta, Stará Bašta, Večelkov, Studená, Tachty, Petrovce; Mikroregiónu Rimava - obce Rimavské Janovce, Pavlovce, Belín, Sútor, Bottovo; Mikroregiónu Palócska vrchovina zastrešujúci obce Širkovce, Šimonovce, Drňa, Gemerské Dechtáre, Hostice, Jestice, Petrovce, Jesenské, Pavlovce, Rimavské Janovce a Mikroregiónu Údolie Gortvy - obce Gortva, Hodejovec, Hodejov, Gemerček, Čierny Potok, Konrádovce a Blhovce.

Dobrá spolupráca obcí v rámci spoločného školského a stavebného úradu a vyprofilovaná činnosť uvedených mikroregiónov bola v roku 2007 základom na naštartovanie vzájomných pracovných stretnutí a diskusií zameraných na riešenie spoločných problémov územia. V roku 2008 boli postupne na spoluprácu prizvané podnikateľské subjekty a aktívne spoločenské organizácie z územia, tj. zástupcovia súkromného a občianskeho sektora. Snaha o právny štatút doterajšej spolupráce bola zhodnotená v máji 2008 sformovaním prípravného výboru a schválením založenia občianskeho združenia pod názvom Miestna akčná skupina Cerovina, občianske združenie 28 obecnými zastupiteľstvami. Združenie bolo zaregistrované dňa 16. júla 2008 na MV SR podľa zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov.

Pokračovanie línie spoločnými silami sa podieľať na rozvoji regiónu sa premietlo do naštartovania aktivít smerujúcich na zapojenie sa do prípravy na integrovaný rozvoj vidieka. Konkrétnym výstupom je zrealizovanie projektu „Začnime od seba CEROVINA“ - Vypracovanie integrovanej stratégie rozvoja územia podporeného z Programu rozvoja vidieka SR 2007 - 2013, Opatrenia 3.5 Získavanie zručností, oživovanie a vykonávanie integrovaných stratégií rozvoja územia, ktorého cieľom bolo spoluprácou verejno- súkromného partnerstva MAS CEROVINA vytvoriť integrovanú stratégiu rozvoja územia a podporné podmienky pre implementáciu stratégie v záujme komplexného sociálno- ekonomického rozvoja vidieckeho

územia na juhu Banskobystrického kraja a okresu Rimavská Sobota. Tento projekt bol ukončený v januári 2010.

V súčasnosti je zloženie verejno-súkromného partnerstva vyvážené z hľadiska geografického i sektorového. Združenie má 57 členov, z toho 28 členov prezentuje verejný sektor (samospráva, 49%); súkromný sektor je zastúpený 20 podnikateľskými subjektmi (právnickými i fyzickými osobami) podnikajúcimi v oblasti poľnohospodárstva, potravinárskeho sektora, stavebníctva a pod. Zastúpenie občianskeho sektora a aktívnych občanov je deklarované členstvom 6 rôznych spoločenských organizácií, plus 3 aktívnymi občanmi z celého územia „Ceroviny". Rešpektovanie sociálnych atribútov je dané členstvom 2 aktívnych občianskych združení, ktorých aktivity smerujú k realizácii projektov zameraných na sociálne odkázané a marginalizované rómske skupiny obyvateľov.

Z pozície aplikácie kontinuálneho rozvoja na úrovni celého územia bol začiatkom roka 2009 naštartovaný proces realizácie prvého projektu **„Začnime od seba Cerovina“ - Vypracovanie integrovanej stratégie rozvoja územia**, ktorého aktivity smerovali k príprave koncepčného rozvojového dokumentu a budovania integrálneho rozvoja územia na báze dlhodobej spolupráce a partnerstva (projekt bol ukončený v januári 2010).

Následne MAS Cerovina pripravila a uskutočnila projekt pod názvom **„Marketing pre CEROVINU – Spolu sme silnejší“**, ktorý bol finančne podporený z prostriedkov Banskobystrického samosprávneho kraja. Hlavným cieľom projektu bolo zintenzívnenie spolupráce obcí MAS CEROVINA - tvoriť marketing združenia pomocou propagačného materiálu za účelom rozvoja vidieka a rozvoja regiónu.

Okres Rimavská Sobota bol 15. decembra 2015 podľa zákona č. 336/2015 Z. z. o podpore najmenej rozvinutých okresov a o zmene a doplnení niektorých zákonov zaradený Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVaR) do zoznamu najmenej rozvinutých okresov (NRO). Následne bol sociálno-ekonomickými partnermi z územia vypracovaný päťročný Akčný plán rozvoja okresu Rimavská Sobota, ktorý bol dňa 24.6.2016 uznesením vlády SR č. 254 schválený. V Návrhu opatrení bolo medzi systémové opatrenia zaradené vybudovanie Centra pre rozvoj Gemera a Malohontu, ktoré bude okrem iných činností zabezpečovať aj sieťovanie a koordináciu činnosti partnerov regionálneho rozvoja na území okresu, medzi ktorých patria aj MAS.

2.2 Tvorba partnerstva a stratégie CLLD

Budovanie partnerstva a spolupráce je živý proces, ktorý pokračuje v rámci medzikomunálnej spolupráce 28 obcí, mikroregiónov pri každodennej práci spoločného úradu so sídlom v Jesenskom. oval naďalej i počas implementácie projektu *„Začnime od seba CEROVINA" — Vypracovanie integrovanej stratégie rozvoja územia.*V rámci projektu bolo uskutočnených šesť samostatných vzdelávacích aktivít - (tréningy, školenia a semináre), a taktiež dve pracovné stretnutia zamerané na prerokovanie strategického, finančného a implementačného rámca ISRÚ.

Počas realizácie projektu sa uskutočnili taktiež verejné stretnutia s priamym zapojením obyvateľov v jednotlivých obciach na tému hodnotenia kľúčových indikátorov kvality života a vygenerovania silných, slabých stránok a príležitostí rozvoja (podklady na zostavenie vízie a SWOT analýzy). V prípade jednej z najmenších obcí regiónu Belín bol uskutočnený dotazníkový prieskum. V rámci aktivít boli pripravené dve regionálne výstavy. Prvá výstava pod názvom „*Zruční ľudia CEROVINY*" sa uskutočnila v mesiaci jún 2009 v obci Jesenské; druhá výstava, ktorá niesla názov *„Prírodné a kultúrne hodnoty MAS Cerovina*", bola širokej verejnosti prístupná v novembri 2009 v obci Studená. Od roku 2010 sa organizujú aktivity a kontraktačné trhy pre podnikateľov v Jesenskom. Podmienky boli vytvorené pre územie MAS Cerovina v rámci projektu *„Spoločný slovensko-maďarský marketingový informačný kanál"* (www.market-info.eu/sk), v Programe CBC MR-SR 2007-2013. Ďalšie aktivity smerovali na pracovný trhu v projekte *„ Pracuj doma – Integrovaný trh práce a program sprostredkovania vzdelávania",* r. 2012-2013.

Mobilizácia a animácia miestneho obyvateľstva prebiehala prostredníctvom techník mapovania zručností obyvateľstva, činností a zámerov podnikateľskéhosektora spoločenských organizácií v území. Dôležitý bol osobný kontakt, vysvetlenie dôležitosti riešenia problémov a v záverečnej fáze premietnutie potrieb územia do rozvojových priorít.

Uplatnenie špecifických nástrojov určených na prácu s miestnym obyvateľstvom:

- Venn diagram zúčastnených strán;
- Matrica partnerstiev a konfliktov naj dôležitej ši ch partnerov pre rozvoj;
- Diskusia nad zoznamom indikátorov kvality života;
- Zostavenie vízie želaného stavu berúc do úvahy všetky indikátory

- zaznamenané počas diskusie;
- Mapovanie územia v spolupráci s miestnym obyvateľstvom, zároveň
- vyhľadávanie miestnych aktivistov - spolupracovníkov MAS;
- Jednoduchá SWOT analýza;
- Komunikačná analýza.

Tieto metódy boli implementované aj do práce našich mikroregiónov od r.2010 a pri príprave novej Stratégie CLLD v r. 2015.

Podrobné postupy a spôsoby zapájania verejnosti (občania, podnikatelia, samospráva, profesné a záujmové skupiny a pod.) do tvorby partnerstva, spolupráce, pri jednotlivých fázach tvorby integrovanej stratégie v roku 2010 a novej stratégie CLLD 2015 obsahuje nasledovný rozpis.

TYP AKCIE	Počet akcií	
	I.obdobie	II. a III.
Štúdia daného územia	1	1
Opatrenia na získanie informácií o území a Integrovanej stratégií rozvoja územia, SWOT analýza	3	2
Vzdelávanie zamestnancov zapojených do prípravy a implementácie Integrovanej stratégie rozvoja územia	5	2
Propagačné podujatia zamerané na prístup Leader a stratégia CLLD	20	7
Ostatné akcie	4	12
CELKOM	33	24

Popis:

I. Obdobie(trvala do konca volebného obdobia t.j. r.2010) bola pilotného charakteru a orientovala sa na programové obdobie 2007-2013 a išla podľa metodiky pri v**ypracovaní integrovanej stratégie rozvoja územia Miestnej akčnej skupiny Cerovina, občianske združenie:**

V II. Obdobie(ktorá trvala vo volebnom období 2010-2014) sme ako partneri spolupracovali bez finančnej podpory združenia na úrovni medzikomunálnej spolupráci, súčinnosti 4 mikroregiónov, spoločného úradu so sídlom v Jesenskom a operatívy pri výkone kompetencií regionálneho rozvoja, územného plánovania, medzinárodnej a cezhraničnej spolupráce a podpore konkrétnych rozvojových projektov v území pre obce a niektorých aktívnych podnikateľov. Pripravovali sme sa na nové programové obdobie 2014-2020, s cieľom získať štatút MAS a financie na realizáciu Integrovanej stratégie rozvoja územia MAS Cerovina.

V III. Období sme prispôsobili naše aktivity k cieľom a programom vo volebnom období 2014-2018, lebo 15.11.2014 boli nové komunálne voľby a pripravovali sme sa aj na nové príležitosti v novom programovom období 2014-2020 vrátane Programu rozvoja vidieka a integrovaného prístupu podľa novej Metodiky na spracovanie novej „Stratégie CLLD“ (Viď vyššie obsah „Stratégie CLLD MAS Cerovina“)

V roku 2015 na základe Výzvy PRV, Opatrenie 19 – Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER, Podopatrenie 19.1 – Prípravná podpora sme podali žiadosť o NFP pod názvom „*Vypracovanie Stratégie miestneho rozvoja vedeného komunitou MAS Cerovina“.Výška žiadaného finančného príspevku bolo 12 000.- EUR.*

Informačné aktivity a komunikačné kanály, ktoré boli využité (ankety, dotazníky, informačné kampane, animačné aktivity, médiá, verejné stretnutia a pod.), počet aktivít, počet účastníkov a pod. obsahuje nasledovná tabuľka.

Realizácia aktivít k príprave územia v **I. období**participatívneho plánovania v území:
Uskutočnenie 2-dňového tréningu v termíne 04.02. 2009 – 05.02.2009 v Jesenskom

Uskutočnenie seminára dňa 26.02.2009 v Rimavských Janovciach

Uskutočnenie školenia dňa 1603.2009 v Šimonovciach

Uskutočnenie tréningu dňa 29.04.2009 v Hajnáčke

Uskutočnenie školenia dňa 26.05.2009 v Hodejove

Uskutočnenie tréningu dňa 29.06.2009 v Novej Bašte

Realizácia aktivít k príprave územia **v II. a III. období** participatívneho plánovania, realizácie projektov v území:

Procesy zapájania verejnosti a členskej základne MAS pri príprave stratégie CLLD prebiehali v rámci jednotlivých fáz:

- Aktualizácia údajov analytickej časti územia
- Aktualizácia a úprava silných stránok, slabých stránok, príležitostí a hrozieb;
- Tvorba hlavných potrieb a možnosti rozvoja;
- Určenie priorít, hlavných cieľov, špecifických cieľov, požadovaných výsledkov resp. „Stratégie CLLD MAS Cerovina“ (možné očakávania)
- Definícia a podpora rôznych typov činností, ktoré môžu viesť k napĺňaniu stanovených cieľov a výsledkom na území MAS Cerovina

- Upresnenie a prerozdelenie rozpočtu v súlade s prioritami, cieľmi MAS Cerovina a predpísanou metodikou resp. legislatívou pre PRV, IROP a LEADER.

Uskutočnenie prezentácie a školenia 17.6.2015 v Jesenskom
Uskutočnenie prezentácie a školenia 10.12.2015 v Jesenskom

V súvislosti s tvorbou partnerstva a neskôr stratégie CLLD MAS bola vytvorenáoperatívna a organizačno-technická skupina, ktorá pracovala v zložení 5-6 osôb, t.j. predseda, externí konzultanti, administrátori a pracovníčka Infocentra Jesenské. Ich činnosť znázorňuje nasledovný rozpis podľa harmonogramu činnosti.

a) Pracovné stretnutia v mikroregiónoch za účasti starostov, ktorí koordinovali činnosti na miestnej úrovni v obciach
b) Pracovné stretnutia s externými konzultantmi (podľa VO), ktorí odborne koordinovali a spracovávali informácie a dáta z územia MAS Cerovina
c) Pracovné stretnutia organizačno-technického charakteru, logistiky organizácie a zberu dát, animácií, stretnutí s členskou základňou, organizácie Valného zhromaždenia, konzultačných stretnutí (osobné, telefonické, elektronické)

Príloha č. 4: Zoznam členov MAS podľa sektorov (vrátane obcí)
Príloha č. 5 Dokumenty preukazujúce proces tvorby partnerstva a stratégie CLLD
Dokumenty: prezenčné listiny, fotodokumentácie a ďalšie relevantné podklady.
Príloha č. 5.1: Dokumenty preukazujúce proces tvorby stratégie CLLD (informačné aktivity)
Aktivity zakladateľov združenia MAS Cerovina, o.z. sa nachádzajú v sídle MAS Cerovina t.j. v obci Jesenské.
Zdroje dokumentov: www.jesenske.sk časť MAS CEROVINA
www.market-info.eu

3. Analytický rámec

3.1 Analýza zdrojov územia

Všeobecná charakteristika územia

Územie MAS Cerovina sa nachádza v juhovýchodnej časti Banskobystrického kraja. Tvorí južnú časť okresu Rimavská Sobota. Západná hranica regiónu susedí s okresom Lučenec,

južná na juhu s Maďarskou republikou. Z hľadiska územného členenia sa rozprestiera v katastrálnych územiach obcí Belín, Blhovce, Bottovo, Čierny Potok, Drňa, Dubno, Gemerček, Gemerské Dechtáre, Gemerský Jablonec, Gortva , Hajnáčka, Hodejov, Hodejovec, Hostice, Jesenské, Jestice, Konrádovce, Nová Bašta, Pavlovce, Petrovce, Rimavské Janovce, Stará Bašta, Studená, Sútor, Šimonovce, Širkovce, Tachty, Večelkov.

Dotknuté spoločné územie vyššie uvedených 28 obcí je kompaktné, vyznačuje sa spoločnými historickými väzbami, podobnými tradíciami, ako aj značnými sociálno-ekonomickými problémami. Charakteristickou črtou územia je vysoká miera nezamestnanosti (patrí medzi najvyššie v rámci SR), nízka koncentrácia tvorby nových pracovných miest, početné zastúpenie rómskeho etnika a značné množstvo rodín na hranici sociálnej odkázanosti (v niektorých obciach je životná úroveň obyvateľov na hranici chudoby).

V rámci Banskobystrického samosprávneho kraja v súlade s rozvojom celoslovenského sídelného systému spadá do navrhovanej južnej rozvojovej osi spájajúcej ťažiská celoštátneho a nadregionálneho významu Bratislava, Lučenec, Rožňava, Košice.

Rozloha územia je 343,00 km^2 s celkovým počtom 16 284 obyvateľov. Z celkového počtu 28 obcí žiadna nemá štatút mesta. Z pohľadu štruktúry sídiel v území prevažujú malé obce s počtom 100 až 500 obyvateľov, ktoré tvoria viac ako 53,6 % zo všetkých obcí. Prirodzeným centrom územia a zároveň najväčšou obcou je Jesenské (2 236 obyvateľov). Naopak, najmenším počtom obyvateľov disponuje obec Gemerček (101 obyvateľov). Hustota osídlenia celého územia je 47 obyvateľov na km^2.

V minulosti bolo územie MAS Cerovina súčasťou Gemersko-malohontskej župy. Vďaka vhodným prírodným podmienkam v celej časti územia prevažovala poľnohospodárska výroba, kým horská časť na severe okresu patrila do banskoželeziarskej oblasti Slovenského Rudohoria. Gemer patril v 19. storočí medzi hospodársky najvyspelejšie územia Uhorska.

Výhodou z hľadiska polohy a lokalizácie je rozloženie územia MAS Cerovina medzi mestom Rimavská Sobota a štátnou hranicou s Maďarskou republikou. Územie je prepojené s okresným mestom Rimavská Sobota cestou II/531 a s mestom Fiľakovo štátnou cestou II/571 Fiľakovo - Jesenské - Rimavská Seč a Tisovec.

Prepojenie územia na širšie rozvojové súvislosti národného alebo regionálneho charakteru

Z hľadiska prepojenia územia na širšie rozvojové súvislosti práve problém dopravnej dostupnosti by mala vyriešiť **rýchlostná cesta 2** (R2), ktorá je v súčasnosti považovaná za najdôležitejšiu prioritu nielen okresu Rimavská Sobota, ale celej južnej časti Banskobystrického samosprávneho kraja.

R2 je plánovaná ako rýchlostná cesta na Slovensku, ktorá povedie v koridore cesty I/50 od štátnej hranice s Českou republikou po diaľničnú križovatku *Košice, juh.* Na svojej trase sa bude križovať s diaľnicou D1 *(Chocholná)* a rýchlostnými cestami R8 *(Hradište),* R1 *(Žiar nad Hronom a Zvolen),* R3 *(Žiar nad Hronom a Zvolen),* R7 *(Lučenec)* a R4 *(Košice, juh)*. Na úseku Žiar nad Hronom - Zvolen bude R2 v peáži s rýchlostnými cestami R1 a R3. R2 bude vybudovaná na trasách európskych ciest E58, E77, E571 a E572. V súčasnosti je známe presné trasovanie len niekoľkých úsekov medzi Zvolenom a Ožďanmi, no celková dĺžka po dokončení sa odhaduje na vyše 360 km. V súčasnosti je v prevádzke je 49,2 km, z toho 6,1 km obchvat Ožďian a zvyšných 14 km obchvat obcí Figa a Tornaľa.

Jej výstavba umožní hospodársky rast zvolensko-juhoslovenskej rozvojovej osi: Zvolen - Lučenec - Rimavská Sobota - Rožňava - Košice, zabezpečí prepojenie medzi západnou a východnou časťou Slovenskej republiky, a tým zvýši dopravnú dostupnosť čo najbližšie do územia.

Druhá investícia na úrovni regionálneho charakteru, ktorá má tendenciu mať po jej realizácii pozitívny dopad na rozvoj územia, je **výstavba rekreačného komplexu** v existujúcej rekreačnej oblasti Kurinec - Zelená voda, nachádzajúceho sa 5 km od okresného mesta Rimavská Sobota. V súčasnosti je projekčne pripravená plocha na výstavbu plne vybaveného rekreačného komplexu s kapacitou 3000-3700 návštevníkov denne, plne vybavená základná infraštruktúra a dostupný zdroj termálnej vody. Cieľom uvedeného investičného zámeru je rozvoj cestovného ruchu a vybudovanie atraktívneho miesta nielen pre obyvateľov regiónu, ale aj pre zahraničnú klientelu.

Administratívno-správna poloha

Podľa administratívno-správneho členenia Slovenskej republiky patrí územie MAS Cerovina do Banskobystrického kraja, okresu Rimavská Sobota.

V zmysle definície vidieckosti územia podľa Európskej komisie - DG ARD a Eurostatu (apríl 2004), ktorá je postavená na dvoch hierarchických úrovniach teritoriálnych jednotiek (úroveň

lokálna a úroveň regionálna), je za vidiecku obec na lokálnej úrovni NUTS-V považovaná obec s hustotou osídlenia menšou ako 150 obyvateľov na km^2.

Na úrovni NUTS-III (kraje) v rámci Slovenska patrí Banskobystrický kraj spolu s Nitrianskym krajom medzi dva výrazne vidiecke regióny; BBSK má 52,2% podiel obyvateľstva žijúceho vo vidieckych obciach. Územie MAS Cerovina je zastúpené **69,7% obyvateľov**, ktorí žijú vo vidieckych obciach na úrovni okresu. Priemerná hustota osídlenia územia MAS Cerovina je 47 obyvateľov na 1 km^2.

Geografická charakteristika – klimatické pomery

Podnebie územia MAS Cerovina je kontinentálne, patrí do klimatickej oblasti miernych zemepisných šírok, ktoré sa vyznačuje teplou a suchou klímou s vysokou amplitúdou teploty vzduchu. Priemerná ročná teplota na väčšine územia dosahuje 8,5 - 9 °C. Absolútne maximá teploty vzduchu dosahujú 38 °C a absolútne minimá klesajú až na -34 °C. Rozdiel priemerných teplôt medzi najteplejším mesiacom (júl) a najchladnejším (január) je nad 23 °C. Tropických dní s priemernou teplotou nad 30 °C býva 28, letných dní s teplotou nad 20 °C priemerne 63 a mrazivých dní je priemerne 129. Priemerný ročný svit je 2046,00 hod., maximálny v auguste 199,08 hod. a minimálny v decembri 9,54 hod. V posledných rokoch dochádza častejšie k výrazným výkyvom vzduchu od normálu s tendenciou k otepľovaniu.

Priemerné ročné úhrny zrážok dosahujú 620 - 670 mm. Najväčší úhrn spadnutých zrážok sa v priemere vyskytuje v mesiacoch jún a júl, naopak najmenší úhrn je v mesiacoch január až marec. Dlhotrvajúce dažde sú zriedkavé. Trvalá snehová prikrývka sa v kotlinách udrží 28 - 35 dní, v pohoriach až 40 dní. Priemerná ročná vzdušná vlhkosť je 78%. Najsuchšou oblasťou je lokalita Hodejov - Rimavské Janovce. V sumáre v posledných rokoch prevláda suchší ráz klímy s nerovnomerným rozdelením zrážok počas roka.

Smer a rýchlosť vetra vykazujú v priebehu roka relatívne stabilné hodnoty. Prevládajúce smery veterného prúdenia sú juhozápad - severovýchod a severozápad - juhovýchod.

Geomorfológia a geológia územia

Prevažná časť územia z hľadiska geomorfologického členenia patrí do Matransko -slanskej geomorfologickej oblasti, do celku Cerová vrchovina. Severná časť je začlenená do oblasti

Lučenecko-košickej zníženiny[1], do celku Juhoslovenská kotlina a do podcelku Rimavská kotlina.

Povrch Cerovej vrchoviny je morfologicky bohato členený. Patrí medzi relatívne mladé horstvo, ktoré vznikalo prevažne v mladšej kriede a treťohorách. Bazaltové lávy rôznych vulkanických centier sa v priebehu pliocénu vyliali do terénnych depresií a neširokých riečnych dolín mierne zarovnaného reliéfu. V priebehu starších štvrťohôr (pleistocénu) nastal intenzívny výzdvih územia Cerovej vrchoviny. Výzdvih mal klenbovitý charakter, najvyššiu amplitúdu okolo 300 m dosiahol v centrálnej časti, kým na okrajoch len okolo 100 - 150 m. Následkom tohto výzdvihu došlo k reorganizácii riečnej siete. Predtým lineárne tečúce toky v smere severozápad - juhovýchod zmenili smer. Následkom pomerne rýchleho výzdvihu sa bazaltové lávové pokrovy a prúdy, vyliate do terénnych depresií, dostali do vyvýšenej polohy. Vzniká veľké bohatstvo sopečných tufov a horniny ryolit, dacit, andezit a bazalt. Pôvodný tvar a výška bazaltových vrchov bola znížená a zmenená eróziou a denudáciou. Typické tvary sa dnes nachádzajú už len na vrchoch Hajnáčka, Ragáč, Ostrý vrch a Zoboda.

Na pieskovcoch následkom výzdvihu územia sa zarezávali povrchové toky hlboko do podkladu, čím sa vytvoril svojrázny rozbrázdený pieskovcový reliéf s 50-100 m hlbokými dolinami, ktoré sú oddelené širokými chrbátmi. Sklony svahov sú spravidla strmé, nezriedka dosahujú aj 20-30°. Výšky kót na pieskovcoch sú trochu nižšie ako na bazaltoch.

Územie Rimavskej kotliny malo v štvrťohorách mierne odlišný vývoj. Počas pleistocénu tu nastali menšie etapovité výzdvihy, následkom ktorých sa Rimava a jej bočné toky skokovite zarezávali do podložia. Periodické výzvihy boli doprevádzané aj cyklickými klimatickými zmenami. V chladných periódach sa na širokých nivách usadili štrky, ktoré boli pokryté sprašovými hlinami. V nasledujúcich periódach sa následkom bujnej vegetácie vytvorili pôdne vrstvy.

Z geologického hľadiska sa územie zaraďuje do oblasti pektonických molasových usadenín. Tieto sa usadili najmä v treťohorách po alpínskom vyvrásnení Západných Karpát a vypĺňajú rozsiahle zníženiny v ich južnej časti, ako aj početné medzihorské kotliny. Podložie územia je tvorené kremitými, kremito-sericiteckými a grafiticko-sericiteckými fylitmi, ktoré prechádzajú do zelených bridlíc a sericiticko-chloritických fylitov gemerika.

[1] Lučenecko-košická zníženina je dlhá a široká na málo pevných treťohorných sedimentoch so subhorizontálnou štruktúrou, ktorá je narušená poklesovou tektonikou. Celý pás je exomorfne značne nivelizovaný na pás pahorkatiny.

Na rozhraní oligocénu a miocénu sa na území Rimavskej kotliny a v podloží Cerovej vrchoviny usadili vápnité prachovce s kolísavým zastúpením ílovej a piesčitej frakcie, označované ako sečenské vrstvy. Táto sedimentačná výplň pochádza z mora (centrálna Paratetýda). Na území na povrch vystupujú severne od Gortvy v okolí Gemerčeka.

Koncom egeru sa more stiahlo, ale v spodnom miocéne nastala nová transgresia, ktorá zanechala tzv. fiľakovské súvrstvia (pieskovce), ktoré sú na území Cerovej vrchoviny zastúpené tzv. tachtianskymi pieskovcami.

V pliocéne a v pleistocéne sa odohrával na území bazaltový vulkanizmus, ktorý je zastúpený sopkami a lávovými prúdmi v okolí Hodejova, Blhoviec a západne od Konrádoviec. Najrozsiahlejší vulkanizmus je západne od Konrádoviec, kde sú zachované tri troskové kužele. Ďalšími zachovanými zvyškami bazaltového vulkanizmu sú pleistocénne sopečné krátery tzv. maarového typu.

Štvrtohorné sedimenty sú reprezentované najmä pleistocénnymi svahovými zloženinami, riečnymi terasami a holocénnou aluviálnou výplňou riečnych nív.

Najmladšími usadeninami sú výplne riečnych nív vodných tokov a ich bočných prítokov. Na dne sú zachované štrkové vrstvy poslednej pleistocénnej studenej periódy, na ktorých ležia holocénne hlinito-piesčité, ílovité a piesčité uloženiny.

Pôdne pomery

Pôdotvorné procesy sú podmienené rôznymi endogénnymi a exogénnymi faktormi ako je zloženie materskej horniny, klíma, biologické činitele, geografia terénu.

Pôdne typy:

- *hnedozeme*: konkrétne hnedozeme kultivované a hnedozeme pseudoglejové. Pôdne reakcie sú neutrálne alebo slabo kyslé, humusová vrstva je menej výdatná, ale humus je kvalitný s dostatkom živín.;
- *luvizeme:* luvizeme pseudoglejové, humusová vrstva nie je veľmi mohutná, humus nie je taký kvalitný, reakcia pôda je slabo kyslá;
- *rendziny a pararendziny:* pararendziny zo stredne ťažkých až ľahkých silikátovo-karbonátových terciérnych sedimentov;
- *kambizeme modálne, varianta nasýtené aj kyslé:* kambizeme modálne a kultizemné, nasýtené až kyslé so sprievodnými rankrami a kambizeme pseudoglejové zo stredne ťažkých až ľahkých skeletnatých zvetralín vulkanických hornín;
- *černozeme:* černozeme čiernicové karbonátové - vytvorené na nove rieky Gortvy, najmä

pri ústí do Rimavy, pôda má neutrálnu reakciu, je dobre prevzdušnená, jej humus je kvalitný. Je bohatá na živiny a veľmi úrodná.;

- *fluvizeme glejové* - vyskytujúce sa v nivách vodných tokov, majú svetlý humusový horizont.

Z pôdnych druhov sú v prevažnej miere zastúpené piesčito-hlinité, stredne ťažké pôdy (20 - 30% zastúpenie obsahu častíc < 0,01 mm). V lesných porastoch sa vyskytujú aj hlinité, na mokrejších nivách aj ílovito-hlinité pôdy (45 - 60% podielom obsahu častíc < 0,01 mm).

Vyššie uvedená charakteristika pôd podmieňuje aj ich produkčný potenciál. Z hľadiska úrodnosti najrozšírenejšie sú stredne produkčné pôdy, na svahovitých pozemkoch ide vyslovene o nízko produkčné pôdy.

Rastlinstvo

Z hľadiska fytogeografického členenia SR [2] patrí územie do oblasti Panónskej flóry *(Pannonicum),* obvodu pramatranskej xerotermnej flóry *(Matricum)*, fytogeografického okresu Ipeľsko-rimavská brázda.

V lesných porastoch je typickým druhom dub cerový *(Quercus cerris),* ktorý má v Cerovej vrchovine centrum rozšírenia. Okrem neho sa hojne vyskytuje dub zimný (*Quercus petraea)* a na vlhších a menej slnečných svahoch hrab obyčajný *(Carpinus betulus)*. Na severne orientovaných svahoch a v chladnejších dolinách a vyšších polohách sa stretávame s bukom lesným *(Fagus sylvatica)*. Okrem týchto druhov drevín je pomerne plošne veľmi rozšírený agát biely *(Robinia pseudoaccatia)*. V najnižších polohách sa vyskytujú lesy dubového vegetačného stupňa, kde v krovinatom podraste rastie lieska obyčajná *(Coryllus avellana)* a hloh *(Crataegus sp.)*. Bukovo - dubový vegetačný stupeň zasahuje do vyšších polôh, ale viaže sa aj chladnejšie, severne orientované stráne v nižších polohách. V zastúpení je buk lesný *(Fagus sylvatica),* dub zimný (*Quercus petraea)* ako hlavná drevina, lipa *(Tillia sp.),* čerešňa vtáčia *(Cerasus avium)*, javor mliečny *(Cerasus platanoides)* a hrab obyčajný *(Carpinus betulus)*. Podrast tvoria vtáčí zob *(Ligustrum vulgare),* lieska a hloh. Dubovo- bukový vegetačný stupeň sa viaže na severné expozície a relatívne vyššie nadmorské výšky. Dub zimný sa tu vyskytuje ako prímes.

[2] Futák, 1980

Pôvodné typy lužných lesov sú v súčasnosti v území pomenené. Na nivách riek sa vyskytujú lemy brehových porastov, zložené z jelše lepkavej *(Alnus glutinosa)* a rôznych druhov vŕb ako aj sporadicky vysadeným topoľom.

V území sa vyskytuje viacero vzácnych teplomilných druhov, ktoré sa viažu predovšetkým na výslnné odlesnené svahy a sú súčasťou lesných spoločenstiev. Z druhov vyskytujúcich sa v Cerovej vrchovine je to napr. marulka lesná *(Calamintha silvatica),* mechúrik stromový *(Colutea arborescens),* modrica širokolistá *(Muscari botryoides),*silenka zelenokvetá *(Silene viridiflora)*, šišák najvyšší *(Scutellaria altissima),* ďatelina prostredná banátska *(Trifolium medium banaticum),*skalnica Schlehanova *(Sempervivum schlehanii),*škarda úhľadná *(Crepis pulchra),* kukučka vencová *(Lychnis coronaria),*rožec veľkoplodý hájny *(Cerastium vulgare ssp. lucorum)* a hladkastý *(Linum glabrescens)*, na vlhkých miestach štiav hustý *(Acetoaa thyrsiflora)*. Ďalšími významným druhmi sú napr. štrkáč rumelský *(Rhinantuhus rumelicus)* - v Slovenskej republike známy len odtiaľto, nátržník malokvetý *(Potentilia micrantha),* ovsienka pekná *(Aira elegans),* čertkusok prehnutý *(Succisella inflexa),* kavyľ tenkolistý *(Stipa stenophylla)*, ostrica Fritschova *(Carex fritschii)* a ďalšie. Hojný je poniklec červastý *(Pusatillapratensis ssp.nigricans)* a poniklec veľkokvetý *(Pulsatilla vulgaris ssp.grandis)* je veľmi vzácny. Na sprašiach rastie zlatá brada južná *(Crysopogon grilus),* podkovka chochlatá *(Hippocrepis comosa)* a hrdobradka horská *(Teucrium montanum)*, ktoré na vápencoch a dolomitoch vystupujú na iných územiach do hôr.

Živočíšstvo

Podľa zoografického členenia patrí sledované územie do panónskeho pásma stepí. V lesných porastoch nájdeme typických zástupcov zveri *Capreolus capreolus* (srnec hôrny), *Cervus elaphus* (jeleň obyčajný), *Sus scrofa* (sviňa divá). Stretávame sa tu i s mäsožravcami, napr. *Felis silvestris* (mačka divá), *Martes martes* (kuna lesná), *Meles meles* (jazvec obyčajný), *Vulpes vulpes* (líška hrdzavá). Je možný prechod aj introdukovaného druhu, a to *Ovis musimon* (muflón). [3] sovy; žije tu sova obyčajná *(Sorex araneus),* výr skalný *(Bubo bubo)* a

3 lesnom spoločenstve žije *Columbia oenans* (holub plúžik), *Columbia palumbus* (holub hrivnák), *Upupa epops* (dudok obyčajný), *Cuculus canorus* (kukučka obyčajná), *Corvus corax* (krkavec čierny), *Garrulus grandarius*(sojka obyčajná), *Carduelis carduelis* (stehlík obyčajný) a ďalšie druhy. Z plazov sa tu vyskytuje *Elaphe longissima* (užovka stromová).

V skalných spoločenstvách sa stretávame s jaštericou zelenou *(Lacerta viridis),* jaštericou múrovou *(L. muralis)* a vyskytuje sa tu aj zmijovec hladký *(Coronella austriaca)*. Výslnné a teplé stráne využíva predovšetkým teplomilný hmyz. Lesostepné a stepné stráne pod bralami hojne obľubuje modlivka zelená

krkavec čierny *(Corvus corax).*

V spoločenstve lúk a polí sa nachádzajú *Bufo viridis* (ropucha zelená), *Lepus europaeus* (zajac poľný), *Citellus citellus* (syseľ obyčajný), *Circus cyaneus* (kaňa sivá), *Emberiza calandra* (strnádka lúčna), *Phasianus colchicus* (bažant poľný), *Coturnix coturnix* (prepelica poľná). Zo suchomilných druhov je to napr. *Eresus niger* (stepník červený), *Sagopedo* (sága stepná), *Acrida hungarica* (koník uhorský), *Myrmeleon formicarius* (mravcolev čiernobruchý), fúzače *(Docradion)* a ďalšie.

V spoločenstvách vôd, ktoré sa viažu na brehy tokov, nachádzame z obojživelníkov - *Rana esculenta* (skokan zelený), *Rana arvalis* (skokan ostropyský), *Rana ridibunda* (skokan rapotavý), z plazov sa tu vyskytuje *Natrix natrix* (užovka obyčajná). Najpočetnejšie je tu zastúpený hmyz - pakomáre, ovady a komáre. Žije tu chvostoskok vodný *(Podura aquatica),* korčuliarka obyčajná *(Gerris lacustris),* vodomerka obyčajná *(Saldula saltatoris),* šidlá, vážky, podenka obyčajná *(Ephemera vulgata)* a pod.

Súčasná situácia v environmentálnych ukazovateľoch

Podľa údajov Obvodného úradu životného prostredia v Rimavskej Sobote[4] množstvo emisií v území má mierne stúpajúcu tendenciu. Od roku 2010 bol zaznamenaný nárast vo všetkých zložkách produkovaných strednými zdrojmi znečisťovania ovzdušia. Obce, cez ktoré prechádzajú cesty II. triedy, výraznejšie ovplyvňuje znečisťovanie ovzdušia automobilovou dopravou, ktoré komparatívne zaťažuje ovzdušie hlavne tuhými znečisťujúcimi látkami (TZL), oxidmi síry, oxidmi dusíka a oxidom uhoľnatým. Iná situácia je v lokalitách koncových obcí, tu je negatívny vplyv na kvalitu ovzdušia minimálny. Celkovo sa v území nachádza 6 prevádzkovateľov znečistenia ovzdušia.

Zdroje znečisťovania na území MAS Cerovina v roku 2015

1. Hostice - chov HZ Július Borbáš, SHR
   - chov HZ ZAGRO s.r.o.
   - Kotoľňa na pevné palivo Základná škola Hostice
2. Gemerský Jablonec - ČSPHM Unimont
3. Jesenské - ČSPHM, EXEN

(Mantis religiosa). Tieto biotopy sú vhodné pre

[4] Kvalitu ovzdušia vo všeobecnosti určuje obsah znečisťujúcich látok vo vonkajšom ovzduší. Postup pre jej hodnotenie stanovuje Zákon o ochrane ovzdušia č. 478/2002 Z.z.

- ČSPHM, GAS Product
- Sušiareň obilia Gemernákup, a.s.
- chov ošípaných Pigagro, s.r.o.

4. Rimavské Janovce - sušiareň obilia AGROPA
5. Bottovo - chov HZ RS Bottovo
6. Večelkov – chov hydiny Vegal, s.r.o.

Tabuľka 3.1.1 - Množstvo emisii zo zdroja Pigagro, s.r.o. v tonách za rok:

Rok	TZL	SO2	NOx	CO	TOC	NH3
2010	0,0157	0,0010	0,2082	0,0577	0,0211	21,4773
2011	0,0825	0,0041	0,9147	0,1820	0,0653	21,0391
2012	0,0124	0,0011	0,1997	0,0688	0,0221	22,366
2013	0,0280	0,0017	0,3522	0,0897	0,0199	22,5247
2014	0,0080	0,0009	0,1491	0,0581	0,0096	21,4391

Zdroj: Obvodný úrad životného prostredia Rimavská Sobota, 2015

Kvalita povrchových vôd konkrétne kvalita vody v rieke Rimava je dlhodobo monitorovaná. V dôsledku vysokého obsahu NL a množstva koliformných baktérií je kvalita vody v Rimave v V. triede čistoty v skupine základných chemických ukazovateľov a v skupine biologických a mikrobiologických ukazovateľov. Vysoké hodnoty NEL_{UV} spôsobujú zaradenie toku do IV. triedy čistoty v skupine doplňujúcich chemických ukazovateľov. Rimava je znečisťovaná odpadovými vodami potravinárskeho priemyslu, poľnohospodárskej výroby a odpadovými vodami z verejných kanalizácií, kde nie sú čistiarne odpadových vôd.

Kvalitu podzemných vôd negatívne ovplyvňuje poľnohospodárska činnosť a odpadové vody, čo vyvoláva prekračovanie stanovených limitov pre pitnú vodu (prekročenie koncentrácie limitných hodnôt Fe (0,380mg.l"[1]), Mn (2,360 mg.l"[1]) a nepolárnych extrahovaných látok (0,100 mg.l"[1])[5].

Využitie pôdneho fondu

Celková plocha riešeného územia zaberá 343 005,4 m^2, z toho poľnohospodárska pôda tvorí 59,98 %. Ako je uvedené v tabuľke , v rámci poľnohospodárskej pôdy najväčšie zastúpenie má orná pôda (102 660,2 m^2) trvalé trávne porasty (28,15 %). Necelých 1,16 % zaberajú záhrady a do 1 % majú podiel ovocné sady a vinice.

[5] Hodnoty prípustnej koncentrácie definované Vyhláškou MZ SR č. 51/2004 Z.z.

Tabuľka 3.1.2 – Pôdny fond MAS Cerovina r.2014

Pôdny fond	*Rozloha (m^2)*	*Rozloha (%)*
Celková výmera územia MAS Cerovina (v m^2)	**343 005,4**	**100%**
Poľnohospodárska pôda spolu:	***205 736***	***59,98%***
- orná pôda	102 660,2	29,93%
- vinica	1 651,6	0,48%
- záhrady	3 981,3	1,16%
- ovocné sady	896,4	0,26%
- trvalý trávny porast	96 546,5	28,15%
Nepoľnohospodárska pôda spolu:	***137 269,4***	***40,02%***
- lesný pozemok	116 393,2	33,94%
- vodná plocha	4 340,7	1,27%
- zastavaná plocha nádvorie	12 437,8	3,62%
- ostatné	4 097,7	1,19%

Zdroj: Štatistický úrad SR, Krajská správa v Banskej Bystrici, 2015

Nepoľnohospodárska pôda predstavuje 40,02 % z celkovej výmery pôdy, z toho dominujú lesy s podielom 33,94 %. Z ostatných druhov pozemkov majú najväčšiu rozlohu zastavané plochy (3,62 %); vodné plochy tvoria 4 340,7 m^2 z pôdneho fondu.

Na základe predchádzajúcich údajov je evidentné, že charakter územia je tvorený značným zastúpením ornej pôdy a lesných porastov. Podľa údajov z katastra nehnuteľností najvyššie zastúpenie ornej pôdy v rámci celkovej výmery pôdneho fondu má obec Rimavské Janovce aŠirkovce. V porovnaní s ostatnými obcami je zastúpenie ornej pôdy v obci Konrádovce najnižšie 0,40%. Najväčšie výmery trvalých trávnych porastov sa nachádzajú v Rimavských Janovciach (10,82%) a Gemerských Dechtároch (9,28%). Zatiaľ čo vysoký podiel lesných pozemkov je v Hajnáčke (16 615 m^2) a v Petrovciach (9 675 m^2), lesné pozemky sa vôbec nevyskytujú v Šimonovciach, Studenej a Pavlovciach.

Čo sa týka využitia poľnohospodárskej pôdy, v osevnom postupe sú zastúpené obilniny, repka ozimná, slnečnica, kukurica na zrno a viacročné krmoviny. Oblasť MAS Ceroviny bola v minulosti *známa produkciou ovocia a zeleniny,* v súčasnom období tento artikel poľnohospodárskej prvovýroby nahradilo výraznejšie pestovanie obilnín. Vysoké percento trvalých trávnych porastov je využívané na chov oviec, ostatná živočíšna výroba je zameraná predovšetkým na chov hovädzieho dobytka. Koncentrácia výroby ošípaných je len v obci Jesenské.

Lesy

Drevinové zloženie lesných porastov je rôznorodé. V lesných porastoch je typickým druhom

dreviny dub cerový, ktorý má v Cerovej vrchovine centrum rozšírenia. Okrem toho drevinové zloženie dopĺňa dub zimný a na vlhších a menej slnečných svahoch hrab obyčajný. Na severne orientovaných svahoch v chladnejších a vyšších polohách sa stretávame aj s bukom lesným.
V nižších polohách sa vyskytujú lesy dubového vegetačného stupňa, kde sa v krovinatom poraste vyskytuje lieska obyčajná a hloh.

Z hľadiska kategorizácie lesov v riešenom území hlavnou funkciou lesov je produkcia drevnej hmoty (lesy hospodárske). V lokalitách chránených území je funkcia lesov ochranná. Hlavným distribútorom drevnej hmoty sú Lesy SR, š.p., odštepný závod Rimavská Sobota.

Voda

Územie MAS Cerovina patrí do povodia rieky **Rimava a Gortva**. Rimava pramení vo Veporských vrchoch na juhovýchodnom úpätí Fabovej hory v nadmorskej výške cca 1 130 m n. m. Na územie Cerovíny priteká od Rimavskej Soboty, tečie popri obci Rimavské Janovce, kde priberá sprava Ľukvu a Gemerčecký potok, následne pokračuje popri obciach Pavlovce a Jesenské, kde priberá pravostrannú Gortvu a stáča sa na juhovýchod. Obteká obec Širkovce, pri susedných Šimonovciach sa stáča na severovýchod, sprava priberá Mačací potok a ďalej preteká územím s vybudovanými ochrannými hrádzami. Pokračuje viac-menej východným smerom, z pravej strany priberá Belínsky potok a mimo územia sa v nadmorskej výške približne 145 m n. m. vlieva do Slanej.
Rieka Gortva pramení v Cerovej vrchovine v nadmorskej výške okolo 470 m n. m., priamo na hraniciach s Maďarskom, v blízkosti maďarskej obce Rónabánya. Najprv tečie na sever a vytvára štátnu hranicu v dĺžke asi 3 km, potom sa stáča na východ, napája vodnú nádrž Tachty a vteká do Baštianskej kotliny. Sprava priberá Večelkovský potok a popri obci Studená sa stáča na severovýchod, zľava priberá Čomovský potok a hlavné koryto sa rozdeľuje na dve ramená, ktoré na krátkom úseku tečú súbežne. Ďalej Gortva priberá ľavostranný Veľký potok a rieka tečie krátko na sever, sprava sa oddeľuje rameno, ktoré tečie výrazným oblúkom vypnutým na východ a boli na ňom vybudované dve vodné nádrže - Petrovce a Dubno. Ďalej preteká cez obec Gemerský Jablonec,stáča sa najprv na západ, priberá druhé rameno sprava a pri osade Šťavica sa opäť stáča na sever a vteká do Hajnáčskejvrchoviny. Pokračuje cez obec Hajnáčka a stáča sa na severovýchod, vzápätí opäť na sever, zľava priberá Močaristý potok, preteká okrajom obce Blhovce, následne priberá zľavaPásovýpotok a Čierny potok a mení smer toku na východ. Z ľavej strany priberá Ostrý

potok a preteká cez Hodejov a vstupuje do Rimavskej kotliny.

Vodné plochy sú prezentované vodnými nádržami, ktoré majú viacúčelové využitie. Patria sem Vodná nádrž Kurinec, Hostice, Petrovce, Tachty a malá vodná nádrž v obci Bottovo využívané na rekreačné účely.

Územie disponuje výrazne početným zastúpením minerálnych prameňov s dobrou kvalitou vody (Hodejov, Hajnáčka, Gortva, Čierny Potok, Sútor, Belín, Konrádovciach, Petrovce, Studená). Minerálne vody sú charakterizované ako prírodné, slabo až stredne mineralizované, studené, hydrogénuhličitanovo-vápenato-horečnatého typu so zvýšeným obsahom oxidu uhličitého, železa a síry.

Výskyt a využitie nerastných surovín

Horniny, ktorými je územie budované, poskytujú značné možnosti na ťažbu nerastných surovín. Najviac sú využívané *čadiče,* menej sa na ťažbu využívajú *tehliarske suroviny* a *piesok*[6]. Najväčšie ložisko čadiča sa nachádza v katastrálnom území obce Konrádovce, je od obce vzdialené cca 1 km západným smerom, má obdĺžnikový tvar smernej dĺžky (S - J) 2 000 m a šírky 200 - 300 m[7]. Ložisko disponuje zásobami stavebného kameňa s bilančnými zásobami 1 832 m^3. Ťaženú nerastnú - úžitkovú surovinu z petrografického hľadiska predstavuje nefelinický bazanit, hornina tmavosivej až sivočiernej farby, masívna, s ojedinelými dutinkami, niekedy mierne pórovitá. Tehliarske suroviny s bilančnými zásobami 3 197 000 m^3 sa nachádzajú v k.ú. obce Hajnáčka.

Tabuľka 3.1.3 Zoznam ložísk nevyhradených nerastov v území Obvodný banský úrad Spišskej Novej Vsi

Názov lokality	*Nerast*	*Stav*
Drňa	stavebný kameň	neťaží sa
Gortva	piesky	do 31. 12. 2027
Hodejov	tufy	neťaží sa
Hodejov - Blhovce	stavebný kameň	neťaží sa
Hodejov - Stella Sand	štrkopiesky	do 31. 12. 2015
Kostolná a Stará Bašta	stavebný kameň	neťaží sa
Ragacz I	stavebný kameň	neťaží sa

Zdroj: www.hbu.sk

najviac pieskov a tehliarskych surovín je obsiahnutých vo fľakovskom súvrství, ktoré buduje predovšetkým svahy Cerovej vrchoviny

[7] čadičové kameňolomy sú trvalou jazvou v krajine, pretože samorekultivačný proces tejto odolnej horniny je veľmi pomalý

Tabuľka 3.1.4 Perspektíva nových zdrojov stavebných surovín

Prognózne územie	Lokalizácia	Geologická charakteristika	Možnosti využívania
Prognózy zdrojov surovín na jemnú keramiku, kameninu a žiaruvzdorné výrobky			
Kóta Rakov	sv. od Konrádoviec	poltárske súvrstvie	Obdoba surovín ťažených a využívaných na ložiskách poltárskeho súvrstvia
Prognózy a nájdené výskyty stavebného, dlažobného a dekoračného kameňa			
Samota svetlá	jjv.od Blhoviec	bazaltový prúd cerová form.	Dlažobné kocky, obrubníky, kamenivo do betónov, železničný a cestný štrk, granulovaná drť.
Prognózy stavebného piesku			
Hodejov	okolie obce Hodejov	fiľakovské súvrstvie	maltské piesky a piesky do omietok
Konrádovce	j. a jv. Od obce Gemerský Jablonec	fiľakovské súvrstvie	
Prognózy a ložiská pripravené na ťažbu surovín na hrubú keramickú výrobu (tehliarske hliny)			
Husiná - Konrádovce	medzi obcami	lučenské súvrstvie	Výroba plných, dierovaných tehál a ušľachtilejšie tehliarske výrobky
Gemerček - Hodejov	medzi obcami	lučenské súvrstvie	

Zdroj: www.actamont.tuke.sk

Tieto suroviny sú zatiaľ voľné a pri dodržaní náležitých podmienok bude možné tieto nové ložiská ekonomicky využívať, a tak ovplyvniť hospodársky rozvoj územia.

Popis a vymedzenie chránených území a území NATURA 2000, ÚSES, územia padajúce pod nitrátovú smernicu

Chránené oblasti

V zmysle zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny (ďalej len „zákon“) do riešeného územia zasahuje *veľkoplošné chránené územie* - **chránená krajinná oblasť** (CHKO) **Cerová vrchovina**. [8]

Celková výmera oblasti je 31 183 ha. Územie má vrchovinový (Cerová vrchovina) a kotlinový (Rimavská kotlina) charakter. Sčasti je pokryté listnatými lesmi (teplomilné dubiny, dubovo-cerové lesy, kvetnaté bučiny, karpatské a panónske dubovo-hrabové lesy a sutinové lesy). Na ostatnom území prevláda poľnohospodárska krajina s rozptýlenou drevinovou vegetáciou a pasienkami. V území sa nachádzajú aj skalnaté a mokraďové biotopy, ako aj vidiecke urbánne biotopy. Územie je významné hlavne pre hniezdenie druhov otvorených plôch (mozaikovitá poľnohospodárska krajina s rozptýlenou drevinovou vegetáciou, pasienky), lesov, skalnatých biotopov a mokradí. Cenná je hniezdna populácia druhu

[8] prognózované územia sú vytypované výlučne podľa makroskopických geologických indícií

škovránka stromového *Lullula arborea* a *Lanius minor*. Teplé a suché podmienky tohto územia sú vyhovujúcim biotopom na hniezdenie a prežívanie výrika lesného *(Otus scops)* a včelárika zlatého *(Merops apiaster)*. Dobré podmienky nachádzajú zvlášť na južných slnečných lokalitách s riedkou stromovou a krovinatou vegetáciou, ale aj v mladých lesných porastoch. Ďalšími významnými druhmi sú tu bučiačik močiarny *(Ixobrychus minutus),* výr skalný (*Bubo bubo),* kaňa močiarna *(Circus aeruginosus),* rybárik riečny *(Alcedo atthis),* včelár lesný (*Pernis apivorus*) a mnohé ďalšie.

Na území CHKO platí druhý stupeň ochrany, okrem maloplošných chránených území a ich ochranných pásiem nachádzajúcich sa na území CHKO, v ktorých platí určený stupeň ochrany územia podľa zákona (3., 4. alebo 5. stupeň ochrany).

Prírodné rezervácie (PR)

- **Hajnáčsky hradný vrch** - výmera 97 100 m^2, rok vyhlásenia 1958. Predmetom ochrany je krajinne dominantný sopečný vrchol, s význačnými ukážkami odkryvov v geologickej stavbe, ktoré dokumentujú neogénny vulkanizmus v oblasti Cerovej vrchoviny. Výskyt pôvodného rastlinstva a živočíšstva sa nachádza v katastrálnom území obce Hajnáčka.
  Výnos MK SSR č. 1161/1988-32 z 30.6.1988 - ú. od 1.9.1988, VZV KÚ v Banskej Bystrici č. 6/2003 zo 4.3.2003 - 4. stupeň ochrany - účinnosť od 1.4.2003.

- **Ostrá skala** - výmera 177 900 m^2, vyhlásená v roku 2001. Prírodná rezervácia v katastrálnom území obce Hajnáčka je zriadená z dôvodu zabezpečenia ochrany krajinnej dominanty Cerovej vrchoviny s charakteristickými rastlinnými a živočíšnymi spoločenstvami skalnej lesostepi a dubových lesov (troskový kužeľ vysoký 451 m, pri vrchole odkryté bralá tufov kráterového valu. Vo vrcholovej časti botanický cenná lesostep).
  Všeobecne záväzná vyhláška KÚ v Banskej Bystrici č.1/2001 z 23.1.2001.

- **Pohanský hrad (Pogányvár) -** národná prírodná rezervácia o výmere 2 233 500 m^2, vyhlásená v roku 1958. CHÚ je vyhlásené na ochranu najzachovalejšej a najtypickejšej náhornej plošiny na bazaltovom pokrove na Slovensku, ktorý predstavuje územie s vysokou krajinárskou a geomorfologickou hodnotou a súčasne jeden z najrozsiahlejších súvislých lesných komplexov s prirodzeným drevinovým

zložením v Cerovej vrchovine (k.ú. Šurice**,** Hajnáčka, Stará Bašta).
Výnos Ministerstva kultúry SSR č.1160/1988-32 z 30.6.1988 VZV KU v Banskej Bystrici c.14/2000 z 2.5.2000.

- **Ragáč (Roháč)** - národná prírodná rezervácia o výmere 97 300 m^2 vyhlásená v roku 1964. Predmetom ochrany je ochrana súboru geologických a geomorfologických javov dokumentujúcich finálnu sopečnú činnosť a prirodzených lesných spoločenstiev Cerovej vrchoviny s výskytom chránených a iných zriedkavých druhov rastlín a živočíchov na území katastra obce Hajnáčka. Výnos Ministerstva kultúry SSR č. 1160/1988-32 z 30.6.1988.

- **Steblová skala -** mimoriadne cenná lokalita z prírodovedeckého, krajinárskeho i botanického hľadiska na území katastrov obcí Gemerské Dechtáre a Hajnáčka. Obnažený vulkanický lávový prívod vrcholu (468 m) so svojou stĺpovou odlučnosťou má tvar obráteného vejára. Zvyšky jeho lávového prúdu tvoria zaujímavé útvary nazvané Šuhajova skala a Črep. Na ploche 37,92 ha PR sa vyskytuje veľa druhov teplomilných a suchomilných rastlín.
Všeobecne záväzná vyhláška Krajského úradu v Banskej Bystrici č. 7/2000 z 31.3. 2000.

- **Ťahan -** fytogeograficky a floristicky významná lokalita Rimavskej kotliny. Predmetom ochrany je výskyt viacerých chránených a ohrozených druhov flóry - črievičníka papučkového *(Cypripedium calceolus)* a kosatca dvojfarebného *(Iris variegata)*.

- **Vodná nádrž Gemerský Jablonec** - časť vodnej nádrže Petrovce na toku Gortvy na zabezpečenie ochrany vodného vtáctva s výmerou 320 290 m^2 vyhlásená v roku 2000. Rozprestiera sa na katastrálnom území obcí Petrovce, Gemerský Jablonec a Dubno.

Prírodné pamiatky (PP)

- **Jalovský pieskovec** - prirodzený odkryv vrstiev pieskovcov so šikmým zvrstvením, ktoré vzniklo vzdúvaním plytkého mora (nález žraločích zubov). Rozloha 17 000 m^2, rok vyhlásenia 1988, 4. stupeň ochrany. Prírodná pamiatka sa nachádza v katastrálnom území obce Drňa.

- **Kostná dolina** - na rozlohe 49 200 m^2 vo výmoľovej rokline juhovýchodne od

Hajnáčky je odkrytá časť tufového prstenca s preliačinou uprostred, kde sa našli kosti cicavcov (mastodont, nosorožec, tapír, panda, opica, hyena). V záujme jej ochrany je tu zakázaná ťažba, zásahy do terénu, zber nálezov, stavebná činnosť, poškodzovanie rastlinstva, ničenie živočíchov, znečisťovanie, zakladanie ohňa, stanovanie a táborenie. Chránený prírodný výtvor je verejnosti prístupný pešo po jestvujúcich chodníkoch. Vyhlásená za národnú prírodnú pamiatku bola v roku 1994 rozhodnutím OÚŽP Rimavská Sobota č. OÚŽP 32/1994 z 21.3.1994 NPP - Vyhláška MŽP SR č. 293/1996 Z.z. VZV KÚ v Banskej Bystrici č. 6/2003 zo 4.3.2003 - 4. stupeň ochrany.

Chránené areály (CHA)

- **Fenek** - pôvodne prirodzene zamokrená dolina východne od Petroviec, neskôr umelo zahradená, vytvára močiar ako vzácny biotop vodného vtáctva, obojživelníkov, mäkkýšov a močiarnej vegetácie. Plocha 12,3 ha.

Chránené stromy

- 300 ročný dub letný *(Quercus robur)* sa nachádza v katastrálnom území obce Čierny Potok.

Zo záväzkov SR ako členského štátu Európskeho spoločenstva vyplýva realizácia Programu budovania sústavy osobitne chránených území **NATURA 2000**, ktorého hlavným cieľom je zachovanie prírodného dedičstva, ktoré je významné nielen pre príslušný členský štát, ale najmä pre EÚ ako celok.

Sústavu NATURA 2000 tvoria 2 typy území:

1. osobitne chránené územia (Speciál Protection Areas, **SPA**) - vyhlasované na základe smernice o vtákoch - v národnej legislatíve: **chránené vtáčie územia**;
2. osobitné územia ochrany (Special Areas of Conservation, **SAC**) - vyhlasované na základe smernice o biotopoch - v národnej legislatíve: **územia európskeho významu** - pred vyhlásením, po vyhlásení je územie zaradené v príslušnej národnej kategórii chránených území.

Osobitne chráneným územím v rámci Natury 2000 je *Cerová vrchovina* a *Rimavská kotlina (SKCHVU003)*[10] o výmere 30 187,7 ha. Nachádza sa v časti orografických celkov Cerová vrchovina, Juhoslovenská kotlina, v podcelku Rimavská kotlina a celku Slovenské Rudohorie, podcelku Revúcka vrchovina. Účelom vyhlásenia **Chráneného vtáčieho územia Cerová vrchovina a Rimavská kotlina** je zachovanie biotopov druhov vtákov európskeho významu:

výrika lesného, včelárika zlatého, škovránka stromového, bučiačika močiarneho, výra skalného, kane močiarnej, rybárika riečneho, včelára lesného, ďatľa prostredného, penice jarabej, pipíšky chochlatej, krutihlava hnedého, prepelice poľnej, hrdličky poľnej, strakoša kolesára a zabezpečenie ich prežitia a rozmnožovania.

Biodiverzita, územný systém ekologickej stability

V zmysle národnej legislatívy o ochrane prírody a krajiny sa za územný systém ekologickej stability (ÚSES) považuje celopriestorová štruktúra navzájom prepojených ekosystémov, ich zložiek a prvkov, ktorá zabezpečuje rozmanitosť podmienok a foriem života v krajine. Kostru tohto systému tvoria *biocentrá, biokoridory*a *interakčné prvky nadregionálneho, regionálneho alebo miestneho významu.* ÚSES je rozborom súčasnej krajinnej štruktúry a mapuje skutočný stav ekologickej stability územia, vytypováva prvky a súbory geosystémov, ktoré vytvárajú základ na vymedzenie biocentier a biokoridorov.

Prvky kostry ÚSES

Kostru územného systému ekologickej stability v území tvoria ekologicky významné segmenty krajiny podľa funkčných kritérií:

1. *Centrálna časť CHKO Cerová vrchovina* - predstavuje jadrové územie európskeho významu;
2. *Okrajové časti CHKO Cerová vrchovina*- predstavuje jadrové územie európskeho významu;
3. *Pohanský hrad* - biocentrum nadregionálneho významu, poloha: CHKO Cerová vrchovina;
4. *Steblová skala* - biocentrum regionálneho významu, charakteristika je uvedená v časti chránené územia;
5. *Ragáč* - biocentrum regionálneho významu, charakteristika je uvedená v časti chránené územia; [9]
6. *Fenek - Raďas* - biocentrum regionálneho významu, charakteristika je uvedená v časti chránené územia;

[9] k. ú.: Abovce, Bakta, Bátka, Blhovce, Bottovo, Čenice, Číž, Dražice, Drňa, Dubno, Dubovec, Gemerské Dechtáre, Gemerské Michalovce, Gemerský Jablonec, Hajnáčka, Hodejov, Hodejovec, Hostice, Chanava, Chrámec, Janice, Jesenské, Jestice, Kaloša, Kráľ, Lenartovce, Martinová n/Rimavicou, Nižná Pokoradz, Nižný Blh, Nová Bašta, Orávka, Petrovce, Rakytník, Riečka pri Králi, Rimavská Seč, Rimavská Sobota, Rumince, Stará Bašta, Šimonovce, Širkovce, Štrkovec, Tachty, Tomášovce pri Bátke, Uzovská Panica, Včelince, Večelkov, Vlkyňa, Vyšná Pokoradz, Zacharovce.

7. *Vodný tok Rimava* - biokoridor regionálneho významu, hydricko-terestrický, ktorý tvorí súčasť hydrografickej siete v modelovom území so spontánnou obnovou vodných ekosystémov. Predpoklad renaturačných úprav a zachovania lúčnych komplexov. Riečny koridor sa síce uplatňuje ako bariéra šírenia suchozemských organizmov, ale je zdrojom vody a potravy. Mnohé rastliny sa tu šíria splavovaním.
8. *Vodný tok Gortva* - biokoridor lokálneho významu. Hydricko-terestrický, odvodňuje Cerovú vrchovinu a vteká do Rimavy pri Jesenskom.

Všetky z uvedených chránených území, biokoridorov a biocentier (prvkov kostry ÚSES) alebo ich ochranné pásma priamo zasahujú do hodnoteného územia.

Regulatívy Európskej únie

Zraniteľné oblasti boli na území SR vyčlenené Nariadením vlády SR zo dňa 26. 06. 2003. Podľa tohto nariadenia bolo 1546 obcí vyhlásených za územia zraniteľné z hľadiska ochrany vodných zdrojov. Poľnohospodárske subjekty hospodáriace v spomínaných územiach sú povinné rešpektovať osobitné zásady hospodárenia podľa 3 určených kategórií obmedzení hospodárenia:

> **kategória A** - produkčné bloky s najnižším stupňom obmedzenia hospodárenia; **kategória B** - produkčné bloky so stredným stupňom obmedzenia hospodárenia; **kategória C** - produkčné bloky s najvyšším stupňom obmedzenia hospodárenia.

Z 28 obcí sú všetky zaradené do zoznamu zraniteľných oblastí. V uvedených katastrálnych územiach obcí sa nachádzajú produkčné bloky s najnižším a stredným stupňom obmedzenia hospodárenia (kategória A a B).

Demografická situácia

V území MAS Cerovina v súčasnosti žije 16 284 obyvateľov (údaj k 31.12.2014). Analýza demografického vývoja v území, vychádzajúc z údajov v tabuľke 3.1.5, poukazuje za posledných päť rokov na pozitívny trend nárastu počtu obyvateľov. Výraznejší nárast je citeľný v roku 2012, a 2014. Základné demografické údaje a demografický vývoj za sledované roky sú uvedené tabuľke 3.1.6

Tabuľka 3.1.5 Vývoj počtu obyvateľov v rokoch 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
Muži	7516	7759	8001	7890	7956
Ženy	8109	8279	8339	8318	8328
Spolu	**15732**	**16138**	**16240**	**16208**	**16284**

Zdroj: Štatistický úrad SR, Krajská správa v Banskej Bystrici, 2015

Tabuľka 3.1.6 Vývoj počtu obyvateľov podľa obcí v rokoch 2010-2014

Obce MAS Cerovina	2010	2011	2012	2013	2014
Belín	183	196	205	206	197
Blhovce	765	797	802	804	798
Bottovo	211	205	205	205	209
Čierny Potok	151	156	158	154	153
Drňa	208	209	216	215	225
Dubno	156	150	154	152	170
Gemerček	103	103	105	104	101
Gem. Dechtáre	430	456	454	451	442
Gem. Jablonec	656	699	705	701	715
Gortva	513	540	542	545	543
Hajnáčka	1207	1196	1191	1188	1174
Hodejov	1471	1585	1587	1600	1637
Hodejovec	200	200	200	192	197
Hostice	976	1029	1037	1031	1049
Jesenské	2257	2192	2238	2240	2236
Jestice	158	178	171	164	155
Konrádovce	305	332	345	344	339
Nová Bašta	519	526	522	504	505
Pavlovce	358	389	392	398	395
Petrovce	245	247	239	238	233
R.Janovce	1269	1328	1329	1331	1356
Stará Bašta	328	328	322	319	318
Studená	288	279	277	274	273
Sútor	508	526	536	548	555
Šimonovce	544	577	588	583	578
Širkovce	927	937	939	941	954
Tachty	531	523	529	523	533
Večelkov	265	255	252	253	244
Celkom	**15732**	**16138**	**16240**	**16208**	**16284**

Zdroj: Štatistický úrad SR, Krajská správa v Banskej Bystrici, 2015

Vnútornú štruktúru vývoja vekovej štruktúry obyvateľstva odzrkadľujú grafy z roku 2010 a 2014. Grafy svedčia o stacionárom type vekovej štruktúry, čiže ide o stagnujúci typ populácie. Základňa vekovej pyramídy sa v porovnaní s inými regiónmi Slovenska nezužuje, relatívne vysoko početná detská zložka obyvateľstva znamená, že populácia má dostatočnú reprodukčnú schopnosť.

Kým v roku 2010 veková kategória do 2 rokov alebo menej predstavovala 3,82% podiel na celkovej populácii, v roku 2014 sa tento podiel mierne znížil na 3,55%. Početnosť v kategórii 18 rokov alebo viac v roku 2010 predstavoval 77,52% podiel z celkovej populácie - v roku 2014 podiel sa mierne znížil na 77,08% V kategórii 50 rokov alebo viac predstavoval 30,63% podiel z celkovej populácie - v roku 2014 podiel sa mierne znížil na 31,57% podiel z celkovej populácie.

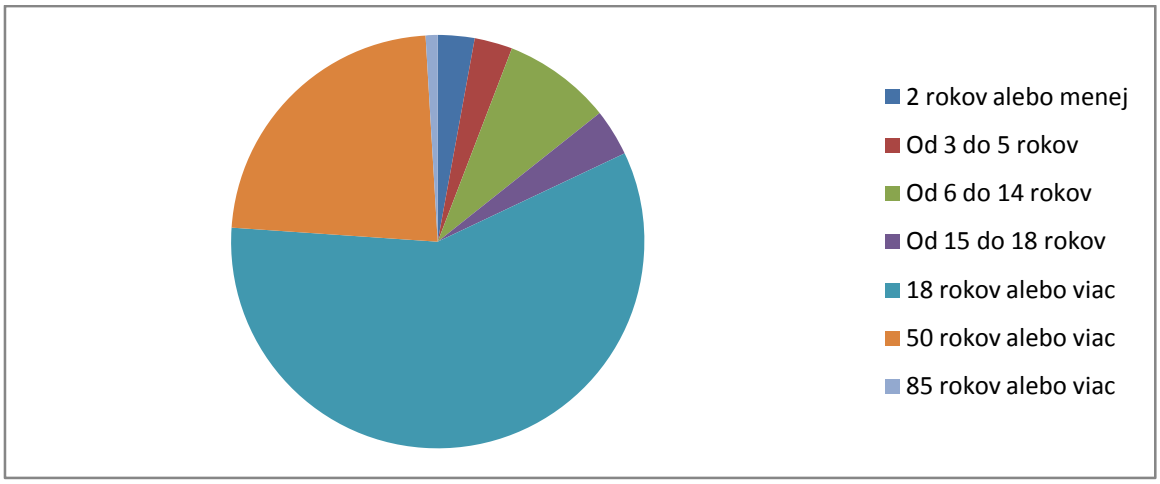
Mierne zvýšenie môžeme vidieť v kategórii od 6 do 14 rokov. Kým v roku 2010 početnosť v kategórii predstavoval 11,32% - v roku 2014 podiel sa mierne zvýšil na 11,58% podiel z celkovej populácie.

Tabuľka 3.1.7: Vekové skupiny, Územie MAS Cerovina –rok 2010

Počet obyvateľov podľa veku - rok 2010	2 rokov alebo menej	Od 3 do 5 rokov	Od 6 do 14 rokov	Od 15 do 18 rokov	18 rokov alebo viac	50 rokov alebo viac	85 rokov alebo viac
15732	602	620	1782	765	12196	4820	201

Zdroj: Štatistický úrad SR, Krajská správa v Banskej Bystrici, 2015

Graf k tabuľke 3.1.7: Vekové skupiny, Územie MAS Cerovina – rok 2010

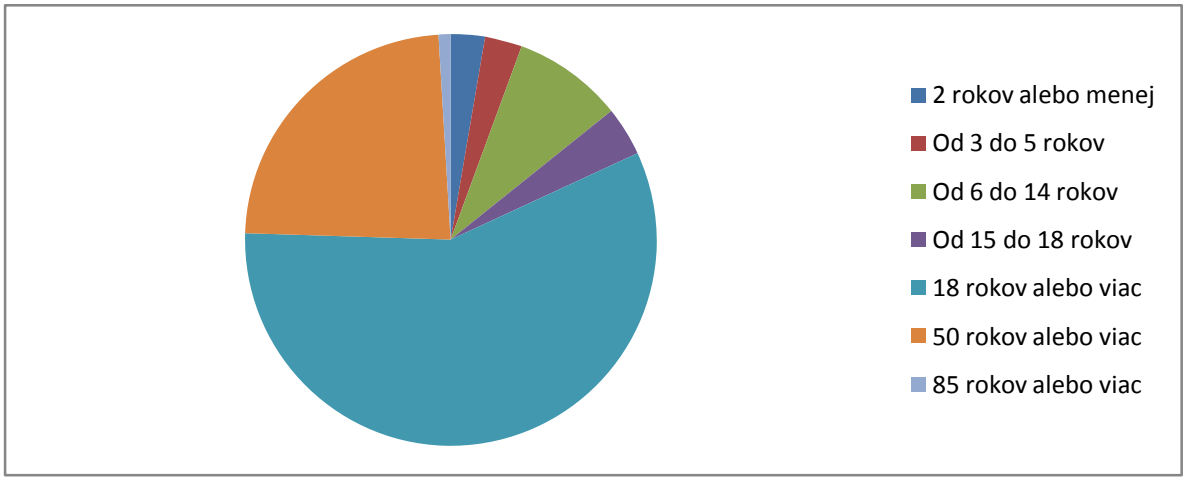

Tabuľka 3.1.8: Vekové skupiny, Územie MAS Cerovina –rok 2014

Počet obyvateľov podľa veku - rok 2014	2 rokov alebo menej	Od 3 do 5 rokov	Od 6 do 14 rokov	Od 15 do 18 rokov	18 rokov alebo viac	50 rokov alebo viac	85 rokov alebo viac
16284	579	638	1887	850	12553	5142	215

Zdroj: Štatistický úrad SR, Krajská správa v Banskej Bystrici, 2015

Graf k tabuľke 3.1.8: Vekové skupiny, Územie MAS Cerovina – rok 2014

Ekonomická aktivita

Ekonomicky aktívny obyvatelia okresu Rimavská Sobota tvoria 47,52%. V regióne MAS Cerovina je podobný podiel z trvalo bývajúceho obyvateľstva tvoria 47,59% ekonomicky aktívny obyvatelia.

Vyšší podiel je v obciach Bottovo 54,90%, v Gemerskom Jablonci 53,67%, v Studenej 50,53% a v obci Sútor tvoria 50,58%, ako priemer okresu a územia MAS Cerovina. Najnižší podiel ekonomicky aktívnych obyvateľov , kde nedosiahne ani 40% je v obci Petrovce kde je podiel 39,60% a v obci Konrádovce 39,62%.

Tabuľka 3.1.9 Ekonomická aktivita, Územie MAS Cerovina –rok 2011

Územie	Trvalo bývajúce obyvateľstvo	Ekonomická aktivita													
		pracujúci (okrem dôchodcov)	pracujúci dôchodcovia	osoby na MD	osoby na RD	nezamestnaní	študenti stredných šk.	študenti vysokých šk.	osoby v domácnosti	dôchodcovia	príjemcovia kap.príjmov	deti do 16 rokov	iná	nezistená	z toho ekonomicky aktívni
MAS Ceorovina	**16060**	**3426**	**116**	**74**	**316**	**4027**	**447**	**196**	**65**	**3208**	**21**	**3304**	**124**	**736**	**7643**

Zdroj: Štatistický úrad SR, Krajská správa v Banskej Bystrici, 2015

Tabuľka 3.1.10 Nezamestnanosť, Územie MAS Cerovina –rok 2014

Územie Okres Rimavská Sobota/ mesiac	Stav UoZ ku koncu predch. mesiaca	*Prítok UoZ v mesiaci	*Odtok UoZ v mesiaci	Stav UoZ ku koncu mesiaca	Medzi-mesačný nárast, resp. pokles UoZ (v %)	Nedisponibilný počet uchádzačov o zamestnanie						*Ekonomicky aktívne obyvateľstvo*	Disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie	Miera nezam Vyp. z celk počtu UoZ (v %)	Miera evid. nezamestnanosti (v %)
						spolu	z toho								
							Vzdel.príp pre trh prác	Dočasná prac.nesch.	Absolventská prax	Menšie obec.služby	Dobrovoľn. služba				
RS - I.	14 106	254	327	14 113	0,05	1 956	9	676	78	892	301	40 747	12 157	34,64	29,84
RS - II.	13 968	304	431	14 106	0,99	1 925	4	708	71	868	274	40 747	12 181	34,62	29,89
RS - III.	14 131	275	511	13 968	-1,15	1 878	4	715	41	879	239	40 747	12 090	34,28	29,67
RS - IV.	13 967	556	658	14 131	1,17	1 822	5	582	34	963	238	40 747	12 309	34,68	30,21
RS - V.	14 130	127	422	13 967	-1,15	1 799	4	560	34	990	211	40 747	12 168	34,28	29,86
RS - VI.	14 121	325	406	14 130	0,06	1 832	2	567	37	1 005	221	40 747	12 298	34,68	30,18
RS - VII.	14 169	324	452	14 121	-0,34	970	8	508	44	187	223	40 747	13 151	34,66	32,27
RS- VIII.	14 284	347	482	14 169	-0,81	1 461	8	484	57	685	227	40 747	12 708	34,77	31,19
RS - IX.	14 423	301	503	14 284	-0,96	1 578	3	518	73	718	266	40 747	12 706	35,06	31,18
RS - X.	14 488	333	468	14 423	-0,45	1 378	3	503	71	554	247	40 747	13 045	35,40	32,01
RS - XI.	14 514	292	406	14 488	-0,18	1 396	3	493	72	566	262	40 747	13 092	35,56	32,13
RS - XII.	14 355	358	373	14 514	1,11	1 378	6	469	68	572	263	40 747	13 136	35,62	32,24
Priemer															**30,89**

Zdroj: www.upsvar.sk/statistika, 2014

Vzdelanostná úroveň — stupeň aj druhy, vývojové trendy vo vzdelanosti

Z hľadiska ľudských zdrojov z jedným zo zásadných faktorov, ktoré ovplyvňujú ekonomický rozvoj regiónu, je vzdelanostná úroveň obyvateľstva, najmä podiel vysokoškolsky vzdelaných na celkovej populácii. Uvedený indikátor je v porovnaní s ostatnými regiónmi Slovenska značne nízky; podiel vysokoškolsky vzdelaných občanov v roku 2011 dosiahol len 4,53 %.

Celkovo v rámci vzdelanostnej úrovne podľa najvyššieho ukončeného stupňa vzdelania má 29,25 % obyvateľov územia dosiahnuté základné vzdelanie, 13,77 % učňovské vzdelanie bez maturity a 12,81 %, stredné odborné bez maturity 8,75%, úplné stredné učňovské s maturitou 2,45%, úplné stredné odborné s maturitou 12,80%. Bez školského vzdelanie je 19,38% obyvateľov územia (tabuľka 3.1.11).

Tabuľka 3.1.11 Obyvateľstvo podľa pohlavia a stupňa najvyššieho vzdelania, r. 2011 – MAS Cerovina

Najvyššie dosiahnuté vzdelanie	muži	ženy	spolu
Základné	1 791	2 907	4 698
Učňovské (bez maturity)	1 471	788	2 212
Stredné odborné (bez maturity)	850	556	1 406
Úplné stredné učňovské (s maturitou)	234	160	394
Úplné stredné odborné (s maturitou)	982	1 074	2 056
Úplné stredné všeobecné	201	322	523

Vyššie odb. vzdelanie	74	86	160
Vysokoškolské spolu	**347**	**381**	**728**
Vysokoškolské bakalárske	77	100	177
Vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské	263	265	528
Vysokoškolské doktorandské	7	16	23
Bez školského vzdelania	1 542	1 572	3 114
Nezistené	329	393	722
Úhrn	**7 821**	**8 239**	**16 060**

Zdroj: Štatistický úrad SR, Krajská správa v Banskej Bystrici, 2015

Národnostné a etnické zloženie obyvateľstva

Z hľadiska národnostného zloženia považujeme územie MAS Ceroviny za národnostne zmiešané (etnograficky rôznorodé), nakoľko podľa údajov uvedených v tabuľke .... podiel maďarskej národnosti tvorí 58,34 %. Zo 16 208 obyvateľov územia MAS v roku 2013 sa k slovenskej národnosti prihlásilo 21,43% a k rómskej národnosti 14,81 % obyvateľstva. Túto skutočnosť možno jednoducho vysvetliť polohou regiónu pri hranici s Maďarskou republikou. Z ostatných národností sa v regióne vyskytuje česká (0,32 %), veľmi nízke zastúpenie majú obyvatelia ďalších národností: nemeckej, poľskej, srbskej, ukrajinskej, moravskej a rusínskej.

Najvyšší podiel obyvateľov s maďarskou národnosťou - celkovo viac ako 90%-tný podiel bol v roku 2013 zaznamenaný v obci Petrovce91,17%, Tachty 94,07% a v Jesticiach 90,85%. Najvyšší podiel obyvateľov so slovenskou národnosťou bol v roku 2013 zaznamenaný v obci Čierny Potok 85,06% a v obci Bottovo 88,29%. Najvyšší podiel s Rómskou národnosťou bol v roku 2013 v obci Sútor s podielom 73,17%.

Tabuľka 3.1.12 Národnostné zloženie obyvateľstva v roku 2013

Národnosti - MAS Cerovina	Počet	Percento
Slovenská	3 474	21,43%
Maďarská	9 456	58,34%
Rómska	2 401	14,81%
Rusínska	0	0%
Ukrajinská	4	0,02%
Česká	52	0,32%
Nemecká	9	0,06%
Poľska	4	0,02%
Chorvátska	0	0%
Srbská	0	0%
Ruská	0	0%
Židovská	1	0,01%
Moravská	5	0,03%
Bulharská	0	0%
Sliezska	0	0%
Grécka	0	0%
Rumunská	4	0,02%
Rakúska	0	0%
Vietnamská	0	0%

Albánska	0	0%
Iná	0	0%
Nezistená	798	4,92%
Spolu	**16 208**	**100%**

Zdroj: Štatistický úrad SR, Krajská správa v Banskej Bystrici, 2015

Vierovyznanie

Religióznu štruktúru obyvateľstva regiónu MAS Cerovina prezentuje 76,10 % obyvateľov hlásiacich sa ku rímskokatolíckemu vierovyznaniu. Druhú najpočetnejšiu skupinu tvoria občania hlásiaci sa k Reformovanej kresťanskej cirkvi 6,76%. Na základe údajov uvedených v tabuľke bez vyznania je 5,35% obyvateľov.

Tabuľka 3.1.13 Náboženské vyznania obyvateľov v roku 2011

Vierovyznanie	Počet osôb	%
Nezistené	1 437	8,94%
Rímskokatolícka cirkev	12 222	76,10%
Evanjelická cirkev	182	1,13%
Gréckokatolícka cirkev	51	0,31%
Reformovaná kresťanská cirkev	1 087	6,76%
Pravoslávna cirkev	6	0,03%
Náb. spoločenstvo – Jehovovi svedkovia	108	0,67%
Evanjelická cirkev – metodická	33	0,2%
Kresťanské zbory	34	0,2%
Apoštolská cirkev	2	0,01%
Bratská jednota baptistov	4	0,02%
Cirkev adventistov v siedmeho dňa	4	0,02%
Cirkev bratská	0	0
Ústredný zväz židovských náboženských obcí	0	0
Starokatolícka cirkev	5	0,03%
Cirkev československá hustická	1	0,01%
Novo apoštolská cirkev	0	0
Bahájske spoločenstvo	2	0,01%
Cirkev Ježiša Krista Svätých neskorších dní	6	0,03%
Bez vyznania	860	5,35%
Ostatné	25	0,15%
Celkom	**16 060**	**100%**

Zdroj: Štatistický úrad SR, Krajská správa v Banskej Bystrici, 2015

Situácia v školstve, zdravotníctve, sociálnych a iných verejných službách

Sústavu školských zariadení v území tvorí 12 materských škôl a 14 základných škôl, z toho 5 základných škôl je plne organizovaných (ročník 1-9) a 9 základných škôl je s prvým stupňom vyučovania (ročník 1 - 4). Okrem toho sa v Jesenskom nachádza Základná umelecká škola.

V súčasnosti uvedené materské školy navštevuje cca 300 detí. Najmenej detí v rámci celého územia je v materských školách v Novej Bašte a v obci Tachty. Najväčší pokles počtu detí za

posledných sledovaných 11 rokov bol v školskom roku 2014/2015.

Tabuľka 3.1.14 Vývoj počtu detí v materských školách – MAS Cerovina

Školský rok	*Počet detí*
2010/2011	**303**
2011/2012	**315**
2012/2013	**323**
2013/2014	**301**
2014/2015	**298**
2015/2016	**318**

Zdroj: Materské školy 2015

Tabuľka 3.1.15 Vývoj počtu detí v materských školách podľa obcí

Materské školy	**2010/ 2011**	**2011/ 2012**	**2012/ 2013**	**2013/ 2014**	**2014/ 2015**	**2015/ 2016**
Rim. Janovce	21	21	21	20	20	25
Jesenské	69	67	60	64	60	63
Širkovce	24	24	24	24	24	24
Šimonovce	22	23	23	21	22	25
Hostice	21	21	21	21	21	21
Tachty	12	17	20	13	9	13
N. Bašta	12	12	13	10	9	8
Gem. Jablonec	22	20	36	33	36	38
Hajnáčka	21	23	23	22	23	22
Blhovce	18	21	20	14	17	20
Hodejov	41	44	40	36	37	39
Gortva	20	22	22	23	20	20
Spolu	**303**	**315**	**323**	**301**	**298**	**318**

Zdroj: Materské školy 2015

Tabuľka 3.1.16 Vývoj počtu žiakov v základných školách – MAS Cerovina

Školský rok	*Počet detí*
2010/2011	**1425**
2011/2012	**1439**
2012/2013	**1436**
2013/2014	**1444**
2014/2015	**1480**
2015/2016	**1470**

Zdroj: Základné školy 2015

Tabuľka 3.1.17 Vývoj počtu žiakov v základných školách podľa obcí

Základné školy	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016
Rim. Janovce, slov.	13	16	15	17	19	14
Rim. Janovce, maď.	26	24	26	19	17	23
Jesenské, slov.	141	139	149	156	165	162
Jesenské, maď.	390	412	401	420	427	431
Širkovce	42	43	43	42	38	39
Šimonovce	34	38	29	32	34	29
Hostice	170	171	173	163	161	165
Tachty	13	13	13	19	25	27
Nová Bašta	19	13	17	19	15	14
Gem. Jablonec	201	201	187	170	195	209
Hajnáčka	34	36	38	39	41	34
Blhovce	31	27	28	29	28	26
Hodejov	283	282	291	294	290	267
Gortva	27	24	26	25	25	30
Spolu:	**1425**	**1439**	**1436**	**1444**	**1480**	**1470**

Zdroj: Základné školy 2015

V rámci 28 obcí je základné školstvo ako už bolo vyššie uvedené zastúpené 14 základnými školami. V obciach Rimavské Janovce (ZŠ s vyučovacím jazykom slovenským aj maďarským), Jesenské (ZŠ s vyučovacím jazykom slovenským aj maďarským), Hodejov (ZŠ s vyučovacím jazykom slovenským aj maďarským), Hostice, Gemerský Jablonec fungujú plne organizované základné školy, v ostatných základných školách žiaci navštevujú len I. stupeň vyučovania. Materiálno - technické zabezpečenie škôl je na rôznej úrovni, v prevažnej väčšine stav školských budov a objektov nevyhovuje súčasným potrebám. Na školách v celom regióne pôsobí 175 pedagogických zamestnancov.

Skvalitňovanie vyučovacieho procesu na školách odzrkadľujú mnohé ukazovatele, akými sú okrem iného aj vybavenie škôl počítačovou technikou a ich zapájanie sa do rôznych vzdelávacích programov (Otvorená škola, Zdravá škola, Infovek a mnohé ďalšie). Na základných školách je pre žiakov k dispozícii 174 počítačov a 25 špeciálnych tried.

Sociálne zariadenia

Poskytovanie sociálnej starostlivosti a sociálnych služieb priamo v území je zabezpečované prostredníctvom **3 sociálnych zariadení**. Pre dospelých v obci Nová Bašta poskytuje svoje služby Domov dôchodcov a sociálnych služieb s kapacitou 22 miest a v Hajnáčke s kapacitou 27 miest. V Jesenskom sa nachádzajú dva areály Detského domova, a to na Ulici mieru č. 155, kde je kapacita 40 detí umiestnených v 20-tich profesionálnych rodinách a na Ulici novej č. 625 v ktorom sú umiestnené deti vo vekovej hranici 1 - 18 rokov (v súčasnosti je ich

tu umiestnených 10).

Okrem spomínaných zariadení obce Jesenské, Rimavské Janovce prevádzkujú opatrovateľskú službu. Roznos stravy majú dôchodcovia k dispozícii v 10 obciach - v Rimavských Janovciach, Jesenskom, Studenej, Hostice, Tachty, Nová Bašta, Hajnáčka, Hodejov, Stará Bašta a Večelkov.

Komunitné centrá

Dôležitým prvkom v oblasti poskytovania sociálnych služieb rómskej komunite v území, ale i ostatným sociálne odkázaným obyvateľom sú **Komunitné centrá**, v ktorých pracujú **terénni sociálni pracovníci**. Majú veľmi dobré výsledky a ich činnosť je klientmi, ktorým poskytujú svoje služby, hodnotená vysoko pozitívne. V súčasnosti v území MAS Cerovina fungujú 4 Komunitné centrá: v obciach **Jesenské, Šimonovce, Hodejov a Gortva.**

Dostupnosť zdravotnej starostlivosti pre obyvateľov priamo v území je zabezpečená prostredníctvom zdravotného strediska v obci Jesenské, kde ordinujú dvaja všeobecní - praktickí lekári, traja stomatológovia, jeden gynekológ, dvaja detskí lekári, jeden internista, 1 kožný lekár, 1 diabetologická ambulanciaa 2 lekárnici. V zdravotnom stredisku v Hodejove ordinuje všeobecný praktický lekár. Na juhu územia sa zdravotné stredisko nachádza v obci Hajnáčka, kde je i lekáreň. Obyvatelia bývajúci blízko štátnej hranice s Maďarskou republikou využívajú aj zdravotné služby v obci Cered.Komplexné zdravotné služby obyvateľom poskytuje Všeobecná nemocnica Rimavská Sobota, n.o. a sieť tu lokalizovaných všeobecných a odborných ambulancií.

Prehľad a opis inštitúcií pôsobiacich v území — na miestnej, regionálnej aj národnej úrovni, ak sú tieto lokalizované v území, vrátane obecných úradov a pod. Popis ich úlohy vo verejno-súkromnom partnerstve (MAS) alebo spolupráce s verejno-súkromným partnerstvom

V regióne pôsobí 28 samospráv, ktoré prezentujú obecné úrady. Najväčšia lokalizácia a dostupnosť inštitúcií je v Jesenskom; pre obyvateľov je tu k dispozícii Obvodné oddelenie policajného zboru, Spoločný školský úrad a Stavebný úrad. Matrika má zastúpenie len vo väčších obciach - v Hajnáčke , Hodejove, Hosticiach, Gemerskom Jablonci a v Jesenskom. V Gemerskom Jablonci má detašované pracovisko Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Rimavská Sobota (tabuľka 3.1.18).

Tabuľka 3.1.18 Prehľad inštitúcií v území MAS Cerovina

Názov inštitúcie	*Lokalizácia*
Matričný úrad	Gemerský Jablonec, Hajnáčka, Hodejov, Hostice, Jesenské
Obvodné oddelenie policajného zboru	Jesenské
Spoločný školský úrad	Jesenské
Spoločný stavebný úrad	Jesenské
Úrad práce sociálnych vecí a rodiny Rimavská Sobota, detašované pracovisko Gemerský Jablonec	Gemerský Jablonec

Zdroj: Vlastný prieskum, 2015

Prehľad kultúrnych a historických zdrojov vrátane stručného opisu histórie územia, prehľad pamiatok zaradených do pamiatkovej starostlivosti a ich súčasný stav i využitie, popis tradícií a duchovného dedičstva

Prvé známky osídlenia regiónu sa datujú v období paleolitu (staršia doba kamenná) a najmä od neolitu (mladšia doba kamenná). Z tejto doby je zastúpená kultúra keramiky volutovej, bukovohorskej a lengyelskej. Eneolit prezentuje kultúra kanelová. Rozsiahle množstvá hromadných nálezov, tzv. bronzových pokladov dokazujú značné osídlenie územia v mladšej **dobe bronz**ovej a halštatskej (presnú špecifikáciu uvádza popis uvedený nižšie).

Lokalita	*Charakteristika*
Drňa	Významná archeologická lokalita pilinskej kultúry. Pohrebisko prezentujú nálezy žiarových hrobov laténskych s nálezmi skvostných železných mečov a tráčsko- halštatské žiarové hroby. Sídlisko bolo založené na hradnej pôde koncom 12. storočia. Pôvodne na mieste stál stredoveký hrad.
Dubno	Nálezy bronzových predmetov z obdobia kyjatickej kultúry
Gemerské Dechtáre	Archeologické nálezisko z hradištnej doby slovanskej
Gortva	Výskum v časti zaniknutej dediny Bizovo v katastri obce potvrdil existenciu starovekého sídliska. Zachované zostali zvyšky gotického kostola s cintorínom, kňazov dom, pece a pivnice.
Hajnáčka	Viaceré unikátne archeologické nálezy: Kostná dolina - paleontologické nálezisko, stopy výšinného osídlenia bádenskej kultúry, ojedinelé nálezy kyjatickej a laténskej keramiky, stredoveký hrad.
Hodejov	Opevnená osada v eneolite s kultúrou kanelovej keramiky. Počas záchranného výskumu sa na rôznych miestach svahu, na temeni hradného kopca i v jeho obnaženom profile zistili premiešané vrstvy obsahujúce najmä stredoveké nálezy. Bukovohorkej kultúre patrí takmer 200 črepov, badenskej kultúre 1520 keramických artefaktov a do doby laténskej 23 črepov. Výskum naznačil, že osídlenie tejto kultúry sa koncentrovalo na vrchole kopca. Lokalita je známa aj nálezom veľkého depotu bronzových predmetov z 15. storočia p. n. l.,

	čo radí poklady Hodejovského hradného kopca medzi najkrajšie a vedecky najcennejšie nielen v rámci Slovenska, ale predstavujú unikát aj v rámci vtedajšej pravekej Európy. Úzko súvisia s predmetmi nájdenými na Cypre a Kréte, ktoré sa dávajú do spojitosti s Mykénami.
Hostice	O najstarších stopách osídlenia svedčia archeologické nálezy z mladšej doby bronzovej, pilinskej kultúry a halštatský materiál.
Jesenské	Archeologické nálezy prezentujú pilinskú kultúru z mladšej doby bronzovej a lokalita z druhej doby železnej (laténu).
Konrádovce	Lokalita z mladšej doby bronzovej
Nová Bašta	Osídlenie prezentuje pilinská kultúra z doby bronzovej.
Rimavské Janovce	Archeologické nálezy pochádzajú z konca eneolitu, približne z roku 1800 p. n. l.. Zachovali sa archeologické náleziská kamenných a bronzových nástrojov z pilinskej a mladšej doby bronzovej a z doby halštatskej.
Stará Bašta	Archeologické nálezy z eneolitu a to kanelová keramika a medené nástroje. Na Pohanskom hrade nemožno obísť nálezy kultúry lužických polí. Taktiež bazaltové jaskyne sú významnými archeologickými a chiropterologickými lokalitami.
Šimonovce	Osídlenie je doložené archeologickým náleziskom kamenných nástrojov.
Širkovce	Nálezisko diluviálnej nivy - pozostatkov mamutích kostí.

V 5. alebo 6. storočí pred n.l. na územie regiónu prenikli Skýtovia, po nich asi v druhej polovici tretieho tisícročia pred n.l. prišli Kelti. V 1. až 4. storočí nastupuje obdobie rímske a sťahovanie národov, pričom v konečnej fáze prišli v niekoľkých vlnách Slovania (4.- začiatok 9.storočia). V staršej dobe hradištnej čiže slovanskej začína obdobie rozpadu patriarchárneho rodového zriadenia a v dôsledku vnútorného hospodárskeho a spoločenského vývoja vznikajú počiatočné triedne - feudálne vzťahy. V tomto období vznikli na území početné hradiská a staré hrady na vysokých kopcoch. Prvé záznamy o dnešných obciach sú z 11. až 13. storočia. *V týchto storočiach vznikli aj rytierske hrady - Sirkovský hrad, Hodejov, Hajnáčka, Drňa*; následne po rozpade starého komitátu, ktorý bol nástrojom kráľovskej moci, sa vytvára šľachtická župa vrátane rozšíreného vlastníctva veľkomožných rodov.

Tragický tatársky pád a porážka uhorského vojska 15. apríla 124 na rieke Slaná zaznamenali pohromu pre celé územie okresu. Po ničivom nájazde Tatárov sa prehlbuje panstvo feudálov a s feudalizáciou súvisí v 11.-13. storočí rozširovanie románskeho umenia. V tomto smere najstaršou umelecko-staviteľskou pamiatkou je kostol benediktínskeho opátstva v Rimavských Janovciach. V 14. až 16. storočí prichádzajú na územie menšie skupiny valachov, v 15. storočí Česi a v 16. a 17. storočí pribudli Maďari a Chorváti z územia zaujatého Turkami. Nasledovalo obdobie husitov, zakladanie majerov zemepánmi a v rokoch

1553 - 1593 a 1598 - 1686 omansko-turecká okupácia. Kým v severnej časti okresu sa v období po ukončení vojen v 17. storočí začala rozvíjať priemyselná výroba, južná časť do ktorého územie MAS spadá, ostala poľnohospodárka so statkárskym spôsob hospodárenia.

Historické hodnoty územia reprezentujú najmä zachované historicko-urbanistické štruktúry a kultúrne pamiatky.

Zoznam nehnuteľných kultúrnych pamiatok:

1.	Čierny Potok	pomník padlých v 2. svetovej vojne	
2.	Drňa	kostol (ref.)	doba vzniku: r. 1802
3.	Gemerček	kostol (rímskokatolícky)	doba vzniku: r. 1880-1883
4.	Gemerské Dechtáre	kaplnka (rímskokatolícka)	doba vzniku: r. 1880
5.	Gemerský Jablonec	kostol (rímskokatolícky)	doba vzniku: pol. 13. storočia
6.	Hajnáčka	hrad, ruina	doba vzniku: 14. storočie
7.	Hajnáčka	miesto pamätné - paleontologické výskumy	
8.	Hodejov	hrad, ruina	doba vzniku: 15. storočie
9.	Hodejov	kaštieľ	doba vzniku: r. 1865
10.	Hodejov	kúria	doba vzniku: 1. pol. 19. storočia
11.	Hostice	kostol (rímskokatolícky)	doba vzniku: r. 1783-1787
12.	Jesenské	kúria	doba vzniku: 19. storočie
13.	Jesenské	kúria	doba vzniku: 2. pol. 18. storočia
14.	Jesenské	kostol (rímskokatolícky)	doba vzniku: r. 1730-1737
15.	Jesenské	kostol (reformovaná kresťanská cirkev), doba vzniku: r. 1898	
16.	Nová Bašta	kostol (rímskokatolícky)	doba vzniku: 13. storočie
17.	Pavlovce	dom ľudový a komora	doba vzniku: r.1882
18.	Pavlovce	dom ľudový a komora	doba vzniku: koniec 19.
19.	Pavlovce	dom ľudový	doba vzniku: r.1853
20.	Pavlovce	dom ľudový	doba vzniku: r.1874
21.	Pavlovce	dom ľudový	-
22.	Petrovce	archeologická lokalita kostol s cintorínom, 1. pol. 13. st.	
23.	Petrovce	kostol (rímskokatolícky)	doba vzniku: r. 1929-1930
24.	Rimavské Janovce	kúria	doba vzniku: 2. pol. 19. storočia
25.	Rimavské Janovce	kostol (ref.)	doba vzniku: 1. pol. 14. storočia
26.	Rimavské Janovce	kostol (rímskokatolícky)	doba vzniku: 2. pol. 12. storočia
27.	Rimavské Janovce	kúria	doba vzniku: 2. pol. 18. storočia
28.	Stará Bašta	archeologická lokalita hradisko výšinné, pravek	
29.	Šimonovce	dom ľudový s areálom	doba vzniku: r. 1863
30.	Šimonovce	kostol (ref.)	doba vzniku: r. 1790
31.	Širkovce	hrad, ruina	doba vzniku: 13. storočie
32.	Širkovce	dom ľudový	doba vzniku: r. 1863
33.	Širkovce	kostol (ref.)	doba vzniku: r. 1718

Zaujímavosťou a atrakciou sú zrúcaniny vyššie spomínaných hradov **Hajnáčka (**vybudovaný za tatárskych vpádov, prvé písomné zmienky o ňom sú z r. 1245. Roku 1545 ho obsadili

Turci. V 16.-17. st. ho znovu opevnili a stal sa významným bodom protitureckej obrannej línie. V roku 1703 vyhorel a už nikdy nebol obnovený), **Hodejov** (prvá písomná zmienka o hrade je z roku 1281 v súvislosti s povstaním Palatinat. Predpokladá sa, že hrad dala postaviť šľachtická rodina Ratholdovcov. Roku 1567 vyhlásili Hodejov za pohraničný hrad protitureckej obrany. Odolával náporom Husitov aj Turkov, ktorí ho nakoniec, po viacerých pokusoch, v roku 1574 dobyli a spustošili), **Kapla (**zaniknutý gotický hrad postavený začiatkom 13. storočia) **a Drňa**, špecifikom je *rímskokatolícky filiálny Kostol sv. Jána Krstiteľa*v Rimavských Janovciach (národná kultúrna pamiatka), ktorý patrí medzi najstaršie kostoly širokého regiónu. Je vysoko atraktívnou súčasťou *Gotickej cesty.* Z románskeho obdobia pochádza i *rímskokatolícky Kostol svätého Abdona a Senena*nachádzajúci sa v Gemerskom Jablonci. Dôkazy života šľachtických a zemepanských rodín prezentujú viaceré kaštiele a kúrie, z ktorých medzi národné kultúrne pamiatky patrí *Stojkovicsov kaštieľ* v Hodejove.

Tabuľka 3.1.19 Prehľad kultúrnych zdrojov v území

Múzeum /pamätná izba	Kostol	Hrad	Kaštieľ /kúrie	Kaplnka	Sochy	Pamätné miesta /významné hroby	Zvonice
3/1	24	3	7/9	8	6	8/8	13

Zdroj: Obecné úrady, 2015

Ďalej sa zo zaujímavých pamiatok v území nachádza 25 kostolov, 8 kaplniek, 6 sôch, 13 zvoníc a 16 pamätných miest a významných hrobov (tabuľka 3.1.19). V katastroch obcí Nová Bašta - Večelkov je *pútnické miesto Studňa pani Márie.*

Pôvodnú ľudovú architektúru, miestne remeslá a život v okolitom regióne si môžu návštevníci pozrieť v *Obecnom etnografickom múzeu v Studenej, v múzeu v Jesticiach*a *v pamätnej izbe ľudového umenia v Čiernom Potoku.* V Širkovciach je možné navštíviť súkromné múzeum poľnohospodárskych strojov.

Technický stav viacerých spomínaných pamiatok je havarijný, najmarkantnejšie je to v prípade existujúcich kaštieľov v Širkovciach a Hosticiach. V rámci kultúrneho vybavenia obcí je pre obyvateľov k dispozícii 25 kultúrnych domov, a v 15-tich obciach sa nachádza knižnica.

Popis tradícií a duchovného dedičstva

Doteraz zachovávané tradície v území sú odrazom hodnotného zázemia prezentovaného

významnou kultúrnou oblasťou, ktorým v minulosti *Gemer - Malohont* bol. Tento kraj dal národu i bývalému Uhorsku mnohé významné osobnosti. Od vekov tu žil skromný, pracovitý a inak nadaný ľud.

Po stáročia bolo poľnohospodárstvo hlavným zamestnaním a základným zdrojom obživy dedinského obyvateľstva. Práca na pôde bola aktívnym zápasom človeka tvorcu nielen o potrebné biologické hodnoty, ale vždy napĺňala i jeho kultúrnu identitu. Materiálne i duchovné prejavy tradičnej ľudovej kultúry, vzťah k prírode, usporiadanie rodiny i spoločenstva, hodnotové orientácie boli v minulosti výrazne ovplyvňované roľníckym základom spôsobu života. Poľnohospodárska výroba bola zameraná predovšetkým na pestovanie obilovín, ovocia rôzneho druhu a chov dobytka. Jej celkový obraz upútava bohatstvom rozmanitých foriem a vývojových stupňov. Na jej formovaní sa podieľali geografické a klimatické rozdiely na našom území, ktoré vtlačili pečať osobitnosti jednotlivým oblastiam z hľadiska pestovateľských možností a uplatnenia pracovných techník. Dôležité boli tiež vplyvy sociálno- ekonomických činiteľov- napr. rôzne kolonizačné prúdy a kultúrne styky so susednými národmi, ktoré obohacovali pôvodnú domácu roľnícku kultúru o nové prvky.

Stopy minulosti sú dodnes zachované prostredníctvom prvkov pôvodnej ľudovej architektúry s prvkami klasicizmu, najmä podstienky s pavlačami, murované stĺpiky alebo rad stĺpikov a geometrická alebo rastlinná výzdoba štítov. Typické sú aj štukové výzdoby na priečelí a pôvodné železné detaily ako sú kované brány. V oblasti gastronómie medzi tradičné jedlá patrí guľáš s fazuľou, polievky rôzneho druhu, plnená kapusta, tvarohový koláč, a tradičná zabíjačka, ktorá spájala celú rodinu z dediny a spoločná večera na záver. Suroviny si rodina spoločne rovnomerne rozdelila, lebo o dva či tri týždne mal zase niekto iný zabíjačku (preto je o nás známe, že sme štedrý voči druhému).Nemožno nespomenúť špecifickú rómsku kultúru, ktorá je skutočne osobitá a púta pozornosť doma i v zahraničí. Silný výraz , energia, spontaneita - to sú príznaky rómskej hudby. *O tom, že Rómovia sú talentovaní hudobníci svedčí množstvo husľových virtuózov a hudobníkov z ich radov.*Dôkazom „duchovnej" vyspelosti sú mnohí rodáci a významné osobnosti kultúrneho, duchovného, politického a náboženského života, ktorí tu pôsobili.

Tabuľka 3.1.20 Významní rodáci (žijúci)

Obec	*Meno a priezvisko*	*Dátum narodenia*	*Činnosť*
Hajnáčka	Eva Rysová, Bratislava	16.8.1932	Divadelná, filmová a televízna Narodená: 16.08.1932 Hajnáčka (okr. Rimavská Sobota) Študovala na gymnáziu v Lučenci a na VŠMU v Bratislave v triede Júliusa Pántika. Okrem neho Evu Rysovú počas štúdia ovplyvnili takí pedagógovia ako Andrej Bagar, Viliam Záborský, Ladislav Chudík alebo Martin Huba. Držiteľka Ceny Karla Čapka za rok 2005 svoje vedomosti z hereckého kumštu dodnes odovzdáva mladým adeptom herectva na Cirkevnom konzervatóriu v Bratislave
Jesenské	Árpád Pólos, Košice	15.3.1957	Od roku 1982 pracuje ako herec - Thália Košice.
Petrovce	Árpád Tőzsér	6.10.1935	Píše básne, eseje, literárne kritiky, prekladá do maďarčiny slovenskú a českú literatúru. Od roku 1991 prednáša dejiny maďarskej literatúry na Katedre maďarského jazyka a literatúry FF UK v Bratislave
Širkovce	Prof.RNDr. Milan Lapin CSc., Bratislava	14.5.1948	Vedúci oddelenia meteorológie a klimatológie na Katedre astronómie, fyziky Zeme a meteorológie. Od roku 1996 pôsobí ako vysokoškolský pedagóg na Univerzite Komenského Bratislave.

Zdroj: Interný prieskum 2015

Tabuľka3.1.20významný rodáci (nežijúci)

Obec	*Meno a priezvisko*	*Činnosť*
Gortva	Adorján Boldizsár nar. 1820 zom. 1867	Spisovateľ, zaoberajúci sa spísaním noviel. Po ukončení štúdia v Budapešti bol právnikom. Jeho kamarát bol známy básnik Petőfi.
Hostice	József Kellner József Kalász nar. 7.2.1908 zom. 24.8.1942	Žurnalista a literárny kritik. Publikačnú činnosť začal už ako stredoškolák. V Kassai Napló (Košický denník). Jeho publikačná činnosť sa rozvinula najmä v 30-tych rokoch keď pracoval v redakcii novín A Nap (Deň). Patril k najaktívnejším publicistom kritickej rubriky. Krátky čas bol aj šéfredaktorom rýchlo zaniknutého časopisu Déli Hírlap (Južný vestník) r. 1934-39 patril k spolupracovníkom časopisu Esti Újság (Večerné noviny). V čase Slovenského štátu žil v emigrácii. V marci roku 1942 ho zatkli a odtransportovali do koncentračného tábora v Majdanku kde zahynul. Publikoval aj pod menom József Kalász.
Jesenské	Beszédes János nar. 18.8.1874 zom. 10.12.1922	Bol sochárom. Učil sa na technickej umeleckej škole. V roku 1890 v Konštantínopole v bankovej hale robil všetky fresky. Vo Viedni pracoval s Friedlom a Hehrerom, potom v Mníchove a v Paríži pokračoval v štúdiu. V službách francúzskeho fotografického akademického ústavu obcestoval vtedajšiu Áziu a Afriku, ktorá patrila pod francúzku kolóniu. O tamojších ľudoch zhotovoval menšie bronzové a terakotové sošky. Najznámejšie sú jeho figúrky sedliakov. V roku 1923 Umelecká Galéria usporiadala výstavu jeho umeleckých prác.
Konrádovce	Kováts Mihály nar. 1792 zom. 1851-Mezőcsát	Doktor, MTA diskusný člen. Popritom sa zaoberal aj s chémiou. Robil aj významné populárno-vedecké práce. Lekár, ktorý sa zaoberal písaním o súdnom lekárstve.
	Róza Vighová-Ivánová	Spisovateľka maďarskej národnosti pre deti a mládež. Žila v Konrádovciach. Tlačou uverejnila 380 menších prác.

Nová Bašta	Béla Ebeczky	Neskôr sa stal úradníkom v budapeštianskej železnice. Publikoval básne,črty, rozprávky a poviedky v rôznych beletrických časopisoch. V r. 187278 vychádzali jeho publicistické práce v Gömeri Lapok (Gemerské listy) a v Losonczi Híradó (Lučenecký vestník) a pod. V súťaži Pesti Hírlap dostala pochvalu jeho poviedka: A grófné muffja (Grófkin rukávnik), ktorá bola preložená aj do nemčiny.
Pavlovce	Pap Gyula nar. 1843 zom. 1931	Etnograf a básnik. V roku 1868 vo Fiľakove otvoril právnickú kanceláriu. V roku 1903 člen Petofiho spolku.
Rimavské Janovce	Klára Vályiová 18.storočie	Spisovateľka, vydala dve básnické diela
	Dezider Cibulka nar. 7.5.1901 zom. 2.1.1959 Bratislava	Huslista. 1935-1949 koncertoval v mestách bývalého ČSR. Upravoval slovenské ľudové piesne, niektoré vyšli na gramoplatniach.
	Emanuel Michálek nar. 29.12.1838 zom. 5.10.1915 v Egri	Učiteľ a prekladateľ. Pochádzal so šľachtického rodu. Študoval v Rimavskej Sobote, Rožňave a Egri. V r.1862 vysvätený za kňaza. Od roku 1870 hlavný spovedník v Egri, knihovník lýcea a profesor v učiteľskom ústave, prednášal svetové dejiny na univerzite v Egri. Zostavil súpis egerskej arcibiskupskej knižnice.
	Štefan Murányi nar. 24.2.1939 zom. 12.11.1977 Košice	Strojný inžinier a vysokoškolský učiteľ. Pôsobil ako odborný asistent na Katedre fizykálnej metalurgie, zvárania a zlievania. Spoluautor vysokoškolských učebníc. Umrel na následky úrazu pri výskume.
Studená	Mag János nar. 1936	Bol dobrovoľníkom v občianskej vojne vo Francúzku.
Širkovce	Serki Szabó József nar. 1862 zom. 1944	Pedagóg a spisovateľ. Významné diela: Tompa Mihály, spisovateľ-farár, spomienky na mladosť.
	Pekáry István nar. 1905	Maliar, zaoberal sa aj výrobou gobelínov a zaslúžil sa o zachovanie všetkých druhov krojov v maľbách.
	Štefan MOLNÁR nar. 10.09.1801 zom. 15.5.1873 Sárospatak (Maďarsko)	Učiteľ a prírodovedec. Študoval na gymnáziu v Rimavskej Sobote, Lučenci a Sárospataku, na univerzitách vo Viedni a Berlíne. V r. 1826-31 profesor na gymnáziu v Rimavskej Sobote, potom v Sárospataku. Vyučoval prírodné vedy, autor učebnice fýziky pre gymnáziá a VŠ. Robil meteorologické pozorovania a výsledky zverejňoval.
	Géza Lukács nar. 23.4.1856 zom. -	Bol hlavným notárom župy. Advokátsky titul získal 1881. Po ročnej koncipienskej praxi ho roku 1882 zvolili za podnotára a roku 1883 za hlavného notára Gemerskej župy. Od r. 1889 dva roky redigoval časopis Gomor-Kishont, v ktorom uverejňoval úvodníky a besednice. Pričinil sa o zveľaďovanie kultúrneho, spoločenského a hospodárskeho života R.S.

Zdroj: Interný prieskum 2015

Tabuľka 3.1.21 Významné osobnosti pôsobiace v území

Obec	***Meno a priezvisko***	***Činnosť***
Gemerský Jablonec	Andrej Rojko nar. 30.11.1817 zom. 10.12.1907	Študoval v Ružomberku, Levoči a v Rožňave, v roku 1848 bol vysvätený za kňaza. Bol kaplánom v Dubovci, Polomke (1851), Hrnčiarskej Vsi, Divine. **Potom bol administrátorom fary v Gemerskom Jablonci,** zomrel v Lome nad Rimavicou 10. decembra 1907.
Hodejov	Rudolf Kubínyi nar. 1815 zom. 29.9.1896 v Zacharovciach	Stojkovicsov kaštieľ dal postaviť Rudolf Kubínyi, v Hodejove býval v rokoch 1820 - 1867. Jeho knižnica obsahovala najvýznamnejšie diela nemeckej, anglickej, talianskej a francúzskej literatúry a bola povestná v celom Uhorsku. Pred rokom 1848 Gemerský stoličný hlavný notár.1848 - 1849 poslanec uhorského snemu za Rimavsko - Sečský obvod, 1867 - 1872 župan Gemerskej stolice,1872 - 1875 župan Hevešskej stolice na vlastnú žiadosť sa vzdal funkcie 27.4.1875 a utiahol sa do ústrania. Kaštieľ postavený v rozpätí rokov 1834 - 1846.
	Seržant Juraj	Historicky prvý generál v armáde USA, s pôvodnými slovenskými

	Kantor nar. 19.4.1916	koreňmi, má starých rodičov pochovaných na hodejovskom cintoríne, v Hodejove vychodil základnú školu a gymnázium v Rimavskej Sobote.
Rimavské Janovce	Ján Fábry nar. 21.7.1830 Lučenec zom. 28.12.1907 Rimavská Sobota	Botanik, stredoškolský profesor. Študoval vo Viedni. 1949- vychovávateľ v Rimavských Janovciach. Funkcionár miestnych spolkov. Spoluzakladateľ a neskôr riaditeľ Gemerského múzea. Prispieval do sobotských novín, viedol miestnu meteorologickú stanicu, autor učebnice botaniky a zoológie pre gymnáziá. Herbár zhromažďoval 42 rokov a skladá sa asi z 80 zv. Je majetkom SNM v Bratislave
Širkovce	Samuel Balog Almási nar. 6.6.1796 Nagybarca Maďarsko zom. 15.101867 Širkovce	Narodil sa v Nagybarci (Maďarsko). Evanjelický reformovaný farár a filozof. Gymnázium v Rimavskej Sobote a na teologickej akadémii v Sárospataku. Pôsobil ako **kaplán** v Žípe, farár v Otročku, Neporadzi a v **Širkovciach.** Zaoberal sa filozofiou a estetikou, teologickou históriou, písal poviedky a básne, prekladal.

Zdroj: Vlastný prieskum, 2015

Typické črty územia, ktoré môžu byť základom pre budovanie identity

Vychádzajúc z bohatej histórie územia je určite základným portfóliom pre budovanie identity množstvo zrúcaním rytierskych hradov, kultúrnych pamiatok a zaujímavostí, ktoré sa v území nachádzajú. Historické kaštiele, kúrie, zvonice, pamätné miesta, zachovávanie tradícií a ľudových zvykov a bohatá činnosť spoločenských organizácií dávajú určité smerovanie k budovaniu identity územia so širokospektrálnym charakterom.

Ďalším faktorom v tomto smere je možnosť budovania identity na „prírodných zdrojoch". Prezentácia *jedinečných foriem sopečných bazaltov,* ktoré boli vypreparované z menej odolných neogénnych sedimentov v oblasti Cerovej vrchoviny, **bohaté paleolontologické nálezisko v Kostenej doline,** množstvo chránených prírodných rezervácií a pamiatok dávajú tomuto kútu Slovenska neopakovateľný ráz a charakter.

POPIS MATERIÁLNYCH ZDROJOV

Stav vysporiadania vlastníckych vzťahov (situácia v ROEP a pozemkových úpravách), pripravenosť územia na rozvoj (situácia v PHSR, územnoplánovacej dokumentácii a pod.)

Miera vysporiadania vlastníckych vzťahov - Registra obnovenej evidencie pozemkov (ROEP) a pozemkových úprav v území MAS Cerovina je na úrovni 46,43 %. V 15 obciach bol ukončený ROEP úplne alebo čiastočne.

Územno-plánovaciu dokumentáciu (ÚPD) nemá vypracovanú 18 obcí, obec Hodejov disponuje už neaktuálnou verziou. Obec Blhovce má spracovaný Územný plán obce, Nová Bašta návrh ÚPD a Gemerček má spracovanú urbanistickú štúdiu. Jestice, Rimavské Janovce

a Tachty majú územno-plánovaciu dokumentáciu v štádiu spracovania. Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce má spracovaných 16 obcí, v štádiu rozpracovania sa nachádza 5 dokumentov.

Tabuľka 3.1.22 Stav spracovania ROEP, ÚPD a PHSR

Obec	*Stav spracovania ROEP*	*Stav spracovania ÚPD*	*Stav spracovania PHSR 2014/2020*
Belín	nezačala sa realizácia	nie je vypracovaná	rozpracovaný
Blhovce	dokončená v roku 2002	Územný plán obce, 2003	rozpracovaný
Bottovo	nezačala sa realizácia	nie je vypracovaná	rozpracovaný
Čierny Potok	spracovaný	nie je vypracovaná	rozpracovaný
Drňa	spracovaný v roku 1997	nie je vypracovaná	rozpracovaný
Dubno	nezačala sa realizácia	nie je vypracovaná	rozpracovaný
Gemerček	schválený v roku 2000	spracovaná urbanistická štúdia	rozpracovaný
Gemerské Dechtáre	nezačala sa realizácia	nie je vypracovaná	rozpracovaný
Gemerský Jablonec	nezačala sa realizácia	nie je vypracovaná	rozpracovaný
Gortva	nie je spracovaný	nie je vypracovaná	rozpracovaný
Hajnáčka	nie je spracovaný	nie je vypracovaná	rozpracovaný
Hodejov	dokončený v roku 2002	neaktuálna	rozpracovaný
Hodejovec	nezačala sa realizácia	nie je vypracovaná	rozpracovaný
Hostice	nezačala sa realizácia	spracovaná	rozpracovaný
Jesenské	dokončené v roku 2014	schválená v roku 2005	spracovaný
Jestice	schválený v roku 2001	v štádiu spracovania	rozpracovaný
Konrádovce	schválený v roku 2009	nie je vypracovaná	rozpracovaný
Nová Bašta	spracovaný	Návrh UPD	rozpracovaný
Pavlovce	spracovaný	nie je vypracovaná	rozpracovaný
Petrovce	schválený v roku 2004	Územný plán zóny pri VN z roku 1998	rozpracovaný
Rimavské Janovce	dokončené v roku 2014	v štádiu rozpracovania	rozpracovaný
Stará Bašta	nezačala sa realizácia	nie je vypracovaná	rozpracovaný
Studená	spracovaný	nie je vypracovaná	rozpracovaný
Sútor	nezačala sa realizácia	nie je spracovaná	rozpracovaný
Šimonovce	spracovaný	nie je spracovaná	rozpracovaný
Širkovce	nezačala sa realizácia	nie je spracovaná	rozpracovaný
Tachty	schválený v roku 1999	v štádiu spracovania	rozpracovaný
Večelkov	Nezačala sa realizácia	nie je spracovaná	rozpracovaný

Zdroj: Obecné úrady, 2015

Dopravná infraštruktúra

Ťažiskom dopravného systému v území je cestná a železničná doprava. Územím prechádzajú cestné trasy II/531 (Pavlovce - Rimavská Sobota - Tisovec) a II/571, ktorá spája región s mestom Fiľakovo (Fiľakovo - Jesenské - Rimavská Seč). Dopravná prepojenosť vo vnútri územia je zabezpečená cestami III. triedy č. 57124 (Jesenské - Hostice - Gemerský Jablonec), III/57116 (Hajnáčka - Gemerský Jablonec) a III/57118, ktorá vedie od Gemerského Jablonca cez Tachty až po hranicu s Maďarskou republikou. Prepojenie na najvýznamnejšiu dopravnú komunikáciu kraja - cestu E 571 Bratislava - Nitra - Zvolen - Lučenec - Rimavská Sobota - Tornaľa - Rožňava - Košice, ktorá je zaradená do európskej cestnej siete, je možné až v meste

Rimavská Sobota.

Dopravná dostupnosť do okresného a krajského mesta nie je priaznivá. Krajské mesto Banská Bystrica je od centra regiónu vzdialené cca 120 km; od najnižšie položenej obce Tachty pri hranici s Maďarskou republikou vzdialenosť do okresného mesta predstavuje 42,3 km.

Dĺžka ciest II. triedy je 27,49 km, dĺžka ciest III. triedy a ostatných komunikácií je 101,84 km, čo spolu tvorí 129,33 km. Základný prehľad o cestnej sieti v území dokumentuje tabuľka 3.1.23.

Tabuľka 3.1.23 Cestná sieť na území MAS

Diaľnice v km	Rýchlostné cesty v km	Cesty I. triedy v km	Cesty II. Triedy v km	Cesty III. triedy a ostatné v km	Spolu
0,00	0,00	0,00	27,49	101,84	129,33

Zdroj: Obecné úrady, 2015

Osobnú prepravu na cestách zabezpečujú autobusy SAD Lučenec a SAD Rimavská Sobota. Väčšina autobusov premáva v ranných a popoludňajších hodinách, keď obyvatelia a žiaci dochádzajú do zamestnania a škôl a späť domov. V obciach existuje 53 autobusových zastávok.

Železničná doprava je prezentovaná železničnou traťou č. 160 Zvolen - Barca a traťou č. 174 Jesenské - Brezno. Železničné stanice sa nachádzajú v Blhovciach, Hodejove, v Hajnáčke a Jesenskom, železničné zastávky sú cestujúcim k dispozícii v Hajnáčke, Gortve, v Jesenskom a v Rimavských Janovciach (2). V obci Jesenské sa nachádza nákladná stanica. Celková dĺžka železničnej trate v území je 44, 60 km.

V dlhodobom výhľade sa uvažuje s elektrifikáciou železničného ťahu Zvolen - Fiľakovo - Košice, so zdvojkoľajením a elektrifikáciou železničnej trate č. 160 striedavým systémom 25 kV, 50 Hz a vybudovaním vysokorýchlostnej trate (VRT).

Turistické chodníky

1. Náučný chodník Hajnáčka - Hajnáčsky hradný vrch - Pohanský hrad
2. Značené turistické trasy a cyklotrasy:
   - *Trasa 1* - Vychádza z Hajnáčky, odkiaľ je presun po ceste do Novej Bašty. Ďalej pokračuje po poľnej ceste cez Dunivú horu do Šiatorskej Bukovinky. Odtiaľto opäť trasa vedie po ceste cez Fiľakovo a Čamovce až do Šuríc.
   - *Trasa 2* - Táto trasa začína v Hajnáčke, odkiaľ cez Blhovce a Hodejov až do

Jesenského. Z Jesenského pokračuje smerom na Hostice, pred ktorými sa odbočí do Gemerských Dechtárov. Posledný úsek cesty vedie nádherným cerovým lesom popod Ragáč až do Hajnáčky.

- *Trasa 3* - Trasa začína na Kurinci - rekreačnom stredisku v blízkosti Rimavskej Soboty, prechádza cez Hodejov, Bottovo a kúpele Číž až do rekreačného strediska Teplý vrch.

Cez katastre obcí Gemerček a Čierny Potok prechádza šesťdesiatkilometrový turistický chodník známy ako *„ Cesta lásky – Mária Séchy"* z Fiľakova na Muráň.

Environmentálna infraštruktúra

V súčasnom období dodávku pitnej vody aj odkanalizovane v prevažnej miere zabezpečuje na území MAS Cerovina Stredoslovenská vodárenská spoločnosť, a.s. Banská Bystrica.
Stav vybudovania kanalizácie je v takom štádiu, že z 28-mich obcí len v piatich (Jesenské, Rimavské Janovce, Šimonovce, Širkovce a časť ČOV v Hajnáčke) je zabezpečené odvádzanie odpadových vôd, ktoré vzniknú na území (10,7%). Celková dĺžka kanalizačnej siete je cca 20 000 m. Čističky odpadových vôd sú vybudované v Rimavských Janovciach, v Jesenskom, v Šimonovciach a časť v Hajnáčke. V obciach, ktoré sú bez kanalizácie, sú splaškové vody akumulované v septikoch a v individuálnych žumpách; v celom území obyvatelia používajú len 6 domových čističiek odpadových vôd. Verejný vodovod je vybudovaný v 19 obciach regiónu, absentuje v Belíne, Blhovciach, Bottove, v Čiernom Potoku, v Gemerčeku, Hodejove, Konrádovciach, Sútore a Večelkove. V obci Drňa je nevyhnutné vodovod rekonštruovať. Vodovodná sieť je vybudovaná v celkovej dĺžke 75 120 m; v území sa nachádza 25 vodných zdrojov.

V oblasti zásobovania plynom je situácia v území oveľa lepšia. Plynofikovaných je 20 obcí, na vykurovanie pevným palivom a elektrinou sú odkázaní obyvatelia 8-mich obcí: Belín, Bottovo, Gemerček, Gemerské Dechtáre, Hostice, Jestice, Pavlovce a Sútor. Celková dĺžka plynovodného potrubia je 68 930 m.
V obciach MAS Cerovina bolo v roku 2007 vyprodukovaných 2 438,9 t odpadov, pričom zneškodňovaný komunálny odpad tvoril 94,71 % (tabuľka 2.5.3). Separácia jednotlivých zložiek odpadov je zabezpečená vo všetkých obciach v území.

Tabuľka 3.1.24 Množstvo vyprodukovaného komunálneho odpadu v území v roku 2014

Komunálny odpad v tonách	2014
Množstvo komunálneho odpadu	2 438,9
Využívaný komunálny odpad	80,7
Zneškodňovaný komunálny odpad	2 310,1

Komunikačná infraštruktúra

Územie pokrýva jednotná telekomunikačná sieť, ktorej je tvorená prenosnou analógovou kostrou. Telefonizáciu pevnou telefónnou linkou zabezpečuje Slovak Telekom, a.s. Dĺžka telefónnych rozvodov v regióne je 101 293 m. Mobilné telefónne služby na území poskytujú spoločnosti Globtel, a. s. a EuroTel Bratislava, a. s. V niektorých koncových obciach regiónu je slabé pokrytie signálom mobilných operátorov z dôvodu absencie vykrývačov signálu.

Internetová komunikácia v území je komplikovaná, pretože telefónne linky, cez ktoré sú internetové služby dostupné, sú analógového charakteru. Internet na verejne dostupných miestach je obyvateľom k dispozícii len v 5 obciach: v Jesenskom, Gemerských Dechtároch, Šimonovciach, Rimavských Janovciach a v Sútore. Kvalita a rýchlosť pripojenia prenosu dát v celom regióne si žiada dobudovanie digitálnej prekryvnej siete (DON), ktorá umožní aplikáciu integrovaných služieb digitálnej siete (ISDN).

Situácia v bývaní, obývanosti a vybavenosti bytového fondu, zameranie sa na vekovú štruktúru domov a bytov

V roku 2011 z celkového počtu obývaných domov 85,34 % tvorili trvalo obývané domy (tabuľka 3.1.25). Domový fond tvorilo 3 937 rodinných domov, 65 bytových domov a 27 ostatných budov. V rámci domového fondu najvyšší podiel mali z trvale obývaných domov, rodinné domy vo vlastníctve fyzických osôb (92,05 %). Počet neobývaných domov v rámci celého územia podľa štatistiky predstavuje 14,19 % podiel z domového fondu.

Tabuľka 3.1.25 Domový fond MAS Cerovina v roku 2011

Domový fond		
Domov spolu		**4823**
Trvale obývané domy		4116
v %		85,34%
podľa typu	rodinné domy	3937
	bytové domy	65
	iné	27
podľa formy vlastníctva	fyzické osoby	3789
	štát	11
	obce	44
	iné právnické osoby	16

	kombinácia vlastníkov	46
	iné	20
Neobývané domy spolu		**684**
podľa dôvodu neobývanosti	zmena vlastníkov	166
	určené na rekreáciu	63
	uvoľnené na prestavbu	47
	nespôsobilé na bývanie	120
	z iných dôvodov	278

Zdroj: Štatistický úrad SR, Krajská správa v Banskej Bystrici, 2015

V roku 2011 z celkového počtu obývaných bytov 86,06 % tvorili trvalo obývané byty (tabuľka 3.1.26). Bytový fond tvorilo 437 vlastných bytov v obytných domoch, 4 030 bytov vo vlastných rodinných domoch, 112 obecných bytov, 8 družstevných bytov a 293 iných bytov. V rámci bytového fondu najvyšší podiel mali z trvale obývaných bytov, byty vo vlastných rodinných domoch (80,26 %). Počet neobývaných bytov v rámci celého územia podľa štatistiky predstavuje 12,66 % podiel z bytového fondu.

Tabuľka 3.1.26 Bytový fond MAS Cerovina v roku 2011

Bytový fond		
Byty spolu		**5834**
Trvale obývané byty		5021
v %		86,06%
poľa formy vlastníctva	vlastné byty v obytných domoch	437
	byty vo vlastných rodinných domoch	4030
	obecné byty	112
	družstevné byty	8
	iné	293
Podľa počtu obývaných miestností	1	265
	2	875
	3	1702
	4	827
	5+	1328
Podľa veľkosti obytnej plochy	do 40	705
	40-80	2956
	81-100	688
	100+	637
podľa zdrojov energie	plyn	917
	elektrina	378
	kvapalné palivo	13
	pevné palivo	3259
	iný	55
	žiadny	46
Neobývané byty		**739**
Podľa dôvodov neobýv.	zmena vlastníkov	175
	určené na rekreáciu	65
	nespôsobilé na bývanie	146
	z iných dôvodov	353

Zdroj: Štatistický úrad SR, Krajská správa v Banskej Bystrici, 2015

Na základe štatistických údajov, ktoré prezentujú analýzu všetkých základných ukazovateľov bytového fondu z hľadiska úrovne bývania, je možné skonštatovať neustály pozitívny vývoj. I keď priemerný vek rodinných a bytových domov je viac menej nepriaznivý - priemerný vek rodinných domov je 44 rokov, na druhej strane túto skutočnosť vyvažuje do určitej miery štruktúra kategorizácie bytového fondu.

Priemerná veľkosť obytnej plochy v m^2 na 1 osobu je na úrovni celoštátneho priemeru. Na 1 byt v priemere pripadá 61,81 m^2 obytnej plochy; priemerný počet obytných miestností je 2,84. Počet osôb na 1 byt deklaruje hodnota 3,17.

Rekreačné, ubytovacie a stravovacie zariadenia

Z hľadiska vybavenosti infraštruktúrou cestovného ruchu je územie MAS značne poddimenzované. Ako nedostatok môžeme v prvom rade vnímať kvantitu poskytovaných služieb priamo v území. V severnej časti do územia zasahuje rekreačná oblasť - známe letovisko **Kurinec - Zelená voda**, ktoré sa nachádza 5 km od okresného mesta Rimavská Sobota. Kedysi bolo a i v súčasnosti je vyhľadávaným miestom na oddych pre domácich obyvateľov a turistov zo vzdialenejších kútov Slovenska či okolitých krajín. Rekreačná oblasť je vybudovaná okolo vodnej nádrže Kurinec - Zelená voda, na báze vodnej plochy 22 hektárov. Je ideálnym miestom pre rôzne druhy športov. Letovisko rekreantom ďalej ponúka kúpanie vo vodnej nádrži a bazéne, možnosť zapožičania malých plavidiel a ubytovanie v hoteli, turistických ubytovniach a autocampe.Okrem tohto rekreačného zariadenia sa v regióne nachádzajú dve ubytovacie zariadenia, ktorých bližšiu špecifikáciu uvádza tabuľka 3.1.27.

Tabuľka 3.1.27 Prehľad ubytovacích zariadení v území MAS

Názov	*Meno majiteľa*	*Charakteristika*	*Kapacita*	*Služby*
Penzión Pohanský hrad	Ing. Gejza Mede Meding	Penzión* otvorený v letnom období	10 lôžok, plus možnosť prístelkov Presso - miestnosť s kapacitou 30 stoličiek, vonkajšia terasa - 12 stoličiek	Stravovanie na objednávku Služby wellnes: perličkový kúpeľ, sauna, masáže
Obecný penzión v Širkovciach	Obec Širkovce	Turistická ubytovňa	12 lôžok, spoločenská miestnosť s kapacitou 12 stoličiek, vonkajšia terasa	
Penzión Ascona Club	Zoltán Kovács	Penzión* otvorený v letnom období	10 lôžok, 2x3lôžok+1, 1x3 lôžok	Stravovanie a ubytovanie
Turistická ubytovňa Jesenské	Ondrej Kurek	Turistická ubytovňa	20 lôžok, 5x3, 1x5	ubytovanie

Zdroj: Vlastný prieskum podnikateľských subjektov, 2015

V celom území MAS Cerovina sú dostupné reštauračné služby len v obci Jesenské. Možnosť stravovania pre návštevníkov tu ponúka 5 stravovacích zariadení (tabuľka 3.1.28). Ponuka jedál v týchto zariadeniach uspokojí aj náročnejších návštevníkov. V južnej časti územia je možnosť využiť ponuky stravovania v maďarskej obci Cered, ktorá disponuje niekoľkými reštauráciami a bufetmi.

Tabuľka 3.1.28 Prehľad reštauračných zariadení v území

Názov	*Meno majiteľa*	*Charakteristika*	*Kapacita*
ASCONA CLUB, s.r.o.	Zoltán Kovács	Reštaurácia, podávanie obedov a večerí, MENU sezónne počas letných mesiacov, usporiadanie akcií	1 miestnosť - 24 stoličiek + terasa 20 stoličiek
STELLA BAR	Ladislav Balogh	BAR - podávanie alko a nealko nápojov, príprava pizze na objednávku	2 miestnosti - 50 stoličiek + terasa 50 stoličiek
NOSTALGIA - reštaurácia	Peter Vincze Zuzana Vinczeová	Reštaurácia - podávanie obedov, usporiadanie akcií. Denne 3 hlavné jedlá a 1 polievka, + aj na objednávku	1 reštaurácia - 70 stoličiek, 1 výčap - 10 miest
PIZZÉRIA BABI	Patrícia Ľuptáková	Pizzéria - podávanie a rozvoz pizze, cestovín, zapekaných jedál	15 stoličiek

Zdroj: Vlastný prieskum podnikateľských subjektov, 2015

POPIS EKONOMICKÝCH ZDROJOV

Štruktúra a charakter podnikateľského prostredia v riešenom území vnútorne reflektuje na skutočnosť, že v minulosti bola táto oblasť južnej časti okresu Rimavská Sobota vďaka prírodným a klimatickým podmienkam známa intenzívnou poľnohospodárskou činnosťou a tradíciou ovocinárstva a záhradníctva. Trend rozvoja poľnohospodárskej prvovýroby v súčasnosti pretrváva, je ale poznačený následkami výrazných zmien v rámci reštrukturalizácie poľnohospodárskych družstiev a štátnych majetkov. Uskutočnené reštrukturalizačné zmeny sa prejavili vo výraznom poklese zamestnanosti v tomto odvetví, čo sa doteraz v celom území prejavuje vo vysokej miere nezamestnanosti, a tým mnohými sociálnymi problémami miestnych obyvateľov.

Zastúpenie podnikateľských subjektov v jednotlivých sektoroch, prehľad o štruktúre odvetví v rámci jednotlivých sektorov a zamestnanosti je uvedené na základe údajov Štatistického úradu BB.

V prvom rade, ak porovnáme celkový počet fyzických subjektov podnikajúcich v území v rokoch 2010 - 2014, môžeme na základe uvedených štatistických údajov pozorovať negatívny trend vývoja, ktorý predstavuje pokles o 5,24 % (tabuľka 3.1.29).

Tabuľka 3.1.29 Fyzické osoby – MAS Cerovina podľa rokov 2010-2014

Fyzické osoby	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**
Fyzické osoby – podnikatelia	562	550	532	533	506
Živnostníci	463	449	429	427	399
Slobodné povolania	28	30	30	33	34
Samostatne hospodáriaci roľníci	71	71	73	73	73
Spolu	**1 124**	**1 100**	**1 064**	**1 066**	**1 012**

Zdroj: Štatistický úrad SR, Krajská správa v Banskej Bystrici, 2015

Ak porovnáme celkový počet právnických subjektov podnikajúcich v území v rokoch 2010 - 2014, môžeme na základe uvedených štatistických údajov pozorovať pozitívny trend vývoja, ktorý predstavuje nárast o 11,32 % (tabuľka .....). Z tabuľky vyplýva, že najväčší nárast **(**počas rokov 2010-2014) tvoria PO zapísané do OR.

Tabuľka 3.1.30 Právnické osoby – MAS Cerovina podľa rokov 2010-2014

Právnické osoby	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**
PO subjekty zapísané do OR	246	256	261	275	298
Podniky	92	100	102	116	136
Obchodné spoločnosti	79	86	89	103	110
Akciové spoločnosti	1	2	2	2	1
Spol. s r.o.	78	84	87	96	109
Družstvá	4	5	5	4	5
Neziskové organizácie	154	156	159	159	162
Spolu	**654**	**689**	**705**	**755**	**821**

Zdroj: Štatistický úrad SR, Krajská správa v Banskej Bystrici, 2015

V území MAS je najviac rozvinutá terciárna sféra, čo je dané predovšetkým veľkým počtom podnikateľských subjektov pôsobiacich v obchode a v iných službách.

V primárnom sektorenajvýraznejšie odvetvie je poľnohospodárstvo. Významný podiel na produkcii v rámci tohto odvetvia majú nielen obchodné spoločnosti a poľnohospodárske družstvá, ale i súkromne hospodáriaci roľníci. Medzi významné podnikateľské subjekty hospodáriace v katastrálnom území obce Bottovo patrí Roľnícka spoločnosť, a.s., ktorá prevzala činnosť po bývalom Štátnom semenárskom podniku. Jej činnosť je zameraná na výrobu a následný predaj osív obilovín, strukovín, ďateľovín a tráv. V súčasnosti spoločnosť hospodári na výmere 2 700 ha, pričom v rámci štruktúry živočíšnej výroby sa zaoberá výrobou mlieka (430 ks hovädzieho dobytka) a chovom oviec (125 ks) zameraného na

produkciu mäsa.

V Rimavských Janovciach sa pestovaniu hustosiatych obilnín, olejnín a kukurice na zrno vrátane živočíšnej výroby zaoberajúcej sa chovom 700 ks oviec venuje súkromne hospodáriaci roľník Ondrej Pálkovács - AGROPA.

V obci Jesenské sídlia dva významné podnikateľské poľnohospodárske subjekty. Prvým z nich je spoločnosť RIMAVA, s.r.o., ktorá hospodári celkovo v 8-mich katastroch na výmere viac ako 2 040 ha. Hlavné portfólio rastlinnej výroby tejto spoločnosti tvorí pestovanie krmovín a obilnín. Živočíšnu výrobu prezentuje chov 2 154 ks oviec určený na domáce a zahraničné trhy. Druhou spoločnosťou je Pigagro, s.r.o., ktorá prevádzkuje veľkovýkrmňu ošípaných (13 500 ks).

V Šimonovciach výrobu po bývalom poľnohospodárskom družstve prevzala BÖVIBA spol. s r.o., ktorá hospodári na výmere 622 ha. Sortiment rastlinnej výroby primárne tvoria hustosiate obilniny a krmoviny. V rámci živočíšnej výroby spoločnosť začala postupnú likvidáciu 100 ks dojníc a postupne prechádza na chov hovädzieho dobytka bez trhovej produkcie mlieka.

V katastroch obcí Hostice, Gemerské Dechtáre, Jestice a Petrovce na celkovej výmere 570 ha hospodári ZAGRO, s.r.o. Rastlinnú výrobu charakterizuje pestovanie obilnín a olejnín, ešte v predminulom roku spoločnosť pestovala i tabak. Celkovo 11 zamestnancov zabezpečuje i chod živočíšnej výroby - chov 130 ks hovädzieho dobytka (bez trhovej produkcie mlieka) a 260 ks oviec. V Gemerských Dechtároch okrem troch súkromne hospodáriacich roľníkov v poľnohospodárskej prvovýrobe podniká ZAGRANCS, s.r.o.

Medzi ďalšie spoločnosti orientované na rastlinnú a živočíšnu výrobu patrí GAZDA s.r.o. , ďalej PALÓC s.r.o. v Petrovciach a v Gemerskom Jablonci Družstvo Agria so sídlom v Gemerskom Jablonci, ktoré je zamerané na pestovanie obilnín, krmovín, olejnín, tabaku a na živočíšnu výrobu (chov HD a oviec).

V Novej Bašte hospodári Podielnicke poľnohospodárske družstvo Bakov. Mária Molnárová (SHR) hospodári na celkovej výmere 1 200 ha v katastroch obcí Tachty, Studená, Večelkov, Nová Bašta, Stará Bašta, Gemerský Jablonec, Šiatorská Bukovinka a Bátka. Portfólio rastlinnej výroby tvorí pestovanie kukurice na zrno, potravinárskej pšenice, repky olejnej a uhoriek. Živočíšna výroba je prezentovaná chovom 1100 ks oviec so zameraním na predaj jahniat do zahraničia.

Lesníctvu sa venujú Lesy SR, š. p., urbárske a pozemkové spoločenstvá.

V rámci sekundárneho sektora významná spoločnosť, ktorá sa orientujúce na spracovanie

dreva a jeho finalizáciu je firma Píla Gemerský Jablonec, s.r.o..

V Druhým výrazným odvetvím v rámci sekundárneho sektora je potravinárstvo, konkrétne výroba pekárenských výrobkov a cestovín. Spoločnosť Július Mihályi orientujúca sa na pekárenskú výrobu so sídlom v Jesenskom v súčasnosti zamestnáva 30 zamestnancov. Výrobou cestovín sa taktiež zaoberajú dva podnikateľské subjekty v Hajnáčke, a to spoločnosť ALFA - PLUS s.r.o. a Július Šuvert FRITEX. V Rimavských Janovciach prevádzkuje výrobu kukuričných chrumiek Edita Egriová - DITEX, ktorá poskytuje pracovné miesta 5-tim zamestnancom. Výroba a distribúcia nealkoholických nápojov je výhradným artiklom MiVi, spol. s r.o.

Strojársky priemysel okrem drobných živnostníkov zastupuje spoločnosť ROLLER, s.r.o., zaoberajúca sa výrobou strojov a strojových zariadení (40 zamestnancov). Výroba zámkových a betónových dlažieb je základným predmetom činnosti podnikateľa Ladislava Pádára - DLAPRO v obci Tachty.

Terciárna sféra je tvorená v prevažnej miere z podnikateľov podnikajúcich vo veľkoobchode a maloobchode. V celom území sa nachádzajú obchodné prevádzky so zmiešaným tovarom, pričom vo väčších obciach sú pre obyvateľov k dispozícii i iné predajne (napr. predaj kvetín, vencov, odevov a pod.) Svoje zastúpenie v tomto sektore má i poskytovanie poradenstva, sprostredkovanie dopravy, poštové služby, poskytovanie pohostinských, reštauračných a iných služieb. Príkladom je sprostredkovanie predaja vína prostredníctvom veľkoskladu v Novej Bašte, ktorý prevádzkuje Pavel Bozó, Kute - Bovi a sprostredkovanie predaja vína a nealkoholických nápojov spoločnosťou MEVY, s.r.o. (Jesenské). V rámci terciárnej sféry patrí i poskytovanie ubytovania v Penzióne Pohanský hrad v Novej Bašte a v Obecnom penzióne v Širkovciach, penzión ASCONA CLUB a Turistická ubytovňa (Renáta Kureková) v obci Jesenské.

Príloha č. 6 Zoznam zdrojov analýzy a vstupných dokumentov

3.2 SWOT analýza

SWOT analýza územia reflektuje na všetky zdroje územia, s dôrazom na miestne špecifiká a rámcové predstavy o ďalšom vývoji regiónu. Závery zistení sú zhrnuté vo výslednej SWOT analýze a následná identifikácia potrieb so zdôvodnením hierarchie

a priorít zohľadňuje reálne možnosti územia – toto je predmetom problémovej analýzy. Východiskové zdroje pre analýzu sú relevantné z vecného aj časového hľadiska.

Spoločná SWOT analýza za región MAS CEROVINA sa začala pripravovať už počas auditu územia pri stretnutiach v obciach. Počas týchto stretnutí s predstaviteľmi obcí, podnikateľov, neziskových organizácií a občanov prebehla diskusia o pozitívach, negatívach a o príležitostiach rozvoja pre región. V každej obci bola vytvorená SWOT analýza týkajúca sa tej, ktorej obce. Na základe týchto stretnutí a jednotlivých obecných SWOT analýz bola expertným spôsobom vytvorená kostra spoločnej SWOT analýzy pre región.

SWOT analýza je jedným z podkladov pre vytvorenie strategického rámca integrovanej stratégie rozvoja územia a má dve časti – analýza silných a slabých stránok a analýza príležitostí a ohrození:

- Analýza silných a slabých stránok monitoruje súčasný stav územia na základe auditu zdrojov. Ohodnocuje to, čo je v oblasti dostupné, či už negatívne alebo pozitívne. Zároveň berie na zreteľ fakt, že to čo je negatívne v súčasnosti nemusí byť negatívom aj v budúcnosti a naopak. Táto analýza načrtáva obraz súčasnej situácie.
- Analýza príležitostí a možných ohrození sa koncentruje na rozvoj územia z pohľadu budúcnosti a hľadá možnosti. Ide o dynamický obraz súčasnej situácie. Ide o tvorbu rozhodnutí o tom, čo zo súčasného stavu predstavuje rozvojovú príležitosť z pohľadu budúcnosti, na čom možno stavať a ktoré riziká treba zobrať do úvahy.

SWOT analýza bola podľa použitej metodiky rozčlenená pre časť silné stránky, slabé stránky, príležitosti a ohrozenia a na tri oblasti: ekonomika, životné prostredie a spoločnosť. Časť ohrození sa delí na vnútorné a vonkajšie. Výsledkom dotvorenia a odsúhlasenia finálnej verzie SWOT analýzy je zhodnotenie stavu územia očami ľudí. Pritom silné stránky a slabé stránky predstavujú statický pohľad a príležitosti a ohrozenia zasa dynamický pohľad na región a jeho charakteristiky. Proces tvorby SWOT analýzy prebiehal postupne na stretnutiach v regióne. Stretnutí sa zúčastnili zástupcovia samospráv, podnikatelia, občania a zástupcovia občianskych združení spoločne z viacerých obcí územia. Bola spracovaná na základe sumarizácie výstupov indikátorov kvality života a SWOT analýz z verejných obecných stretnutí ako aj na základe situačnej analýzy podporenej názormi mapovaných skupín obyvateľstva. V období od 24. apríla 2009 do 07. mája 2009 bolo uskutočnených 6

verejných stretnutí a jeden dotazníkový prieskum vo vybraných obciach regiónu. Výsledkom týchto stretnutí bolo spracovanie individuálnych SWOT analýz na základe voľných diskusií, ktoré s občanmi na verejných stretnutiach prebiehali. V období od 26. 05. 2009 do 29. 06. 2009, kedy bola SWOT analýza na spoločných pracovných stretnutiach prezentovaná a pripomienkovaná, sa stala základom pre zadefinovanie kľúčových disparít celého územia. Následne bola už v minulosti spracovaná a odsúhlasená SWOT analýza aktualizovaná. Bolo to dňa 17.6.2015 na spoločnom stretnutí zástupcov všetkých sektorov. Na všetkých prípravných stretnutiach sa II. A III. období zúčastnilo 28 zástupcov verejnej správy, 39 zástupcov súkromného sektora a 150 zástupcov občanov a občianskych združení. Všetkých stretnutí sa zúčastnilo celkom 235 osôb.

Informovanosť o stretnutí k tvorbe spoločnej SWOT analýzy bola v obciach zabezpečená prostredníctvom pozvánok a prostredníctvom verejnej informácie uvedenej na web stránke obce Jesenské v samostatnej sekcii MAS CEROVINA, kde bola uverejnená pozvánka na stretnutie s osobným pozvaním všetkých aktívnych občanov, podnikateľov a záujemcov o rozvoj regiónu aj prostredníctvom INFOCENTRA obce Jesenské. Ďalšími kanálmi, ktorými sa pozývali hlavne zástupcovia súkromného sektora bolo osobné pozvanie od starostu obce.

Stretnutie k tvorbe SWOT analýzy

Zúčastnené subjekty a obce	**Obsah stretnutia**	**Termín a miesto konania**
Zástupcovia všetkých členských obcí územia MAS CEROVINA a aktívni občania	Zostavenie SWOT analýzy	17.6.2015 Jesenské

Počas stretnutia k tvorbe SWOT analýzy bola expertným spôsobom vedená diskusia k vývojovým trendom niektorých významných ukazovateľov SWOT analýzy. Na stretnutiach účastníci spoločne naformulovali základné oporné body pre spoločnú SWOT analýzu celého územia. Zhodnotenie súčasného a budúceho stavu základných javov v území bolo vykonané cez diskusiu o významnejších rozvojových trendoch v území.

Oporné body pre SWOT analýzu:

SILNÉ STRÁNKY

- Priaznivé klimatické podmienky

- Výhodná geografická poloha v blízkosti hranice s Maďarskou republikou
- Poľnohospodárstvo – podmienky na pestovanie ovocia, zeleniny, liečivých rastlín a drobného ovocia
- 40 % zastúpenie lesných porastov, bohaté zdroje drevnej hmoty
- Vodné toky Rimava, Gortva a ich prítoky
- Kvalitné zdroje pitnej vody a liečivé minerálne pramene
- Vodné nádrže Kurinec, Hostice, Petrovce a Tachty využívané na rekreačný rybolov
- Vysoká diverzita flóry a fauny
- Atraktívne poľovné revíry
- CHKO Cerová vrchovina, prírodné rezervácie a prírodné pamiatky
- Nerastné bohatstvo – ložiská kvalitného bazaltu, pieskovcov a tehliarskej suroviny (sečenské šlíry)
- Progresívny demografický vývoj
- Vysoký podiel obyvateľstva v produktívnom veku
- Aktívne spoločenské organizácie
- Pravidelné organizovanie kultúrnych podujatí
- Významní rodáci
- Dobrá spolupráca obcí na úrovni mikroregiónov
- Skúsenosti obcí s implementáciou projektov zo štátnych fondov a EÚ
- Aktívne fungujúce komunitné centrá
- Bohatá história a kultúrne dedičstvo
- Významné archeologické náleziská a lokality
- Zrúcaniny rytierskych hradov Hajnáčka, Hodejov, Kapla a Drňa
- Ľudová architektúra, zvonice, pamätníky, pôvodné sochorové studne, pivnice
- Vyhovujúca sieť materských a základných škôl
- Voľné budovy vo vlastníctve obcí
- Sociálne zariadenia: Domov dôchodcov Nová Bašta, Detský domov Jesenské
- Zdravotné strediská a lekárne
- Kultúrne zariadenia a knižnice, pamätné izby
- Vybudované športové areály
- Vybudovaná sieť turistických chodníkov
- Zavedený separovaný zber odpadov
- Dostatok disponibilnej pracovnej sily
- Vhodné lokality na budovanie priemyselných zón

SLABÉ STRÁNKY

- Nedostatočné využitie prírodných podmienok
- Nevyhovujúca kvalita čistoty vodných tokov a znečisťovanie vôd
- Nízke environmentálne povedomie obyvateľov
- Tvorba čiernych skládok
- Málo vysokoškolsky vzdelaných osôb
- Migrácia mladých za prácou mimo región
- Vysoký podiel marginalizovaných skupín obyvateľstva
- Nezáujem obyvateľov o veci verejné
- Apatia a nepriaznivá sociálna situácia
- Nízka úroveň prezentácia historických a kultúrnych hodnôt územia
- Chátrajúce kultúrne a historické pamiatky
- Nedobudovaná technická infraštruktúra, absencia vodovodov, kanalizácie a ČOV
- Zlý technický stav miestnych komunikácií a chodníkov
- Neupravené verejné priestranstvá
- Nevyhovujúci stav obecných budov a objektov spoločenského významu, škôlok a škôl
- Nedostatok viacúčelových športových areálov a detských ihrísk
- Miestami slabé pokrytie signálom mobilných operátorov a nízka dostupnosť internetu
- Vysoké percento neobývaných rodinných domov
- Nedostatok sociálnych bytov
- Nevyhovujúce autobusové spojenie z niektorých obcí
- Nízka kvalifikačná úroveň pracovnej sily
- Dlhodobo vysoká nezamestnanosť (najvyššia miera v rámci SR – okres Rimavská Sobota)
- Nedostatok pracovných príležitostí v regióne
- Nezáujem zahraničných investorov o územie
- Nízky podiel výrobných prevádzok
- Nedostatok ubytovacích a stravovacích zariadení

PRÍLEŽITOSTI

- Využitie historického, kultúrneho a prírodného potenciálu pre rozvoj vidieckeho cestovného ruchu

- Rozvoj vidieckej turistiky, agroturistiky, poznávacej a oddychovej turistiky
- Tvorba spoločných produktov cestovného ruchu
- Využitie minerálnych a liečivých prameňov
- Využitie vodných plôch pre rozvoj rekreačných aktivít – rekreačné zóny
- Rozvoj cykloturistických, jazdeckých a náučných chodníkov
- Oživenie kultúrno-historických tradícií za účelom zvýšenia návštevnosti regiónu
- Vybudovanie náučno-historických expozícií
- Zvýšenie úrovne propagácie a prezentácie regiónu
- Zriadenie informačných centier
- Vzdelávanie obyvateľstva a marginalizovaných skupín
- Obnova a rekonštrukcia kultúrnych a historických pamiatok
- Dobudovanie technickej infraštruktúry
- Rekonštrukcia obecnej infraštruktúry
- Zlepšenie podmienok pre trávenie voľného času detí a mládeže
- Výstavba ihrísk
- Zriadenie sociálnych služieb pre dôchodcov
- Budovanie vnútorných kapacít pre lepšie manažovanie rozvoja územia (prenos skúseností a knowhow)
- Spoločný marketing územia v rámci regionálnej spolupráce medzi obcami a mikroregiónmi
- Intenzívny rozvoj cezhraničnej spolupráce so susednými regiónmi v Maďarskej republike
- Využitie domácich surovín a ich finalizácia (spracovanie dreva)
- Využitie obnoviteľných zdrojov energie
- Podpora nových investičných zámerov
- Vytváranie vhodných podmienok pre rozvoj podnikania
- Rozšírenie a skvalitnenie sortimentu služieb
- Tvorba a ochrana životného prostredia
- Rozšírenie separovaného zberu o nové zložky
- Zvýšenie ekologického povedomia obyvateľov

OHROZENIA

- nedostatok pracovných príležitostí, resp. žiadne nové pracovné miesta

- nezamestnanosť
- nesolventnosť obyvateľov na vidieku, nemajú príjem, netvoria obraty v obchodoch...
- odchod mladých a vzdelaných ľudí za prácou mimo región
- nepriaznivý demografický vývoj
- zlé medziľudské vzťahy, závisť
- časť populácie - pasívni, nevzdelaní a neprispôsobiví
- nezáujem občanov o veci verejné
- nevedomosť, ako získavať financie,
- zle nastavený systém eurofondov – refundácia, neumožňuje podporu podnikania pre začínajúcich a mladých podnikateľov
- nedostatok zdrojov (investičného kapitálu) na realizáciu dlhodobých a komplexných rozvojových zámerov
- nízka informovanosť na vidieku
- neatraktívnosť ponuky územia pre mladých ľudí
- nevysporiadané majetkoprávne vzťahy
- nepriaznivá legislatíva k odľahlým regiónom, politika štátu, odvodové zaťaženie, reforma verejnej správy (hlavne pre malé obce)
- netransparentné prideľovanie grantov
- nevýhodný systém financovania projektov pre malé obce
- administratívna náročnosť prípravy a realizácie projektov
- zákon o verejnom obstarávaní - náročné obstarávania

Tabuľka č. 2: SWOT analýza (č. 3.2.1)

Oblasť:	*Silné stránky*	*Slabé stránky*	*Príležitosti*	*Ohrozenia*
Ekonomika	– potenciál pre rozvoj poľnohospodárstva – podmienky pre vidiecky turizmus, agroturistiku – kultúrne zdroje a zariadenia – voľné priestory na rozvoj podnikania, cestovného ruchu a sociálnych služieb	– nevyhovujúca, nedobudovaná a zastaraná infraštruktúra (technická a environmentálna) – chýbajú nové pracovné príležitosti – nevysporiadané vlastnícke vzťahy – slabý marketing územia – neexistujú konkrétne regionálne produkty cestovného ruchu	– historický, prírodný a kultúrny potenciál – diverzifikácia poľnohospodárskych činností – agroturistika, vidiecky turizmus – využitie externých finančných zdrojov – príchod investorov – voľná pracovná sila, využitie aktívnych nástrojov trhu práce – ideálne podmienky pre cyklotrasy, turistické chodníky... – voľné priestory na podnikanie	**Vnútorné** – nedostatok pracovných príležitostí, žiadne nové pracovné miesta pre mladých – nesolventnosť obyvateľov na vidieku – odchod mladých a vzdelaných ľudí – nepriaznivý demografický vývoj – zlé medziľudské vzťahy, závisť – časť populácie - pasívni, nevzdelaní a neprispôsobiví

			– ubytovanie na súkromí – podpora zachovania a rozvoja remesiel a služieb – využiť potenciál územia na energetické účely	ľudia – nezáujem občanov o veci verejné – nevedomosťako získavať financie – nízka informovanosť na vidieku – neatraktívnosť ponuky územia pre mladých ľudí
Životné prostredie	– CHKO Cerová vrchovina, prírodné rezervácie a prírodné pamiatky – separovaný odpad v regióne – vodné toky a vodné nádrže vhodné na rekreačné využitie – vhodné podmienky pre poľovníctvo – liečivé minerálny pramene – dostatok lesov, bohaté zdroje drevnej hmoty – archeologické náleziská	– chýbajúca infraštruktúra - vodovod, kanalizácie a ČOV – narastajúce množstvo nových čiernych skládok – nízke environmentálne povedomie obyvateľov	– príroda – poľnohospodárstvo priaznivé ŽP – alternatívne zdroje energie – využiť lesnatosť územia a vodné toky a vodné nádrže	**Vonkajšie** – nepriaznivá legislatíva k odľahlým regiónom, politika štátu – odvodové zaťaženie – reforma verejnej správy (hlavne pre malé obce) – netransparentné prideľovanie grantov – nevýhodný systém financovania projektov pre malé obce – administratívna náročnosť prípravy a realizácie projektov – nevysporiadané vlastnícke vzťahy k pozemkom a budovám – zákon o verejnom obstarávaní – náročné obstarávania
Spoločnosť	– aktívne spoločenské organizácie – pravidelné organizovanie kultúrnych podujatí – občianske združenia v regióne, – prihraničný región, fungujúce partnerstvá v MR	– dlhodobá nezamestnanosť v malých obciach – pretrvávajúci odliv mladých ľudí z regiónu – informačná nedostupnosť o podpore podnikania a možnostiach získať finančné zdroje – chýba prenos informácií medzi sektormi – chýba cielená práca s mládežou a je nízka angažovanosť mladých – starnutie regiónu (potreba zriadenia sociálnych služieb a terénnych komunitných služieb) – pasivita občanov k veciam verejným, aj všeobecne	– spolupráca v rámci územia – prepojenie aktivít obcí pre spoločné projekty – spolková činnosť – vzdelaní a aktívni ľudia – budovať imidž dediny a regiónu – prezentácia úspešných projektov a aktivít v území	

		– málo miestnych lídrov		

Na základe detailnej analýzy územia boli v pracovných skupinách zadefinované oporné body pre SWOT analýzu a výstupom je sumarizácia záverov z analýzy zdrojov územia vo vyššie uvedenej tabuľke.

3.3 Identifikácia potrieb

Identifikácia potrieb so zdôvodnením hierarchie a priorít zohľadňuje reálne možnosti územia. Východiskové zdroje pre analýzu sú relevantné z vecného aj časového hľadiska.

Audit zdrojov a SWOT analýza boli východiskom pre problémovú analýzu, ktorá má za cieľ identifikovať kľúčové problémy územia, ktoré sú základom pre určenie rozvojových priorít územia. Správny výber rozvojových priorít je najdôležitejším krokom v strategickom plánovaní a východiskom pre zostavenia účinnej stratégie. Rozvojové, resp. strategické priority reflektujú kľúčové problémy v území a predstavujú oblasti intervencie, v ktorých sa budú koncentrovať plánované financie, ľudské a materiálne zdroje. Pre zostavenie problémovej analýzy boli použité metódy participatívneho plánovania, tzn. zapojenie zástupcov riešeného územia s podporou vonkajších expertov.

Cieľom problémovej analýzy je rozhodnutie, na ktoré z problémov územia, ktoré boli identifikované v SWOT analýze sa zameria pripravovaná stratégia. Dôležitosť problémov a tým aj priority stanovila pracovná skupina zostavená z členov združenia a prizvaní vonkajší experti zabezpečili metodický postup pracovného stretnutia. Pozornosť bola venovaná všetkým pomenovaným problémom v území, pričom výber zdroja financovania (PRV, IROP, OP ľudské zdroje) bol následne predmetom ďalších krokov spracovania stratégie. Prítomní účastníci stretnutia vybrali kľúčové problémy identifikované na úrovni obcí alebo území MAS CEROVINA, ktoré boli základom pre výber priorít do budúcej stratégie miestneho rozvoja.

Týmto postupom je zabezpečené, že SWOT analýza je ďalej rozpracovaná do druhej úrovne, kde sú identifikované nielen potreby, ale aj možnosti. Tzn., že všetky potreby, ktoré sa premietli do stratégie boli riadne odôvodnené a sú aj jasne previazané s identifikovanými

potrebami. Pomenovanie potrieb a možností je nevyhnutným nástrojom na budovanie intervenčnej logiky a na zabezpečenie silného zamerania sa na výsledky.

Na pracovnom stretnutí boli najprv pomenované kľúčové problémy v území, ktoré považujú členovia MAS za potrebné riešiť a ktoré predstavujú potreby územia. Tieto problémy vyberali členovia pracovnej skupiny, zapísali ich na hárky a v spoločnej diskusii ich združili do skupín, ktoré predstavujú kľúčové problémy v území. Ich preklopením do podoby želaného stavu boli pomenované potreby územia. Následne bola v pracovnej skupine facilitovaná problémová analýza a bol urobený výber prioritných problémov, na čo sa má koncentrovať stratégia CLLD a následne boli preklopením problémov nadefinované potreby územia.

Pomenované potreby a priority rozvoja boli ďalej vyhodnotené z hľadiska troch pohľadov: **či je problém vôbec riešiteľný na miestnej úrovni, či ho v území chceme riešiť a či sa dá problém riešiť prostredníctvom opatrení stratégie CLLD**. **Takto boli vyselektované strategické priority pre riešenie potrieb územia a boli zoradené podľa poradia ich dôležitosti.**

Tabuľka 3.2.2: Zoznam kľúčových problémov a potrieb v území - bez poradia dôležitosti:

Problémy	**Potreby**	**Možnosť riešenia cez stratégiu CLLD**
- Nedostatok pracovných príležitostí - Vysoká nezamestnanosť - Nezamestnanosť - Nedostatočne fungujúci trh práce - Udržanie mladých ľudí v území - Slabý rozvoj podnikania - Oslabené poľnohospodárstvo a jeho slabý rozvoj - Nie sú využité danosti územia	Tvorba nových pracovných miest a podpora miestneho podnikania	Áno
- Infraštruktúra - Nevyhovujúci stav infraštruktúry - Chýbajúca infraštruktúr (ČOV a kanalizácia, vodovod) - Strata vidieckosti obcí (vzhľad)	Dobudovanie a rekonštrukcia komplexnej infraštruktúry	Áno
- Uvedomelosť občanov - Medziľudské vzťahy, pasivita obyvateľov - Nezáujem obyvateľov o veci verejné	Animácia a oživenie v území	Čiastočne
- Slabá spolupráca (obcí navzájom, súkromný sektor a verejný sektor,	Podpora spolupráce na rôznych úrovniach	Čiastočne

cezhraničná spolupráca)		
- Nedostatok financií - Nedostatok dotácií v regióne	Získanie dodatočných zdrojov zo štátnych a EÚ zdrojov	Čiastočne
- Odliv mladých, migrácia neprispôsobivých skupín) - Marginalizované skupiny, ich neprispôsobilosť a nevzdelanosť	Rozvoj komunitných služieb	Áno
- Chýbajú rôzne druhy sociálnych služieb pre starnúce obyvateľstvo	Rozvoj sociálnych služieb	Áno
- Nízka vzdelanostná úroveň obyvateľstva - Slabá informovanosť	Vzdelávanie, informovanie a získavanie zručností	Áno
- Nevysporiadané vlastnícke vzťahy, - Nie je vysporiadanie pozemkov	Vysporiadané vlastnícke vzťahy	Nie
- Chýbajúca UPD	Spracovaná ÚPD	Nie

Odôvodnenie prioritizácie potrieb

Strategické priority (kľúčové problémy územia) boli stanovené podľa poradia dôležitosti:

1. Tvorba pracovných miest a podpora miestneho podnikania – 15x
2. Dobudovanie komplexnej infraštruktúry – 15x
3. Integrácia marginalizovaných skupín obyvateľstva a rozvoj komunitných a sociálnych služieb – 10x

Tieto strategické priority sú východiskom pre formulovanie strategického cieľa. Vybrané strategické priority sú riešiteľné na úrovni stratégie CLLD (CHCEME + POTREBUJEME + DOKÁŽEME). Pri výbere priorít boli zohľadnené a odôvodnené názory členov združenia. Aj keď samotné rozhodovanie o zadefinovaní jednotlivých problémov, potrieb a priorít a stanovenie ich dôležitosti je na rozhodnutí pracovnej skupiny, dôležitú úlohu v tejto fáze mali vonkajší experti, ktorí kontrolujú a facilitujú celý proces s cieľom dosiahnuť navzájom logicky kompaktný dokument, ktorý berie do úvahy podstatné javy a súvislosti v území. Úlohou expertov je riadiť diskusiu v skupine, sledovať dosiahnutie stanoveného cieľa a korigovať prípadné odbočenie od témy v pracovnej skupine. Expert má za úlohu vysvetliť pracovnej skupine súvislosti medzi jednotlivými etapami postupu, teda vedie skupinu od vízie až k definovaniu strategického cieľa, strategických priorít, špecifických cieľov a opatrení až po aktivity.

4. Strategický rámec

Vízia, strategické ciele, strategické priority a špecifické ciele sú definované v nadväznosti na analytickú časť (SWOT analýza), pričom sú zohľadnené ciele PRV a IROP a zároveň je preukázateľná väzba na miestne potreby. Pri tvorbe strategickej časti je kladený dôraz na vzájomnú doplnkovosť PRV a IROP.

Stratégia miestneho rozvoja CLLD pre región MAS Cerovina vychádza zo SWOT analýzy a identifikovaných potrieb územia. Definuje svoju víziu do roku 2030 a strategický cieľ do roku 2023, ďalej 3 priority, 3 špecifické ciele a následne opatrenia, ktoré budú financované z PRV (EFPRV), IROP (EFRR) a OP Ľudské zdroje (ESF). Definovanie každého cieľa vychádza z odkomunikovanej SWOT analýzy a ku každému cieľu sú priradené potreby, ktoré budú daným cieľom napĺňané. Stanovené ciele stratégie CLLD prispievajú k cieľom stratégie EU 2020, ako aj k cieľom PRV SR 2014-2020, IROP 2014-2020 a OP Ľudské zdroje.

V tabuľke nižšie sú popísané potreby, ktoré je potrebné a možné riešiť prostredníctvom stratégie CLLD a ich väzba na problémy územia, ktoré vyplynuli z analýzy.

Tabuľka 4.0.1 Možnosti naplnenia pomenovaných potrieb územia MAS CEROVINA vo vzťahu k stratégii CLLD:

Zdroj podpory	Potreby	Problémy
Podopatrenie 19.2 Operácie v rámci stratégie CLLD (PRV SR, IROP, OP ĽZ)	- Tvorba nových pracovných miest - Podpora miestneho podnikania - Dobudovanie a rekonštrukcia komplexnej infraštruktúry - Rozvoj komunitných služieb - Rozvoj sociálnych služieb - Vzdelávanie, informovanie a získavanie zručností	- Nedostatok pracovných príležitostí - Vysoká nezamestnanosť - Nezamestnanosť - Nedostatočne fungujúci trh práce - Udržanie mladých ľudí v území - Slabý rozvoj podnikania - Oslabené poľnohospodárstvo a jeho slabý rozvoj - Nie sú využité danosti územia - Infraštruktúra - Nevyhovujúci stav infraštruktúry - Chýbajúca infraštruktúr (ČOV a kanalizácia, vodovod) - Strata vidieckosti obcí (vzhľad) - Odliv mladých, migrácia neprispôsobivých skupín) - Marginalizované skupiny, ich neprispôsobilosť a nevzdelanosť

		- Chýbajú rôzne druhy sociálnych služieb pre starnúce obyvateľstvo - Nízka vzdelanostná úroveň obyvateľstva
Podopatrenie 19.4 Chod MAS a animácie	- Animácia a oživenie v území - Podpora spolupráce na rôznych úrovniach	- Slabá spolupráca (obcí navzájom, súkromný sektor a verejný sektor, cezhraničná spolupráca) - Slabá informovanosť
Podopatrenie 19.3 Projekty spolupráce	- Animácia a oživenie v území - Podpora spolupráce na rôznych úrovniach	- Slabá spolupráca (obcí navzájom, súkromný sektor a verejný sektor, cezhraničná spolupráca)

Tabuľka 4.0.2 Popis identifikovaných potrieb v území MAS CEROVINA a ich priradenie k prioritám:

Potreba	**Priorita**
Tvorba pracovných miest	Priorita č. 1: Tvorba pracovných miest a podpora miestneho podnikania
Zdôvodnenie: Miera evidovanej nezamestnanosti v území dosahuje dlhodobo hodnoty nad 30 %. Za rok 2014 dosiahla hodnotu 30,88%. Tento údaj zaraďuje okres Rimavská Sobota do prvoradých priečok v hodnotení miery nezamestnanosti v celoslovenskom porovnaní. Údaj zaznamenáva mierne kolísanie smerom nadol, čo sa podarí dosiahnuť využívaním účinných nástrojov zamestnanosti poskytovaných úradmi práce (čo je dočasné opatrenie) a navyše, veľa obyvateľov regiónu pracuje náhodne, dočasne, sezónne alebo trvalo v zahraničí. Preto je tvorba pracovných miest priamo v území, ktorá je naviazaná na miestny potenciál, prioritou rozvoja. Kvalita života aj zastavenie odlivu obyvateľov z vidieka úzko súvisí s miestnym ekonomickým rozvojom. Problém vysokej nezamestnanosti bol v pracovnej skupine označený ako najzávažnejší v regióne. *Väzba na analýzu územia: kapitola 3.1 Analýza zdrojov územia, časť Ekonomické zdroje, SWOT analýza.*	
Potreba	**Priorita**
Podpora miestneho podnikania	Priorita č. 1: Tvorba pracovných miest a podpora miestneho podnikania
Zdôvodnenie: Hospodárska základňa regiónu je málo rozvinutá, poskytuje minimum pracovných príležitostí a vo veľkej miere je založená na drobnom živnostenskom podnikaní. Veľká časť podnikateľov samostatne nevyvíja podnikateľské aktivity, ale iba dodávateľsky zabezpečujú činnosť iných podnikateľských subjektov. Počet právnických osôb od r. 2014 klesá v súlade s celoslovenským trendom, čo reflektuje na legislatívne úpravy nastavené zo strany štátu. Pokles je primeraný zmenám a je možné konštatovať mierny pokles v počet živnostníkov a právnických osôb. Počet súkromne hospodáriacich roľníkov si udržuje za posledných 5 rokov stabilné počty (73). Protipólom týmto faktom je potenciál územia, kde existuje tradícia a vhodné podmienky na rozvoj poľnohospodárskych aktivít vrátane diverzifikácie do nepoľnohospodárskych činností. Miestne podnikanie založené na báze lokálnych zdrojov by pomohlo jednak zvýšiť pridanú hodnotu územia, a tiež vytvárať miestnu zamestnanosť. Ďalším argumentom pre riešenie tejto potreby je vysoká dochádzka za prácou, ktorú by	

mohla znížiť príležitosť zamestnať sa v území. Kvalita života aj zastavenie odlivu obyvateľov z vidieka úzko súvisí s miestnym ekonomickým rozvojom.
Väzba na analýzu územia: kapitola 3.1 Analýza zdrojov územia, časť Ekonomické zdroje, SWOT analýza.

Potreba	**Priorita**
Dobudovanie a rekonštrukcia komplexnej infraštruktúry	Priorita č. 2: Dobudovanie a rekonštrukcia komplexnej infraštruktúry

Stav vybudovania kanalizácie je v takom štádiu, že z 28-ich obcí len v piatich (Jesenské, Rimavské Janovce, Šimonovce, Širkovce a časť ČOV v Hajnáčke) je zabezpečené odvádzanie odpadových vôd, ktoré vzniknú na území (10,7%). Celková dĺžka kanalizačnej siete je cca 20 000 m. Čističky odpadových vôd sú vybudované v Rimavských Janovciach, v Jesenskom, v Šimonovciach a časť v Hajnáčke. V obciach, ktoré sú bez kanalizácie, sú splaškové vody akumulované v septikoch a v individuálnych žumpách; v celom území obyvatelia používajú len 6 domových čističiek odpadových vôd. Verejný vodovod je vybudovaný v 19 obciach regiónu, absentuje v Belíne, Blhovciach, Bottove, v Čiernom Potoku, v Gemerčeku, Hodejove, Konrádovciach, Sútore a Večelkove. V obci Drňa je nevyhnutné vodovod rekonštruovať. Vodovodná sieť je vybudovaná v celkovej dĺžke 75 120 m; v území sa nachádza 25 vodných zdrojov. Vzhľadom na veľkú finančnú náročnosť investície do vybudovania kanalizácie, prípadne vodovodu v obci prestáva však byť toto prioritou obcí a v rámci stratégie CLLD sa plánuje pre túto oblasť vyčleniť zdroje len na rekonštrukcie menšieho rozsahu. Pracovná skupina identifikovala aj problém straty vidieckosti obcí, ktorý súvisí s nevhodnými stavebnými a architektonickými zásahmi a s neriešením vzhľadu verejných priestranstiev a stavebných objektov vo vlastníctve obcí aj iných subjektov. Tento aspekt súvisí nielen s kvalitou bývania obyvateľov ale aj s rozvojom cestovného ruchu, ktorý síce nebol identifikovaný ako priorita, avšak má v území veľký potenciál. Kvalita života aj zastavenie odlivu obyvateľov z vidieka úzko súvisí s miestnym ekonomickým rozvojom. Taktiež pre zvýšenie kvality života na vidieku je potrebné rozvíjať infraštruktúru a dostupnosť miestnych služieb pre obyvateľstvo.
Väzba na analýzu územia: kapitola 3.1 Analýza zdrojov územia, časť Materiálne zdroje, SWOT analýza.

Potreba	**Priorita**
Rozvoj komunitných služieb	Priorita č. 3: Integrácia marginalizovaných skupín obyvateľstva a rozvoj komunitných a sociálnych služieb

Zdôvodnenie:
SWOT analýza dokladuje problémy v území, ktoré vznikajú v obciach s vyšším zastúpením marginalizovaných skupín obyvateľstva. Podľa štatistických údajov sa síce k rómskej národnosti hlási iba relatívne malý počet občanov (2 401 obyvateľov 14,81 %), avšak tento údaj na základe poznatkov z územia a informácií z obecných úradov zďaleka nezodpovedá skutočnosti. V území je nedostatok služieb orientovaných na marginalizované a problémové skupiny obyvateľov, na druhej strane tu existuje potenciál pre poskytovanie týchto služieb prostredníctvom rôznych neziskových organizácií, príp. aj obcí. Pre zvýšenie kvality života na vidieku je potrebné rozvíjať dostupnosť miestnych komunitných a sociálnych služieb pre obyvateľstvo.
Väzba na analýzu územia: kapitola 3.1 Analýza zdrojov územia, časť Demografická situácia, SWOT analýza.

Potreba	Priorita
Rozvoj sociálnych služieb	Priorita č. 3: Integrácia marginalizovaných skupín obyvateľstva a rozvoj komunitných a sociálnych služieb

Zdôvodnenie:
Počet obyvateľov regiónu zaznamenáva trvale stúpajúcu tendenciu. Najvyšší počet obyvateľov bol v roku 2014 a predstavoval 16 284 osôb. K pozitívnemu demografickému vývoju v území prispieva rómska populácia, ktorá vylepšuje ukazovatele. Ekonomicky aktívny obyvatelia okresu Rimavská Sobota tvoria 47,52%. V regióne MAS Cerovina je podobný podiel z trvalo bývajúceho obyvateľstva tvoria 47,59% ekonomicky aktívni obyvatelia. V území je nedostatok služieb orientovaných na seniorov, mládež a marginalizované komunity obyvateľov, na druhej strane tu existuje potenciál pre poskytovanie týchto služieb prostredníctvom rôznych neziskových organizácií, príp. aj obcí. Pre zvýšenie kvality života na vidieku je potrebné rozvíjať dostupnosť miestnych služieb pre obyvateľstvo.
Väzba na analýzu územia: kapitola 3.1 Analýza zdrojov územia, časť Demografická situácia, SWOT analýza.

Potreba	Priorita
Vzdelávanie, informovanie a získavanie zručností	Priorita č. 3: Integrácia marginalizovaných skupín obyvateľstva a rozvoj komunitných a sociálnych služieb

Zdôvodnenie:
Z hľadiska ľudských zdrojov z jedným zo zásadných faktorov, ktoré ovplyvňujú ekonomický rozvoj regiónu, je vzdelanostná úroveň obyvateľstva, najmä podiel vysokoškolsky vzdelaných na celkovej populácii. Uvedený indikátor je v porovnaní s ostatnými regiónmi Slovenska značne nízky; podiel vysokoškolsky vzdelaných občanov v roku 2011 dosiahol len 4,53 %. Celkovo v rámci vzdelanostnej úrovne podľa najvyššieho ukončeného stupňa vzdelania má 29,25 % obyvateľov územia dosiahnuté základné vzdelanie, 13,77 % učňovské vzdelanie bez maturity a 12,81 %, stredné odborné bez maturity 8,75%, úplné stredné učňovské s maturitou 2,45%, úplné stredné odborné s maturitou 12,80%. Bez školského vzdelanie je 19,38% obyvateľov územia V území chýbajú zručnosti, ktoré je potrebné rozvíjať, ak sa má podporiť rozvoj miestneho podnikania – napr. príprava a manažovanie projektov, príprava podnikateľského plánu, spracovanie poľnohospodárskych produktov, finalizácia a ich odbyt a podobne. Druhú časť neformálneho vzdelávania je potrebné orientovať na vzťah k životnému prostrediu – pre občanov a firmy, budovanie vidieckej identity – samosprávy aj občanov, základné životné zručnosti pre oblasť marginalizované komunity.
Väzba na analýzu územia: kapitola 3.1 Analýza zdrojov územia, časť Demografická situácia, SWOT analýza.

Potreba	Priorita
Animácia a oživenie v území	Podopatrenie 19.4 Chod MAS a animácie

Zdôvodnenie:
SWOT analýza poukázala na slabú spoluprácu obcí navzájom, ale aj medzisektorovú spoluprácu (verejný, podnikateľský a neziskový sektor vrátane občanov). Ako problém bola tiež pomenovaná slabá informovanosť o aktuálnych možnostiach získania podpory formou štátnych alebo európskych dotácií pre samosprávy aj podnikateľov. Odborne obsadená kancelária MAS dokáže v území poskytovať takéto informácie, ale aj kvalifikovane poradiť, prípadne pomôcť pripraviť potrebné žiadosti, podklady apod.
Väzba na analýzu územia: SWOT analýza.

Potreba	Priorita
Podpora spolupráce na rôznych úrovniach	Podopatrenie 19.3 Projekty spolupráce
Zdôvodnenie: SWOT analýza identifikovala množstvo navzájom zatiaľ nespolupracujúcich neziskových organizácií. Spolu so samosprávami a podnikateľskými subjektmi sú potenciálnymi partnermi pre projekty spoluprácu z PRV ale aj z iných zdrojov – napr. program cezhraničnej spolupráce Slovensko – Maďarsko 2014-2020, Višegrádsky fond a pod. *Väzba na analýzu územia: kapitola 3.1 Analýza zdrojov územia, časť Demografická situácia, SWOT analýza.*	

4.1 Definovanie vízie a strategického cieľa

Vízia je najvšeobecnejším vyjadrením predstavy a zámeru kam sa chce región MAS Cerovina posunúť, ako chce zmeniť svoje územie, aká chce byť a pod. v dlhodobom horizonte 15 rokov, až do roku 2030.

Vízia vyjadruje predstavu obyvateľov o budúcich okolnostiach života v území. Je úzko prepojená na vnímanie aspektov kvality života v oblastiach ako – pracovné príležitosti, bývanie, životné prostredie, možnosti spoločenského života a oddychu. Vízia bola v území naformulovaná spoločne a každý sa s ňou stotožnil. Vízia je pripravená stať sa prostriedkom na začatie spoločnej tvorby rozhodnutí a komunikačného procesu v rámci partnerstva.

Vízia bola formulovaná členmi združenia na spoločnom stretnutí s podporou facilitátora a s použitím metódy myšlienkových máp. Prítomní sa rozdelili na dve pracovné skupiny, kde v každej boli rovnomerne zastúpené všetky sektory.

Základom pre formulovanie vízie sú:

1. **Skupina**

- nové firmy, nové pracovné miesta
- konkurencieschopná výroba
- cyklotrasy, turistické chodníky
- folklór, ľudové tradície
- rodinné farmy
- komunitné centrá a sociálne služby
- športoviská, ihriská
- priemyselný park

- veľa zelene
- integrovaní Rómovia
- pracujúci a vzdelaní Rómovia

2. Skupina

- kanalizácia, ČOV, vodovod
- parkoviská, miestne komunikácie, cesty
- chodníky
- zberné dvory
- amfiteáter
- historické a kultúrne tradície sú využívané
- parky a verejná zeleň
- zachovanie vidieckosti, imidž dediny
- používanie prírodných materiálov
- rekonštrukcia infraštruktúry
- sociálna starostlivosť
- priemyselné zóny
- ihriská
- poľovníctvo
- cyklotrasy, turistické chodníky, vyhliadky
- integrované marginalizované skupiny

Fotodokumentácia skupinovej práce a následnej prezentácie

Vízia MAS Cerovina do r. 2030

Územie MAS Cerovina je moderným vidieckym regiónom, kde je prvoradá bezpečnosť a vytvorené zázemie pre vyšší životný štandard domácich obyvateľov. Hlavným atribútom rozvíjajúcej sa ekonomiky sú investície zamerané na vytváranie pracovných príležitostí a budovanie konkurencieschopnej výroby. Marginalizované skupiny obyvateľov sú kontinuálnou a integrovanou súčasťou života regiónu. Špecifický prírodný ráz krajiny a bohaté historické a kultúrne tradície ponúkajú všetkým obyvateľom i návštevníkom atraktívne možnosti trávenia voľného času.

Strategický cieľ je konkretizáciou vízie a bol stanovený do roku 2023. Strategický cieľ okrem stanovenia samotného cieľa definuje aj spôsoby na dosiahnutie želaného stavu, teda vyjadruje kvalitatívnu zmenu.

Strategický cieľ:

MAS Cerovina do roku 2023 vytvorí nové pracovné miesta na základe využitia miestneho potenciálu, zabezpečí pre svojich obyvateľov významné zlepšenie v dobudovaní komplexnej infraštruktúry a zvýši integráciu marginalizovaných skupín obyvateľstva.

4.2 Stanovenie priorít, špecifických cieľov a opatrení

V nadväznosti na definovanú víziu a strategický cieľ boli spoločne definované priority a špecifické ciele v rámci priorít. Výber priorít a špecifických cieľov bol urobený na základe SWOT analýzy a ku každému cieľu boli priradené potreby, ktoré budú daným cieľom napĺňané. Stanovené ciele sú konkrétne, merateľné a dosiahnuteľné v stanovenom termíne, čo je predmetom následne monitorovacieho rámca.

V nadväznosti na stanovené priority a špecifické ciele boli definované opatrenia, ktorými sa budú priority a špecifické ciele napĺňať. Opatrenia sú rozdelené na opatrenia v rámci PRV, opatrenia v rámci IROP a opatrenia v rámci OP Ľudské zdroje.

Strategické priority

1. Tvorba pracovných miest a podpora miestneho podnikania
2. Dobudovanie a rekonštrukcia komplexnej infraštruktúry

3. Integrácia marginalizovaných skupín obyvateľstva a rozvoj komunitných a sociálnych služieb

Špecifické ciele

Stanovenie špecifických cieľov je dôležité k tomu, aby sa zadefinovalo, čo konkrétne musíme jednotlivými prioritami dosiahnuť, aby sme naplnili celkový ciel (strategický cieľ). K tomu je nutné vybrať správne opatrenia, či už z PRV, IROP alebo OP Ľudské zdroje. Pre každú prioritu bola vytvorená pracovná skupina, v ktorej členovia naplánovali špecifický cieľ priority časovo limitovaný do roku 2023 a spolu hľadali opatrenia, ktorými je možné daný cieľ naplniť. V dvoch pracovných skupinách boli navrhnuté ciele pre jednotlivé priority, ktoré prezentovali pracovné skupiny a tieto boli následne v diskusii upravené a odsúhlasené všetkými prítomnými.

Priorita č. 1: Tvorba pracovných miest a podpora miestneho podnikania

Špecifický cieľ: Podporiť a využiť miestny potenciál podnikateľov, podporiť vznik nových podnikateľov, rozvíjať podnikanie najmä v oblasti poľnohospodárstva, služieb a remesiel, inovácie.

Priorita č. 2: Dobudovanie a rekonštrukcia komplexnej infraštruktúry

Špecifický cieľ: Dobudovať novú a rekonštruovať jestvujúcu infraštruktúru, ktorá bude slúžiť všetkým obyvateľom aj návštevníkom územia a bude pokrývať všetky oblasti života.

Priorita č. 3: Integrácia marginalizovaných skupín obyvateľstva a rozvoj komunitných a sociálnych služieb

Špecifický cieľ: Vytvoriť podmienky pre integráciu marginalizovaných skupín obyvateľstva a vytvoriť širokú ponuku sociálnych a komunitných služieb, ktoré budú slúžiť pre rôzne skupiny obyvateľov na naplnenie ich špecifických potrieb.

Fotodokumentácia z participatívnej prípravy stratégie CLLD – tvorba strategického rámca.

Stanovené strategické priority a ich špecifické ciele prispievajú k jednotlivým fokusovým oblastiam aj prioritám PRV SR2014-2020 primárne aj sekundárne. Primárny prínos je k Priorite č. 6: Podpora sociálneho začleňovania, zmierňovania chudoby a hospodárskeho rozvoja vo vidieckych oblastiach a ku fókusovej oblasti 6B: Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach. Sekundárny prínos stratégie MAS Cerovina je identifikovaný aj pre iné fókusové oblasti PRV SR. Okrem prínosu stratégie k PRV SR je popísaný aj prínos stratégie MAS Cerovina k špecifickým cieľom IROP v rámci jeho prioritnej osi č. 5 Miestny rozvoj vedený komunitou. Uvedené je prehľadne opísané v nasledujúcich tabuľkách.

Príslušnosť špecifických cieľov k fokusovým oblastiam PRV SR 2014-2020

Priorita stratégie CLLD	**Priorita č. 1:** **Tvorba pracovných miest a rozvoj miestneho podnikania**
Špecifický cieľ	Podporiť a využiť miestny potenciál podnikateľov, podporiť vznik nových podnikateľov, rozvíjať podnikanie najmä v oblasti poľnohospodárstva, služieb a remesiel, inovácie.
Prepojenie ŠC na fokusovú oblasť PRV SR	**FO 2A:** Zlepšenie hospodárskeho výkonu všetkých poľnohospodárskych podnikov a uľahčenie reštrukturalizácie a modernizácie poľnohospodárskych podnikov, najmä na účely zvýšenia ich účasti na trhu, zamerania na trh a poľnohospodárskej diverzifikácie - prioritný prínos.
	FO 2B: Uľahčenie vstupu poľnohospodárov s primeranými zručnosťami do odvetvia poľnohospodárstva a najmä generačnej výmeny - prioritný prínos
	FO 3A: Zvýšenie konkurencieschopnosti prvovýrobcov prostredníctvom ich lepšej integrácie do poľnohospodárskeho reťazca pomocou systémov kvality, pridávania hodnoty poľnohospodárskym produktom, propagácia na miestnych trhoch a v krátkych dodávateľských reťazcoch, skupín a organizácií výrobcov a medziodvetvových organizácií – sekundárny prínos.
	FO 5C: Uľahčenie dodávok a využívania OZE, vedľajších produktov ,

	odpadov, zvyškov a iných nepotravinových surovín na účely bioekonomiky – sekundárny prínos
	FO 6A: Uľahčenie diverzifikácie, zakladania nových mladých podnikov a vytvárania pracovných miest – sekundárny prínos
Priorita stratégie CLLD	**Priorita č. 2:** **Dobudovanie a rekonštrukcia komplexnej infraštruktúry**
Špecifický cieľ	Dobudovať novú a rekonštruovať jestvujúcu infraštruktúru, ktorá bude slúžiť všetkým obyvateľom aj návštevníkom územia a bude pokrývať všetky oblasti života.
Prepojenie ŠC na fokusovú oblasť PRV SR	**FO 6B**: Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach – prioritný prínos.
	FO 5C: Uľahčenie dodávok a využívania OZE, vedľajších produktov , odpadov, zvyškov a iných nepotravinových surovín na účely bioekonomiky – sekundárny prínos
Priorita stratégie CLLD	**Priorita č. 3:** **Integrácia marginalizovaných skupín obyvateľstva a rozvoj komunitných a sociálnych služieb**
Špecifický cieľ	Vytvoriť podmienky pre integráciu marginalizovaných skupín obyvateľstva a vytvoriť širokú ponuku sociálnych a komunitných služieb, ktoré budú slúžiť pre rôzne skupiny obyvateľov na naplnenie ich špecifických potrieb.
Prepojenie ŠC na fokusovú oblasť PRV SR	**FO 6B**: Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach – prioritný prínos.
	FO 5C: Uľahčenie dodávok a využívania OZE, vedľajších produktov , odpadov, zvyškov a iných nepotravinových surovín na účely bioekonomiky – sekundárny prínos

Príslušnosť špecifických cieľov k špecifickým cieľom IROP

Priorita stratégie CLLD	**Priorita č. 1:** **Tvorba pracovných miest a rozvoj miestneho podnikania**
Špecifický cieľ	Podporiť a využiť miestny potenciál podnikateľov, podporiť vznik nových podnikateľov, rozvíjať podnikanie najmä v oblasti poľnohospodárstva, služieb a remesiel, inovácie.
Prepojenie ŠC na špecifický cieľ IROP	Špecifický cieľ 5.1.1: Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií
Priorita stratégie CLLD	**Priorita č. 2:** **Dobudovanie a rekonštrukcia komplexnej infraštruktúry**
Špecifický cieľ	Dobudovať novú a rekonštruovať jestvujúcu infraštruktúru, ktorá bude slúžiť všetkým obyvateľom aj návštevníkom územia a bude pokrývať všetky oblasti života.
Prepojenie ŠC na špecifický cieľ IROP	Špecifický cieľ 5.1.2: Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach
Priorita stratégie CLLD	**Priorita č. 3:** **Integrácia marginalizovaných skupín obyvateľstva a rozvoj**

	komunitných a sociálnych služieb
Špecifický cieľ	Vytvoriť podmienky pre integráciu marginalizovaných skupín obyvateľstva a vytvoriť širokú ponuku sociálnych a komunitných služieb, ktoré budú slúžiť pre rôzne skupiny obyvateľov na naplnenie ich špecifických potrieb.
Prepojenie ŠC na špecifický cieľ IROP	Špecifický cieľ 5.1.2: Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach

V nadväznosti na stanovené priority a špecifické ciele boli definované opatrenia, ktorými sa budú dané priority a špecifické ciele napĺňať. Prehľadné priradenie opatrení/podopatrení PRV a aktivít IROP je uvedené v nasledovnej tabuľke.

Opatrenia stratégie, ktorými sa budú napĺňať priority a špecifické ciele stratégie CLLD (PRV a IROP)

Priorita stratégie CLLD	**Priorita č. 1:** **Tvorba pracovných miest a rozvoj miestneho podnikania**
Špecifický cieľ	Podporiť a využiť miestny potenciál podnikateľov, podporiť vznik nových podnikateľov, rozvíjať podnikanie najmä v oblasti poľnohospodárstva, služieb a remesiel, inovácie.
Podopatrenia PRV SR 2014-2020, aktivity IROP 2014-2020, opatrenia OP ĽZ 2014-2020	
Podopatrenie 4.1 Podpora na investície do poľnohospodárskych podnikov	Investície do hmotného majetku, ktoré zvyšujú celkovú výkonnosť a udržateľnosť poľnohospodárskeho podniku ako aj činnosti týkajúce sa spracovania alebo využívania obnoviteľných zdrojov energie s výnimkou vodnej, veternej a solárnej energie a činnosti týkajúce sa výroby biomasy a zakladania porastov rýchlorastúcich drevín.
Podopatrenie 4.2 Podpora pre investície na spracovanie/uvádzanie na trh a/alebo vývoj poľnohospodárskych výrobkov	Investície do hmotného majetku, ktoré sa týkajú spracovania, skladovania, uvádzania na trh a/alebo vývoja poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, na ktoré sa vzťahuje príloha I ZFEÚ alebo výroby, spracovania, skladovania, uvádzania na trh a/alebo vývoja potravinárskych výrobkov, pričom výstupom výrobného procesu môže byť aj výrobok, na ktorý sa príloha I ZFEÚ nevzťahuje a na investície, ktoré zároveň prispievajú k úsporám spotreby energie. Investícia sa týka výlučne vlastnej činnosti podniku.
Podopatrenie 6.1 Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov	Podpora sa poskytuje mladému poľnohospodárovi na začatie jeho podnikateľskej činnosti v oblasti živočíšnej a špecializovanej rastlinnej výroby na realizáciu podnikateľského plánu.
Podopatrenie 6.4 Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností	**Činnosť 1:** činnosti spojené s vidieckym cestovným ruchom a agroturistikou zamerané na vytváranie podmienok pre rekreačné a relaxačné činnosti, vrátane vytvárania podmienok na poskytovanie vzdelávania a vytvorenie konferenčných priestorov. **Činnosť 2:** činnosti spojené s poskytovaním služieb pre cieľovú skupinu: deti, seniori a občania so zníženou schopnosťou pohybu. V rámci danej oblasti je možné sa zamerať aj na terapie (hipoterapia, animoterapia), lesnú pedagogiku a pod., ktoré prispievajú k rekonvalescencii, lepšiemu začleneniu do spoločenského života, zvýšeniu motoriky cieľovej skupiny. **Činnosť 3:** spracovanie a uvádzanie na trh produktov, ktorých výstup spracovania nespadá do prílohy I ZFEÚ**.** Vstupom spracovania môže byť

	aj produkt, ktorý spadá do prílohy I ZFEÚ za podmienky, že je vstupom zároveň aj produkt, ktorý nespadá do prílohy I ZFEÚ (s výnimkou spracovania poľnohospodárskych produktov, ktorých vstup spadá výlučne do prílohy I ZFEÚ a výstupom je energia z OZE alebo produkt, ktorý sa ďalej využíva na výrobu energie) vrátane doplnkovej výroby nepoľnohospodárskeho, nelesného a neakvakultúrneho charakteru, ako aj predaj vlastných produktov nepoľnohospodárskeho, nelesného a neakvakultúrneho charakteru (vrátane zriadenia mobilných predajných miest) a výrobkov a/alebo produktov iných poľnohospodárov a obhospodarovateľov lesa a akvakultúrnych podnikov za účelom ekonomického rozvoja daného územia. Oprávnená je aj tvorba a rozvoj aktivít a činností spojených s poskytovaním služieb, najmä služieb súvisiacich so skladovaním, logistikou a dopravou a zriaďovaním podnikateľských inkubátorov.
Špecifický cieľ 5.1.1: Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií	- zlepšenie využívania ekonomického potenciálu vidieckych oblastí prostredníctvom reštrukturalizácie vidieckej ekonomiky a zavádzania inovácií, - tvorba pracovných miest a hospodárskeho rastu, - vznik nových komunitných služieb a podnikov, - zlepšenie zamestnateľnosti a prístupu k novým formám podnikania a novým pracovným miestam, - zníženie závislosti vidieckeho obyvateľstva od príjmov z primárnej ekonomickej aktivity, najmä v poľnohospodárstve, smerom k zamestnanosti v nepoľnohospodárskych odvetviach, napr. v sektore služieb, - zníženie rizika chudoby a sociálneho vylúčenia
OP Ľudské zdroje, Špecifický cieľ 3.1.1 Zvýšiť zamestnanosť, zamestnateľnosť a znížiť nezamestnanosť s osobitným dôrazom na dlhodobo nezamestnaných, nízko kvalifikovaných, starších a zdravotne postihnuté osoby	- zvýšenie zamestnanosti a zamestnateľnosti dlhodobo nezamestnaných, nízko kvalifikovaných, starších a osôb so zdrav. postihnutím - zníženie nezamestnanosti, hlavne dlhodobej a nezamestnanosti nízko kvalifikovaných osôb, vrátane Rómov - zavedenie nových nástrojov pre integráciu ZUoZ, prioritne dlhodobo nezamestnaných do udržateľného zamestnania - zvýšený počet spoločností/subjektov v oblasti sociálnej ekonomiky
OP Ľudské zdroje , Špecifický cieľ 3.1.2 Zlepšiť prístup na trh práce uplatnením účinných nástrojov na podporu zamestnanosti, vrátane podpory mobility pre získanie zamestnania, samostatnej zárobkovej činnosti a aktivít vo vidieckych oblastiach	- zvýšenie zamestnanosti zlepšenou mobilitou za prácou, zmiernením bariér mobility pracovnej sily a lepším využívaním potenciálu mobility pracovnej sily - zabezpečená udržateľnosť SZČ a zlepšená efektívnosť vynaložených finančných zdrojov pre tých, ktorí budú prevádzkovať udržateľné živnosti - udržanie pracovných miest, tvorba nových prac. miest, resp. udržanie prac. miest pre osoby, ktorým hrozí prepúšťanie z pracovného pomeru - zvýšené zručností pre adaptabilitu pracovníkov a prispôsobenie pracovníkov, podnikov a podnikateľov zmenám - zlepšenie adaptability zamestnancov a podnikov lepšou identifikáciou sektorovej potreby zručností na trhu práce a dopytu po kvalifikovanej pracovnej sile prostredníctvom NSP23 -
Priorita stratégie CLLD	**Priorita č. 2:**

	Dobudovanie a rekonštrukcia komplexnej infraštruktúry
Špecifický cieľ	Dobudovať novú a rekonštruovať jestvujúcu infraštruktúru, ktorá bude slúžiť všetkým obyvateľom aj návštevníkom územia a bude pokrývať všetky oblasti života.
Podopatrenia PRV SR 2014-2020 a aktivity IROP 2014-2020	
Podopatrenie 7.2 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie	- výstavba, rekonštrukcia, modernizácia, dostavba kanalizácie, vodovodu, alebo čistiarne odpadových vôd; - výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií, lávok, mostov, chodníkov a záchytných parkovísk, autobusových zastávok, výstavba, rekonštrukcia a údržba odvodňovacích kanálov, prehlbovanie existujúcich obecných studní. V prípade investícií do miestnych komunikácii, tie budú umožnené len v malom rozsahu a za predpokladu, že prispievajú k oživeniu znevýhodnenej vidieckej oblasti, kde môže zlepšiť prepojenie medzi vidieckymi oblasťami a širšou dopravnou sieťou, príp. budú prispievať k miestnemu ekonomickému rozvoju (napr. k rozvoju vidieckeho cestovného ruchu a pod.); - zlepšenie vzhľadu obcí – úprava a tvorba verejných priestranstiev, námestí, parkov a pod
Podopatrenie 7.4 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry	- investície súvisiace s vytváraním podmienok pre trávenie voľného času vrátane príslušnej infraštruktúry – napr. výstavba/rekonštrukcia/modernizácia športovísk a detských ihrísk, amfiteátrov, investície do rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre komunitnú/spolkovú činnosť vrátane rekonštrukcie existujúcich kultúrnych domov; - zriadenie nových, prístavba, prestavba, rekonštrukcia a modernizácia existujúcich domov smútku vrátane ich okolia; - investície súvisiace so zvyšovaním kvality života obyvateľov – investície spojené s odstraňovaním malých tzv. divokých skládok odpadov resp. opusteného odpadu; - investície súvisiace so zvýšením bezpečnosti a prevencie proti vandalizmu na verejných priestoroch (montáž kamerových systémov a iných bezpečnostných prvkov); - investície súvisiace s vytváraním podmienok pre rozvoj podnikania – rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre podnikateľskú činnosť, výstavba/rekonštrukcia tržníc pre podporu predaja miestnych produktov a pod. - investície do využívania OZE vrátane investícií spojenými s úsporou energie – len ako súčasť investícií do miestnych služieb.
Podopatrenie 7.5 Podpora na investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a do turistickej infraštruktúry malých rozmerov na verejné využitie	- investície, ktoré súvisia s vytvorením, udržiavaním, obnovou a skvalitňovaním turisticky zaujímavých objektov, bodov a miest vrátane príslušnej infraštruktúry – miestne kultúrne, historické, prírodné a iné objekty a zaujímavosti, zriadenie múzejných a galerijných zariadení a pod.; - investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a informačných tabúľ v turistických lokalitách na verejné využitie, budovanie drobných obslužných zariadení pre turistov, informačné body, smerové tabule, KIOSKy a pod.; - budovanie, rekonštrukcia náučných chodníkov, cykloturistických chodníkov, ich napojenie na náučné chodníky, budovanie doplnkovej infraštruktúry (odpočinkové miesta, prístrešky, stojany na bicykle a pod.), výstavba vyhliadkových veží, budovanie, údržba a obnova cykloturistického značenia na existujúcich cykloturistických trasách a pod.

Špecifický cieľ 5.1.2: Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach	- zvýšenie kvality života vo vidieckych regiónoch; - rozvoj mestsko-vidieckych vzťahov; - rozvoj verejných služieb
Priorita stratégie CLLD	**Priorita č. 3:** **Integrácia marginalizovaných skupín obyvateľstva a rozvoj komunitných a sociálnych služieb**
Špecifický cieľ	Vytvoriť podmienky pre integráciu marginalizovaných skupín obyvateľstva a vytvoriť širokú ponuku sociálnych a komunitných služieb, ktoré budú slúžiť pre rôzne skupiny obyvateľov na naplnenie ich špecifických potrieb.
Podopatrenia PRV SR 2014-2020 a aktivity IROP 2014-2020	
Podopatrenie 7.4 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry	- investície súvisiace s vytváraním podmienok pre trávenie voľného času vrátane príslušnej infraštruktúry – napr. výstavba/rekonštrukcia/modernizácia športovísk a detských ihrísk, amfiteátrov, investície do rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre komunitnú/spolkovú činnosť vrátane rekonštrukcie existujúcich kultúrnych domov; - zriadenie nových, prístavba, prestavba, rekonštrukcia a modernizácia existujúcich domov smútku vrátane ich okolia; - investície súvisiace so zvyšovaním kvality života obyvateľov – investície spojené s odstraňovaním malých tzv. divokých skládok odpadov resp. opusteného odpadu; - investície súvisiace so zvýšením bezpečnosti a prevencie proti vandalizmu na verejných priestoroch (montáž kamerových systémov a iných bezpečnostných prvkov); - investície súvisiace s vytváraním podmienok pre rozvoj podnikania – rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre podnikateľskú činnosť, výstavba/rekonštrukcia tržníc pre podporu predaja miestnych produktov a pod. - investície do využívania OZE vrátane investícií spojenými s úsporou energie – len ako súčasť investícií do miestnych služieb.
Špecifický cieľ 5.1.2: Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach	- zvýšenie kvality života vo vidieckych regiónoch; - rozvoj mestsko-vidieckych vzťahov; - rozvoj verejných služieb.
OP Ľudské zdroje, Špecifický cieľ 3.1.1 *Zvýšiť zamestnanosť, zamestnateľnosť a znížiť nezamestnanosť s osobitným dôrazom na dlhodobo nezamestnaných, nízko*	- *zvýšenie zamestnanosti a zamestnateľnosti dlhodobo nezamestnaných, nízko kvalifikovaných, starších a osôb so zdrav. postihnutím* - *zníženie nezamestnanosti, hlavne dlhodobej a nezamestnanosti nízko kvalifikovaných osôb, vrátane Rómov* - *zavedenie nových nástrojov pre integráciu ZUoZ, prioritne dlhodobo nezamestnaných do udržateľného zamestnania* - *zvýšený počet spoločností/subjektov v oblasti sociálnej ekonomiky*

kvalifikovaných, starších a zdravotne postihnuté osoby	
OP Ľudské zdroje, Špecifický cieľ 3.1.2 *Zlepšiť prístup na trh práce uplatnením účinných nástrojov na podporu zamestnanosti, vrátane podpory mobility pre získanie zamestnania, samostatnej zárobkovej činnosti a aktivít vo vidieckych oblastiach*	- *zvýšenie zamestnanosti zlepšenou mobilitou za prácou, zmiernením bariér mobility pracovnej sily a lepším využívaním potenciálu mobility pracovnej sily* - *zabezpečená udržateľnosť SZČ a zlepšená efektívnosť vynaložených finančných zdrojov pre tých, ktorí budú prevádzkovať udržateľné živnosti* - *udržanie pracovných miest, tvorba nových prac. miest, resp. udržanie prac. miest pre osoby, ktorým hrozí prepúšťanie z pracovného pomeru* - *zvýšené zručností pre adaptabilitu pracovníkov a prispôsobenie pracovníkov, podnikov a podnikateľov zmenám* - *zlepšenie adaptability zamestnancov a podnikov lepšou identifikáciou sektorovej potreby zručností na trhu práce a dopytu po kvalifikovanej pracovnej sile prostredníctvom NSP23*

Pri výbere opatrení z PRV a IROP bol kladený dôraz na ich vzájomnú vyváženosť a doplnkovosť. Plánované opatrenia z iných zdrojov, konkrétne OP Ľudské zdroje pôsobia voči opatreniam z PRV a IROP koherentne a doplnkovo – vybrané boli opatrenia takého charakteru, ktoré napomôžu k dosiahnutiu stanovených cieľov a priorít a ktoré nemohli byť podporené zo zdrojov PRV a IROP ako napr. zvyšovanie zručností pre marginalizované skupiny, zvyšovanie kvalifikácie pracovnej sily, podpora sociálnej ekonomiky a pod.

4.3 Súhrnná tabuľka strategického rámca

Tabuľka č. 3 Súhrnný prehľad strategického rámca

Vízia
Územie MAS Cerovina je moderným vidieckym regiónom, kde je prvoradá bezpečnosť a vytvorené zázemie pre vyšší životný štandard domácich obyvateľov. Hlavným atribútom rozvíjajúcej sa ekonomiky sú investície zamerané na vytváranie pracovných príležitostí a budovanie konkurencieschopnej výroby. Marginalizované skupiny obyvateľov sú kontinuálnou a integrovanou súčasťou života regiónu. Špecifický prírodný ráz krajiny a bohaté historické a kultúrne tradície ponúkajú všetkým obyvateľom i návštevníkom atraktívne možnosti trávenia voľného času.
Strategický cieľ
MAS Cerovina do roku 2023 vytvorí nové pracovné miesta na základe využitia miestneho potenciálu, zabezpečí pre svojich obyvateľov významné zlepšenie v dobudovaní komplexnej infraštruktúry a zvýši integráciu marginalizovaných skupín obyvateľstva.
Priorita 1: **Tvorba pracovných miest a podpora miestneho podnikania**
Špecifický cieľ: Podporiť a využiť miestny potenciál podnikateľov, podporiť vznik nových podnikateľov, rozvíjať podnikanie najmä v oblasti poľnohospodárstva, služieb a remesiel,

<table>
<tr><td colspan="3">inovácie.</td></tr>
<tr><td>Opatrenia PRV:
4.1 Podpora investícií do poľnohospodárskych podnikov
4.2 Podpora pre investície na spracovanie/uvádzanie na trh a/alebo vývoj poľnohospodárskych výrobkov
6.1 Podpora na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohos-podárov
6.4 Podpora investícií do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností</td><td>Opatrenia IROP:
Špecifický cieľ č. 5.1.1: Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií
Aktivita: Zakladanie nových a podpora existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev:
A.) Obstaranie hmotného majetku pre účely tvorby pracovných miest
B.) Nutné stavebno-technické úpravy budov spojené s umiestnením obstaranej technológie a/alebo s poskytovaním nových služieb
C.) Podpora marketingových aktivít
D.) Podpora miestnych produkčno-spotrebiteľských reťazcov, sieťovanie na úrovni miestnej ekonomiky a výmena skúseností</td><td>Iné opatrenia:
-</td></tr>
<tr><td colspan="3">Priorita 2:
Dobudovanie a rekonštrukcia komplexnej infraštruktúry</td></tr>
<tr><td colspan="3">Špecifický cieľ: Dobudovať novú a rekonštruovať jestvujúcu infraštruktúru, ktorá bude slúžiť všetkým obyvateľom aj návštevníkom územia a bude pokrývať všetky oblasti života.</td></tr>
<tr><td>Opatrenia PRV:
7.2 Podpora investícií do budovania, zlepšenia alebo rozšírenia všetkých typov malej infraštruktúry vrátane investícií do obnoviteľných zdrojov energie a úspor energie
7.4 Podpora investícií do zriaďovania, zlepšenia alebo rozšírenia miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane služieb v oblasti voľného času a kultúry a do súvisiacej infraštruktúry
7.5 Podpora</td><td>Opatrenia IROP:
Špecifický cieľ 5.1.2: Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach
Aktivita: Rozvoj základnej infraštruktúry v oblastiach:
o dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel:
▪ výstavba, modernizácia, rekonštrukcia zastávok, staníc, parkovísk, na linkách prepájajúcich obec s mestom,
o sociálne služby a komunitné služby:
▪ zriaďovanie nových alebo rekonštrukcia a modernizácia existujúcich zariadení pre poskytovanie komunitných sociálnych služieb vrátane materiálno-technického vybavenia,
▪ zvyšovanie kvality a kapacity komunitných sociálnych</td><td>Iné opatrenia:
-</td></tr>
</table>

investícií pre verejné využívanie rekreačnej infraštruktúry, informačnej a drobnej infraštruktúry cestovného ruchu	služieb, ▪ rozvoj terénnych a ambulantných sociálnych služieb, ▪ infraštruktúra komunitných centier, o infraštruktúra vzdelávania: ▪ vybudovanie, modernizácia odborných učební, laboratórií, jazykových učební ZŠ, , ▪ skvalitnenie a rozšírenie kapacít predškolských zariadení,	
Priorita 3: **Integrácia marginalizovaných skupín obyvateľstva a rozvoj komunitných a sociálnych služieb**		
Špecifický cieľ: Vytvoriť podmienky pre integráciu marginalizovaných skupín obyvateľstva a vytvoriť širokú ponuku sociálnych a komunitných služieb, ktoré budú slúžiť pre rôzne skupiny obyvateľov na naplnenie ich špecifických potrieb.		
Opatrenia PRV: 7.4 Podpora investícií do zriaďovania, zlepšenia alebo rozšírenia miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane služieb v oblasti voľného času a kultúry a do súvisiacej infraštruktúry	Opatrenia IROP: Špecifický cieľ 5.1.2: Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach Aktivita: Rozvoj základnej infraštruktúry v oblastiach: o sociálne služby a komunitné služby: ▪ zriaďovanie nových alebo rekonštrukcia a modernizácia existujúcich zariadení pre poskytovanie komunitných sociálnych služieb vrátane materiálno-technického vybavenia, ▪ zvyšovanie kvality a kapacity komunitných sociálnych služieb, ▪ rozvoj terénnych a ambulantných sociálnych služieb, ▪ infraštruktúra komunitných centier, o infraštruktúra vzdelávania: ▪ vybudovanie, modernizácia odborných učební, laboratórií, jazykových učební ZŠ, , ▪ skvalitnenie a rozšírenie kapacít predškolských zariadení,	Iné opatrenia: Operačný program Ľudské zdroje Špecifický cieľ: 4.1.1 Zvýšenie účasti najviac znevýhodnených a ohrozených osôb v spoločnosti, vrátane na trhu práce Špecifický cieľ 4.1.2 Prevencia a eliminácia všetkých foriem diskriminácie
Prierezová priorita: **Efektívna činnosť MAS - Animácie**		
Špecifický cieľ:		

Opatrenia PRV: 19.4 Podpora na prevádzkové náklady a oživenie	Opatrenia IROP: -	Iné opatrenia: - -
Prierezová priorita: Efektívna činnosť MAS – Chod MAS		
Špecifický cieľ:		
Opatrenia PRV: -	Opatrenia IROP: Špecifický cieľ č. 5.1.1: Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií Aktivita: Financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégií CLLD: a) personálne a administratívne náklady MAS (prevádzkové, osobné, poistenie) b) vzdelávanie zamestnancov a členov MAS (školenia, konferencie, semináre, workshopy a pod., okrem školení pre predkladateľov projektov), ktorí sa podieľajú na príprave a vykonávaní stratégie CLLD c) náklady na publicitu a sieťovanie: účasť zamestnancov a členov MAS na stretnutiach s inými MAS, vrátane zasadaní národných a európskych sietí, ako aj poplatky za členstvo v regionálnych, národných alebo európskych sieťach MAS d) finančné náklady (napr. bankové poplatky) e) náklady vynaložené na monitorovanie, hodnotenie a aktualizáciu stratégií CLLD (na úrovni MAS)	Iné opatrenia: - -
Prierezová priorita: Projekty spolupráce		
Špecifický cieľ:		
Opatrenia PRV: 19.3 Príprava a vykonávanie činností spolupráce miestnej akčnej skupiny	Opatrenia IROP: -	Iné opatrenia: -

4.4 Integrované znaky stratégie CLLD

Stratégia uvádza základný súbor integračných opatrení a konkretizuje ich aplikáciu medzi prioritami/špecifickými cieľmi, resp. v rámci konkrétnych opatrení, zdrojov a pod. na úrovni územia MAS Cerovina. Integrácia zahŕňa a popisuje aj možnosti spolupráce na rôznych úrovniach.

V súlade s nariadením (EÚ) č. 1303/2013 by sa mal miestny rozvoj vedený komunitou (CLLD) vykonávať pomocou „integrovaných znakov stratégie“ a „viacsektorových oblastných stratégií miestneho rozvoja“. Stratégia CLLD pre územie MAS Cerovina sa zameriava na také ciele a činnosti, ktoré majú najväčšiu šancu spôsobiť zmeny, ktoré chcú dosiahnuť, stratégia CLLD podporuje tie oblasti, kde už existuje potenciál a poskytovaná podpora sa zameriava na rozvíjanie týchto zámerov.

Integrácia v stratégii CLLD pre MAS Cerovina sa sústreďuje najmä na tieto okruhy:

- zabezpečiť postupné vykonávanie rôznych miestnych podporných opatrení v špecifickom poradí a ich zosúladenie, aby dosahovali rovnaké strategické ciele (nadväznosť/doplnkovosť jednotlivých projektov aj s ohľadom na iné aktivity, iné zdroje a pod.) – viď: Príloha č. 10 Harmonogram vyhlasovania výziev;
- začať s jednou alebo viacerými otázkami, témami, problémami alebo cieľovými skupinami, ktoré mobilizujú komunitu, ale umiestniť ich do širšej súvislosti a budovať vonkajšie spojenia s ostatnými odvetviami a subjektmi, ktoré môžu ovplyvniť situáciu – viď: orientácia strategického cieľa na 3 najvýznamnejšie priority: Tvorba pracovných miest a podpora miestneho podnikania, Dobudovanie a rekonštrukcia komplexnej infraštruktúry, Integrácia marginalizovaných skupín obyvateľstva a rozvoj komunitných a sociálnych služieb

V stratégii CLLD 2014-2020 bude aplikovaný integrovaný prístup, a to na troch úrovniach:

1. na úrovni zapojenia všetkých relevantných aktérov do strategického plánovania (princíp partnerstva) – verejná správa, podnikatelia, občania, neziskový sektor
2. Plánovanie a realizácia obsahovo prepojených a vzájomne previazaných rozvojových cieľov a opatrení - 3 strategické priority, ktoré budú podporené zo zdrojov PRV a IROP a OP Ľudské zdroje prostredníctvom vybraných opatrení
3. Využitie možností na rozvoj spolupráce mimo územia MAS Cerovina (cezhraničná spolupráca HU-SK, projekty národnej a nadnárodnej spolupráce z PRV SR 2014-2020)

Prepojenie týchto troch úrovní počas implementácie stratégie CLLD bude znamenať optimálnu úroveň integrácie.

Integrovaný prístup prináša nové možnosti efektívnejšieho investovania finančných prostriedkov v rozvoji obcí a regiónu, nakoľko spolu logicky súvisia jednotlivé aktivity a opatrenia. Zároveň tento prístup prináša multiplikačný efekt, ktorý mobilizuje verejné aj súkromné zdroje a prispieva k prehĺbeniu spolupráce medzi subjektmi verejnej správy navzájom a verejnou správou a podnikateľským a neziskovým sektorom a občanmi (verejnosťou).

Integrovaný prístup je obsiahnutý už v samotnom fakte, že stratégia CLLD je multifondová (prioritne PRV a IROP s možnosťou zapojenia ďalších zdrojov/programov). Ďalej sú to vzájomné väzby medzi opatreniami/projektmi a ich prepojenosť na externé prostredie. Medzi základné spoločné znaky integrovaných nástrojov v období 2014-2020 patrí vzájomná synergia, integrované stratégie a partnerstvo a viacúrovňová správa. Všetky tieto aspekty sú obsiahnuté v stratégii CLLD pre región MAS Cerovina. Prístup LEADER je integrovanou súčasťou miestneho rozvoja vedeného komunitou CLLD. MAS Cerovina pripravila stratégiu CLLD, ktorú bude financovať z PRV aj IROP, pričom v každom z programov sú uvedené oprávnené oblasti podpory a oprávnení prijímatelia, čím je zabezpečená vzájomná doplnkovosť a synergia programov IROP a PRV v oblasti CLLD. Pri obdobných oblastiach podpory vo všeobecnosti platí, že z EPFRV (PRV) sú oprávnení poľnohospodári, spracovatelia poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, obhospodarovatelia lesa, v prípade investícií do nepoľnohospodárskych činností subjekty s podielom tržieb z poľnohospodárskej a lesníckej činnosti nad 30 %. Z EFRR (IROP) sú v rámci podpory podnikania potom oprávnené subjekty, ktoré nie sú oprávnené z PRV. V prípade investícií na obnovu a rozvoj obcí a zvyšovanie kvality života obyvateľov je doplnkovosť zabezpečená rozdielnym zameraním investícií, kedy podpora z EFRR bude zameraná na zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach. V období 2014-2020 sa región MAS Cerovina viac zameria na prílev finančných prostriedkov do súkromného a občianskeho sektora. V stratégii CLLD pre región MAS Cerovina na roky 2014-2020 bude tento pomer 52,42 : 47,58 v prospech výraznejšej podpory súkromného sektora. Členovia občianskeho združenia toto riešenie považujú za také, ktoré bude mať priamy dopad na región. Zníženie sociálno-ekonomickej zaostalosti dosiahne región hlavne:

- podporou živnostníkov a samostatne hospodáriacich roľníkov, mikro a malých podnikov najmä v poľnohospodárskom sektore,
- rozvinutím miestnej ekonomiky a zlepšením zavádzania inovácií na miestnej úrovni

– zlepšením využívania zdrojov v regióne

4.5 Inovatívne znaky stratégie CLLD

Miestne problémy sa doteraz riešili individuálne v každej obci. Prvé kontinuálne kroky vedúce k vytvoreniu verejno-súkromného partnerstva MAS Cerovina sa datujú od roku 2003, kedy na základe spoločnej dohody obcí bol založený spoločný školský a stavebný úrad ako jednotná báza vykonávania kompetencií prenesených zo štátu na obce. Druhou platformou bola aktívna činnosť 4 samostatných mikroregiónov v území: **Mikroregiónu Medveš** združujúceho obce Blhovce, Hajnáčka, Gemerský Jablonec, Dubno, Nová Bašta, Stará Bašta, Večelkov, Studená, Tachty, Petrovce; **Mikroregiónu Rimava** - obce Rimavské Janovce, Pavlovce, Belín, Sútor, Bottovo; **Mikroregiónu Palócska vrchovina** zastrešujúci obce Širkovce, Šimonovce, Drňa, Gemerské Dechtáre, Hostice, Jestice, Petrovce, Jesenské, Pavlovce, Rimavské Janovce a **Mikroregiónu Údolie Gortvy** - obce Gortva, Hodejovec, Hodejov, Gemerček, Čierny Potok, Konrádovce a Blhovce. Zástupcovia obcí sa začali pravidelne stretávať. Na týchto stretnutiach sa informácie len odovzdávajú, aj to mnohokrát nekoordinovaným spôsobom a sporadicky. Samosprávy nedokážu tieto informácie spracovať a problémy zostávajú len v rovine pomenovania počas diskusie. Odkedy sa začalo aktívne pracovať na príprave územia na prístup Leader pomocou externých expertov, sa začína meniť pohľad územia na riešenie problémov. Región je koordinovane vedený k tomu, aby boli problémy jasne pomenované, ale na druhej strane aj k tomu aby boli zadefinované aj pozitíva územia a jej potreby. Pracuje sa spoločne so súkromným a občianskym sektorom, čo doteraz nebolo zaužívané. Táto spolupráca funguje už od roku 2008, kedy sa región začal prvý krát pripravovať na prístup Leader. Nebol úspešný a napriek tomu spolupráca a partnerstvo ostalo zachované a región pracuje ďalej. Obyvatelia spoločne nadefinovali víziu - predstavu o budúcnosti a hlavné smery rozvoja. Zmena oproti doterajšej praxi je hlavne v koordinovanej komunikácii s jedným cieľom – odstrániť čo najviac nadefinovaných problémov v území a nadefinovaní toho, čo chce komunita zmeniť, čo je cieľom rozvoja územia. Komunikácia v území MAS Cerovina sa sústredila na stanovenie takých činností, ktoré majú pre miestny rozvoj znásobovacie účinky, na využitie a stanovenie takých postupov, ktoré vedú k dlhodobejším a udržateľnejším riešeniam. Predpoklady pre udržanie zamestnanosti v území MAS Cerovina sú vo využívaní technologických inovácií v oblasti malého a stredného podnikania, v oblasti spracovania poľnohospodárskych produktov, vo využívaní daností územia v prospech rozvoja vidieckej turistiky a agroturistiky a v aktívnom

prístupe k riešeniu problémov marginalizovanej skupiny obyvateľstva. **Pre posilnenie ekonomickej a sociálnej životaschopnosti vidieka je potrebná diverzifikácia ekonomických aktivít, rozvoj služieb, posilnenie investícií do miestnej infraštruktúry a adaptácia marginalizovanej skupiny do každodenného života. Kľúčovou výzvou pre región je uskutočňovanie nových nápadov a podpora podnikania. Región MAS Cerovina vzhľadom na svoju výhodnú polohu vidieckej oblasti v prihraničnom regióne, prírodné a historické zdroje a podmienky sa môže po zavedení inovatívnych prvkov stať konkurencieschopným vidieckym priestorom na podnikanie a prácu, tvárenie voľného času, bývanie a užívanie produktov cestovného ruchu.**

Medzi typické črty územia, ktoré sú základom pre stanovenie inovatívnych znakov stratégie patrí:

- prírodné bohatstvo, história územia a bohaté kultúrne dedičstvo
- geologická stavba - výnimočnosť oblasti zvýrazňujú vulkanické formy andezitovej proveniencie v oblasti Cerovej vrchoviny
- vybudované turistické chodníky a cyklotrasy
- tradícia v poľnohospodárstve (klasické poľnohospodárstvo, ovocinárstvo, pestovanie zeleniny) - prírodné podmienky
- trvalé trávne porasty – chov oviec, hovädzieho dobytka
- poľovníctvo – dostatok revírov, obory a zverničky, budovanie poľovníckych chodníkov
- pekná príroda, čisté životné prostredie, vidiecky charakter územia, vhodné podmienky pre vidiecky turizmus a agroturistiku
- vodné nádrže Hostice, Petrovce a Tachty, športové využitie, rybárstvo, vodná turistika.
- voľné priestory na rozvoj podnikania
- atrakcie pre rozvoj cestovného ruchu v území (napr. zrúcaniny rytierskych hradov Hajnáčka, Hodejov, Kapla a Drňa, Širkovce, Gotická cesta, vidiecke turistické centrá Baranta, Bízovo-Hodejovec, Medveš, múzeá a pod.)
- prihraničný región – dvojjazyčnosť obyvateľov, fungujúce partnerstvá s MR
- vhodné podmienky pre poľovníctvo a rybárstvo
- zachovaná ľudová kultúra, kultúrne zariadenia, tradičné podujatia v obciach
- pohostinní ľudia
- dobré vzťahy národnostných menšín

Inovačné aktivity

Inovácia je chápaná v širšom zmysle. Môže znamenať uvádzanie nového výrobku, nového procesu, novej služby, technológie alebo postupov, výrobného procesu v miestnom prostredí alebo v zavádzaní IKT... Z dôvodov nízkej hustoty a relatívne nedostatočnej úrovne ľudských a fyzických zdrojov však majú vidiecke oblasti slabšie spojenia s výskumnými a vývojovými strediskami a pokladajú za ťažké produkovať radikálne inovácie technického charakteru.

Inovácia vo vidieckych oblastiach môže zahŕňať prenos a adaptáciu inovácií vyvinutých inde použiteľných ako technologická inovácia v oblasti spracovania poľnohospodárskych produktov, modernizáciu tradičných know-how, alebo hľadanie nových riešení pretrvávajúcich problémov vidieka. Spolupráca medzi rôznymi subjektmi a odvetviami môže byť inováciou k hľadaniu nových spôsobov mobilizácie a využívania existujúcich zdrojov a aktív územia. Napr. výroba, predaj a vhodná propagácia domácich výrobkov vyrábaných z kvalitných miestnych surovín, vytvorenie, predaj a propagácia jedinečných produktov cestovného ruchu, využívanie obnoviteľných zdrojov energií v sledovanom území. Tvorba nových pracovných miest je dôležitým nástrojom pre širší prístup vidieckeho obyvateľstva k inováciám. Inovácie v miestnom rozvoji spočívajú aj v samotnom partnerstve. Inovačným prístupom je aj vzájomná výmena skúseností a rozvoj spolupráce s inými územiami v rámci SR a zahraničia.

Identifikované potreby územia MAS Cerovina:

- **podpora a využitie miestneho potenciálu podnikateľov, podpora vzniku nových konkurencieschopných podnikateľov, rozvoj podnikania, poľnohospodárstva, služieb a remesiel, zavedenie nových progresívnych technológií a inovácií.**
- **vybudovanie novej a rekonštrukcia jestvujúcej infraštruktúry, ktorá bude slúžiť všetkým obyvateľom aj návštevníkom územia a bude pokrývať všetky oblasti života vrátane infraštruktúry cestovného ruchu.**
- **zlepšenie komunitných a sociálnych služieb a vytvorenie podmienok pre integráciu marginalizovanej skupiny obyvateľstva do každodenného života.**

Berúc do úvahy všetky aspekty, ktoré boli zistené v procese komunikácie s miestnymi aktérmi regiónu a jeho typické črty, boli stanovené nasledovné inovatívne znaky stratégie CLLD:

- vytvorenie takého prostredia, ktoré bude následne tvoriť pracovné miesta s využitím prírodných a miestnych zdrojov a bude prispievať k zvyšovaniu potravinovej sebestačnosti prostredníctvom podopatrenia 6.1. Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov, podopatrenia 6.4 Podpora investícií do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností, podopatrenia 4.1 Podpora na investície do poľnohospodárskych podnikov a podopatrenia 4.2 Podpora investícií do spracovania/uvádzania na trh a/alebo vývoja poľnohospodárskych produktov
- podpora pilotného projektu propagácie, podpory predaja a podpory technologického vybavenia regionálnych výrobcov používajúcich výlučne domáce suroviny prostredníctvom rozvoja spolupráce s inými územiami v rámci SR a v zahraničí (projekt spolupráce)
- podpora pilotného projektu tvorby a predaja produktov cestovného ruchu prostredníctvom rozvoja spolupráce s inými územiami v rámci SR a v zahraničí (projekt spolupráce).
- prostredníctvom podpory komunitných služieb riešiť integráciu marginalizovanej skupiny do každodenného života a hlavne zamestnanosť marginalizovanej skupiny na vidieku prostredníctvom podopatrenia PRV číslo 7.4 Podpora investícií do zriaďovania, zlepšenia alebo rozšírenia miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane služieb v oblasti voľného času a kultúry a do súvisiacej infraštruktúry a opatrenia IROP, špecifický cieľ 5.1.2 Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach

Inovatívne znaky stratégie priamo reflektujú na riešenie miestnych problémov zistených v SWOT analýze územia. Naplnenie cieľov stratégie CLLD prostredníctvom jednotlivých opatrení bude mať vplyv na jednotlivé cieľové skupiny, ktoré sa stanú v procese implementácie stratégie CLLD nositeľmi inovatívnych postupov a inšpiráciou pre ostatné subjekty v území. Samotná implementácia stratégie CLLD predstavuje v území inovatívny spôsob spolupráce pri riešení miestnych problémov, pri ktorom spolupracujú všetky sektory v území a rovnakým dielom aj rozhodujú. Spôsoby implementácie inovačných znakov stratégie CLLD sú na jednej strane dané, resp. obsiahnuté v jednotlivých opatreniach, ktoré si MAS vybrala. Na druhej strane tieto inovačné znaky vznikajú v súlade s princípmi LEADER „zdola“ od občanov, združení, podnikateľov a samospráv ako ich požiadavka na nové postupy, zlepšenie stavu územia vo všetkých ohľadoch, pilotné a overovacie projekty a pod. Významným prvkom bude kvalitne obsadená kancelária MAS spolupracujúca vnútri s

aktívnymi členmi a navonok s vonkajším prostredím, ktorá bude zabezpečovať posun, sprostredkovanie a výmenu inovatívnych informácií, postupov a skúseností v rámci územia aj mimo neho.

Cieľom stratégie je do roku 2023 ponúkať také nové pracovné príležitosti pre obyvateľov, ktoré budú mať znásobovací účinok, zvýšiť konkurencieschopnosť zaostávajúceho vidieckeho regiónu aj podporou výroby a predaja z domácich surovín, zabezpečiť pre svojich obyvateľov významné zlepšenie v dobudovaní technickej infraštruktúry, zvoliť vhodnú a intenzívnu propagáciou svojho potenciálu a prírodných, kultúrnych a historických daností, zamerať sa na konkrétne a spoločné produkty cestovného ruchu a vytvoriť podmienky pre integráciu marginalizovanej skupiny obyvateľstva do každodenného života. Vzhľadom na celkovú zaostalosť regiónu bude každá aktivita smerujúca k dosiahnutiu stanoveného cieľa svojim spôsobom inovatívna.

5. Implementačný rámec

5.1 Popis riadiaceho a implementačného procesu

5.1.1 Riadiaci proces - organizačná štruktúra MAS

Orgány združenia

- Valné zhromaždenie (Najvyšší orgán)
- Správna rada (Výkonný orgán)
- Predseda, podpredseda správnej rady (Štatutárny orgán)
- Výberová komisia
- Monitorovací výbor
- Kontrolný výbor
- Komisie

Valné zhromaždenie

- Najvyšším orgánom MAS Cerovina je valné zhromaždenie, ktoré je tvorené zo všetkých členov združenia, pričom pomer hlasovacích práv každej záujmovej skupiny (ZSVS, ZSPS, ZSOS) nesmie byť vyšší ako 49 %. Členovia MAS Cerovina, ktorí sú právnickými osobami, vykonávajú svoje práva poverenou osobou. Oprávnenosť na zastupovanie člena na valnom zhromaždení členov predloží zástupca člena – právnickej osoby písomným poverením.

- Valné zhromaždenie členov zvoláva správna rada minimálne raz do roka, alebo ak písomne požiada o zvolanie minimálne tretina členov MAS Cerovina, a to do 30-tich dní od doručenia žiadosti predsedovi správnej rady. V prípade zvolania mimoriadneho valného zhromaždenia členov je predmetom rokovania len to, čo bolo dôvodom jeho zvolania.
- Valné zhromaždenie zvoláva správna rada písomnou pozvánkou 14 dní pred stanoveným termínom.
- Pri hlasovaní na valnom zhromaždení členov má každý člen jeden hlas.
- Valné zhromaždenie členov je schopné sa uznášať za prítomnosti nadpolovičnej väčšiny všetkých členov. Ak nie je prítomná 30 minút po stanovenom termíne začiatku nadpolovičná väčšina všetkých členov, rozhodne správna rada o zvolaní náhradného valného zhromaždenia.
- Náhradné valné zhromaždenie členov je uznášaniaschopné ak je prítomná minimálne 1/3 členov MAS Cerovina a vždy musí dodržiavať pôvodne stanovený program. Ak je v programe zlúčenie alebo zrušenie MAS Cerovina a ak nie je riadne valné zhromaždenie členov uznášaniaschopné, musí správna rada vždy zvolať valné zhromaždenie členov na iný termín.
- Valné zhromaždenie rozhoduje o najdôležitejších otázkach MAS, a to predovšetkým:
  a) rozhoduje o počte členov v orgánoch MAS Cerovina, ktorý je vždy nepárny,
  b) volí a odvoláva členov orgánov MAS Cerovina: správnej rady a kontrolného výboru,
  c) schvaľuje volebný poriadok pre voľbu orgánov MAS Cerovina,
  d) schvaľuje a mení stanovy MAS Cerovina,
  e) schvaľuje účtovnú uzávierku za uplynulý kalendárny rok,
  f) schvaľuje rozpočet a hospodárenie MAS Cerovina,
  g) rozhoduje o zániku alebo zlúčení MAS Cerovina,
  h) stanovuje výšku, spôsob a termín úhrady členských príspevkov,
  i) schvaľuje rozvojové dokumenty a stratégiu MAS Cerovina,
  j) schvaľuje kritéria pre výber individuálnych projektov,
  k) rozhoduje o účasti MAS Cerovina v iných profesijných alebo záujmových organizáciách a volí do nich svojich zástupcov,
  l) berie na vedomie prijatie nových členov MAS Cerovina a ukončenie členstva členov MAS Cerovina,
  m) schvaľuje správu o činnosti kontrolného výboru.

- Valné zhromaždenie členov rozhoduje nadpolovičnou väčšinou prítomných hlasov, ak však rozhoduje o zmene stanov, o zlúčení alebo zrušení MAS Cerovina, o majetkovom vysporiadaní je potrebná dvojtretinová väčšina prítomných členov.
- V prípade rovnosti hlasov sa vykoná nové hlasovanie. V prípade rovnosti hlasov aj v druhom hlasovaní sa považuje, že návrh nebol prijatý.
- Z rokovania valného zhromaždenia členov sa vyhotoví zápisnica, ktorá musí obsahovať: dátum, miesto konania, program, prijatých rozhodnutiach s uvedením výsledkov hlasovania k jednotlivým bodom programu a námietkach účastníkov a záverečné uznesenie a prezenčnú listinu, ktorá tvorí prílohu zápisnice.

Správna rada (Výkonný orgán)

- Správna rada je najvyšší výkonný a rozhodovací orgán v období medzi valnými zhromaždeniami.

Správna rada má minimálne 7 členov a maximálne 15 členov, zvolených na obdobie dvoch rokov. Opakovaná voľba člena správnej rady je možná. Členská základňa Výkonného orgánu musí byť zastúpená každou záujmovou skupinou (ZSVS, ZSPS, ZSOS).

- Správna rada vykonáva hlavne tieto činnosti:

a) volí a odvoláva štatutárnych zástupcov - predsedu a podpredsedu spomedzi členov správnej rady,

b) menuje a odvoláva do funkcie manažéra MAS Cerovina,

c) predkladá zmeny stanov a vnútorných smerníc na schválenie valnému zhromaždeniu,

d) riadi a koordinuje činnosť MAS Cerovina,

e) menuje likvidátora,

f) schvaľuje projekty odporučené výberovou komisiou,

g) schvaľuje uzavretie zmlúv strategického charakteru s inými právnickými a fyzickými osobami ako aj s medzinárodnými organizáciami,

h) obsahovo a organizačne pripravuje a zvoláva zasadania valného zhromaždenia,

i) schvaľuje plán činnosti MAS Cerovina,

j) poveruje iné osoby na konanie v mene MAS Cerovina na presne stanovený účel,

k) podáva návrh valnému zhromaždeniu na odvolanie člena správnej rady,

m) vyhlasuje výzvy na podávanie individuálnych projektov,

n) zriaďuje výberovú komisiu a monitorovací výbor,

o) volí a odvoláva členov výberovej komisie a schvaľuje jej štatút

r) zabezpečuje výber hodnotiteľov a spôsob ich priradenia k jednotlivým žiadostiam o NFP

s) vedie zoznam hodnotiteľov

t) plní ďalšie úlohy určené Valným zhromaždením a ostatné činnosti pre potreby prípravy a implementácie stratégie a v súvislosti s realizáciou prístupu LEADER/CLLD v záujmovom území združenia

v) schvaľuje harmonogram výziev na predkladanie ŽoNFP/ŽoPr

z) schvaľuje výzvu/zrušenie/zmenu výzvy na predkladanie ŽoNFP/ŽoPr.

- Správna rada je uznášania schopná, ak je prítomná nadpolovičná väčšina jej členov. Uznesenia schvaľuje nadpolovičnou väčšinou prítomných členov.
- Zasadnutie správnej rady zvoláva predseda podľa potreby, minimálne však štyrikrát do roka.
- Mandát člena správnej rady zaniká uplynutím funkčného obdobia, odstúpením člena alebo odvolaním valným zhromaždením.
- Pri ukončení funkcie člena správnej rady z akéhokoľvek dôvodu môže správna rada kooptovať nového člena správnej rady z radov členov MAS Cerovina do doby najbližšieho konania valného zhromaždenia.

Výberová komisia

- Výberová komisia MAS v zmysle čl. 34 ods. 3, písm. c) a f) všeobecného nariadenia vykonáva výber ŽoNFP podľa poradia ich prínosu k plneniu cieľov a zámerov stratégie CLLD a stanovuje výšku podpory.
- S cieľom naplnenia podmienok ods. 1 tejto kapitoly Výberová komisia vykonáva nasledovné činnosti:
- a) zabezpečí proces hodnotenia ŽoNFP/ŽoPr;
- b) posudzuje splnenie podmienok poskytnutia príspevku určených vo výzve;
- c) prideľuje bodyjednotlivým ŽoNFP/ŽoPr na základe výsledkov posúdenia/odborného hodnotenia a zoradí ŽoNFP/ŽoPr podľa bodového hodnotenia;
- d) vykoná výber ŽoNFP/ŽoPr berúc do úvahy ustanovenia kapitoly 9.6.1 a 9.6.2;
- e) schvaľuje/odporúča, resp. neschvaľuje/neodporúča ŽoNFP na financovanie z PRV;
- f) schvaľuje/odporúča, resp. neschvaľuje/neodporúča ŽoPr na financovanie z IROP;
- h) vypracuje Protokol o výbere ŽoNFP/ŽoPr;
- i) stanovuje výšku podpory NFP pre jednotlivé ŽoNFP/ŽoPr.
- Výberová komisia má minimálne 7 členov. Počet členov musí byť vždy nepárny. MAS môže okrem riadnych členov menovať aj náhradníkov členov Výberovej komisie.

- Spôsob voľby/odvolania, výber členov Výberovej komisie MAS a vykonávané činnosti musia byť stanovené v stratégii CLLD.
- Člen Výberovej komisie nemusí pôsobiť (mať trvalé, prípadne prechodné bydlisko, sídlo alebo prevádzku) v území MAS. Pre jednu výzvu bude stanovená jedna Výberová komisia.
- Výkonný orgán MAS menuje vždy novú výberovú komisiu pre každú výzvu na predkladanie ŽoNFP, pričom jednotliví členovia sa môžu opakovať. V rámci jednej výzvy môže byť menovaná len jedna Výberová komisia na celú výzvu, výnimkou môže byť len výmena členov z opodstatnených dôvodov. Opodstatnenými dôvody sú najmä konflikt záujmov, úmrtie člena výberovej komisie, jeho dlhodobá pracovná neschopnosť alebo nečinnosť a pod.
- Členstvo vo Výberovej komisii je nezlučiteľné s členstvom vo Výkonnom orgáne, Kontrolnom orgáne a Monitorovacom výbore združenia.

Monitorovací výbor

- Monitorovací výbor je kontrolným orgánom MAS Cerovina, ktorý vykonáva najmä
- vyhodnotenie výstupov a výsledkov a monitorovanie realizácie projektov v rámci stratégie CLLD, pripravuje a vypracováva správy o implementácii stratégie, správy o monitoringu za ročné obdobie a pod. v zmysle ustanovení kapitoly 10 Systému riadenia CLLD.
- Monitorovací výbor MAS na svojom prvom zasadnutí stanoví rozsah činnosti. Rozsah činnosti Monitorovacieho výboru MAS podlieha schváleniu Najvyššiemu orgánu alebo Výkonnému orgánu v zmysle kapitoly 6.1.4.1, ods. 2, písm. d) .
- Tvoria ho minimálne 3 a maximálne 5 členovia, ktorých volí správna rada na obdobie implementácie stratégie. Opakovaná voľba člena monitorovacieho výboru je možná.
- Monitorovací výbor volí zo svojho stredu predsedu monitorovacieho výboru.
- Člen monitorovacieho výboru nesmie byť súčasne členom správnej rady (Výkonného orgánu) alebo výberovej komisie.
- Monitorovací výbor:

  a) vykonáva najmä hodnotenie a kontrolu realizácie projektov v rámci stratégie,

  b) pripravuje a vypracováva správy o implementácii stratégie,

  c) pripravuje a vypracováva správy o monitoringu za ročné obdobie, ktoré sa predkladajú na RO a PPA,

d) vykonáva monitoring priebehu vecného a finančného plnenia projektov za ročné obdobie a vyhodnotenie jednotlivých výziev.

- Členovia monitorovacieho výboru musia pôsobiť (mať trvalé, prípadne prechodné bydlisko, sídlo alebo prevádzku) v území MAS Cerovina, ale nemusia byť členmi MAS Cerovina.
- Zasadania monitorovacieho výboru sa konajú minimálne raz ročne a zvoláva ich predseda monitorovacieho výboru. Na zasadnutie monitorovacieho výboru musia byť pozvaní zástupcovia RO, PPA a NSRV.
- Uznesenie monitorovacieho výboru je platné, ak za jeho prijatie hlasovala nadpolovičná väčšina prítomných členov.
- Predseda monitorovacieho výboru je povinný zúčastňovať sa na rokovaní správnej rady s hlasom poradným.

Predseda a podpredseda správnej rady (Štatutárny orgán)

- Predsedu a podpredsedu správnej rady volí a odvoláva správna rada MAS Cerovina spomedzi svojich členov. Predseda správnej rady je štatutárnym orgánom MAS Cerovina.
- Predseda správnej rady je štatutárnym orgánom v pracovnoprávnych vzťahoch zamestnancov združenia.
- Predseda správnej rady hlavne:

  a) zvoláva a vedie zasadnutia správnej rady,

  b) spravidla vedie zasadania valného zhromaždenia,

  c) rozhoduje o všetkých veciach, ktoré nie sú týmito stanovami zverené iným orgánom MAS Cerovina,

  d) riadi činnosť MAS Cerovina,

  e) predkladá návrh rozpočtu správnej rade na posúdenie,

  f) predseda správnej rady zastupuje MAS Cerovina navonok. Počas dlhodobej neprítomnosti predsedu ho zastupuje podpredseda v plnom rozsahu právomoci, okrem bodu 2.

  g) Podpredseda správnej rady MAS Cerovina koná na základe poverenia predsedu.

  h) vo vzťahu k PRV SR 2014 – 2020 predkladá na PPA Protokol o výbere Žiadostí o NFP z PRV SR 2014 -2020

  i) vo vzťahu k IROP predkladá Protokol o výbere žiadostí o NFP z IROP na RO pre IROP

Kontrolný výbor

- Kontrolný výbor je kontrolným orgánom MAS Cerovina.

- Tvoria ho minimálne 3 a maximálne 5 členovia, ktorých volí valné zhromaždenie na obdobie dvoch rokov. Opakovaná voľba člena kontrolného výboru je možná. Zastúpenie členov z verejného sektora v kontrolnom výbore môže byť maximálne vo výške 50% z celkového počtu členov kontrolného výboru.
- Výbor volí zo svojho stredu predsedu kontrolného výboru.
- Člen kontrolného výboru nesmie byť súčasne členom správnej rady alebo výberovej komisie.
- Kontrolný výbor:
  a) dohliada na implementáciu podporených projektov,
  b) nahliada do dokladov a záznamov týkajúcich sa činnosti MAS Cerovina,
  c) kontroluje hospodárenie MAS Cerovina, nakladanie s majetkom MAS Cerovina,
  d) kontroluje dodržiavanie vnútorných smerníc,
  e) upozorňuje na nedostatky a stanovuje lehoty ich odstránenia.
- Zasadania kontrolného výboru sa konajú minimálne raz za štvrťrok a zvoláva ich predseda výboru.
- Uznesenie kontrolného výboru je platné, ak za jeho prijatie hlasovala nadpolovičná väčšina prítomných členov.
- Členovia majú právo zúčastňovať sa na rokovaní správnej rady s hlasom poradným.

Spôsob delegovania do jednotlivých orgánov:

V zmysle § 32 ods. 2 písm. b) všeobecného nariadenia je MAS zoskupenie predstaviteľov verejných a súkromných miestnych spoločensko-hospodárskych záujmov, v ktorých na úrovni rozhodovania nemajú ani orgány verejnej moci ani žiadna záujmová skupina viac ako 49 % hlasovacích práv (záujmová skupina verejného sektora ZSVS, záujmová skupina podnikateľského sektora - ZSPS, záujmová skupina občianskeho sektora - ZSOS). Orgány MAS, ktoré majú rozhodovaciu právomoc musia vyššie uvedenú podmienku dodržiavať pri zložení daného orgánu a pri plnení úloh, ktoré súvisia s CLLD/LEADER a počas celej implementácie stratégie CLLD.

V rámci MAS sú preto zadefinované záujmové skupiny:

a) záujmová skupina verejného sektora (ZSVS)
b) záujmová skupina podnikateľského sektora (ZSPS)
c) záujmová skupina občianskeho sektora (ZSOS)

Vzhľadom na vyváženosť zastúpenia jednotlivých záujmových skupín združenia v zmysle § 32 ods. 2 písm. b) všeobecného nariadenia je na úrovni rozhodovania stanovené, že 1 člen = 1 hlas. V prípade, ak by pri zmene členskej základne bol vyvážený pomer jednotlivých záujmových skupín narušený, pristúpi združenie ku zmene stanov a určí konkrétny spôsob pre výpočet váhy hlasov tak, aby bol zachovaný princíp maximálnej hodnoty 49 % všetkých hlasov pre jednu záujmovú skupinu.

Pracovné pozície a požiadavky na jednotlivé pozície:

Manažér MAS

- ukončené stredoškolské vzdelanie s maturitou alebo ukončené vysokoškolské vzdelanie I. alebo II. stupňa
- minimálne 2 roky praxe na zodpovedajúcej manažérskej pozícií (riadiaca a/alebo rozhodovacia a/alebo kontrolná funkcia) alebo 2 roky praxe v oblasti projektového manažmentu vo vidieckom alebo regionálnom rozvoji alebo fondov EÚ
- počítačové zručnosti na vysokej úrovni (MS Word, Excel, Power Point, internet)
- schopnosť viesť tím, komunikatívnosť, organizačné schopnosti, vysoké pracovné nasadenie,
- jazykové znalosti – slovenčina (angličtina, nemčina - výhoda)
- schopnosť pracovať samostatne

- flexibilita
- vodičský preukaz skupiny B – aktívny vodič

Administratívny pracovník MAS

- min SŠ vzdelanie
- počítačové zručnosti na vysokej úrovni (MS Word, Excel, Power Point, MS Office, internet)
- skúsenosti s implementáciou a administráciou projektov
- vedomosti so zameraním na rozvoj vidieka a regionálneho rozvoja
- jazykové znalosti - slovenčina, maďarčina (angličtina, nemčina – výhoda)
- vysoké pracovné nasadenie
- schopnosť pracovať samostatne,
- flexibilita,
- vodičský preukaz skupiny B – aktívny vodič

Účtovník MAS

- min. SŠ vzdelanie s maturitou ekonomického smeru
- jednoduché, resp. podvojné účtovníctvo
- skúsenosti s účtovníctvom projektov
- počítačové zručnosti (balík MS Office, internet)
- prax v účtovníctve min. 2 roky
- jazykové znalosti – slovenčina (angličtina, nemčina – výhoda)
- vysoké pracovné nasadenie
- schopnosť pracovať samostatne
- vodičský preukaz skupiny B – aktívny vodič

Občianske združenie MAS Cerovina po zriadení kancelárie MAS pripraví nasledovné dokumenty:

- Organizačný poriadok
- Organizačný a pracovný poriadok kancelárie
- Rokovací poriadok Valného zhromaždenia, Výberovej komisie a Monitorovacieho výboru
- Štatút monitorovacieho výboru, štatút výberovej komisie
- Registratúrny poriadok
- Smernica VO
- Smernica – obeh dokladov
- Pravidlá a pokyny na BOZP

Príloha č. 7 Organizačná štruktúra MAS CEROVINA, o.z.

Príloha č. 8 Personálna matica MAS

Príloha č. 9 Stanovy MAS CEROVINA, o.z.

5.1.2 Implementačný proces

Implementačný proces predstavuje proces výberu, hodnotenia a schvaľovania žiadostí zahrňujúci vyhlásenie výzvy, príjem projektov, hodnotenie a výber na úrovni MAS, PPA resp. RO pre IROP, schválenie žiadosti a monitorovanie realizácie projektov a stratégie CLLD. Tieto procesy majú svoje odlišnosti pre PRV, IROP a projekty podporované z vlastných resp. iných zdrojov. Podrobne sú tieto procesy opísané vždy v aktuálnom znení príslušného dokumentu (Systém riadenia CLLD, Systém riadenia PRV, Systém riadenia EŠIF, IROP) MAS Cerovina sa nimi bude riadiť v celom procese implementácie stratégie. Nasledovný prehľad predstavuje súhrn týchto procesov. Za výber odborných hodnotiteľov, ktorí budú vykonávať posúdenie/odborné hodnotenie, zodpovedá MAS, pričom vykoná výber na základe transparentných kritérií.

1. Žiadosti podporované v rámci PRV

Výber projektov (ŽoNFP) obsahuje nasledovné kroky, ktoré sú ďalej podrobne opísané v Systéme riadenia CLLD a Príručke pre žiadateľa/prijímateľa.

Na úrovni MAS CEROVINA bude prebiehať:

a) vyhlásenie výzvy:

- vypracovanie indikatívneho harmonogramu výziev, jeho aktualizácia a zverejnenie
- vypracovanie výzvy
- vyhlásenie výzvy na predkladanie ŽoNFP (otvorená alebo uzavretá výzva)
- zmena alebo zrušenie výzvy

b) hodnotenie ŽoNFP:

- príjem a registrácia ŽoNFP
- kontrola formálnej správnosti ŽoNFP
- kontrola vecnej správnosti ŽoNFP
- kontrola oprávnenosti výdavkov (výška oprávnenosti výdavkov, verejné obstarávanie)
- odborné hodnotenie ŽoNFP
- uplatnenie hodnotiacich kritérií

- výber Žiadosti o NFP môže prebiehať buď ako jednokolový (žiadateľ predkladá na MAS priamo Žiadosť o NFP) alebo dvojkolový (žiadateľ predkladá na MAS najskôr projektový zámer až potom Žiadosť o NFP). Na úrovni MAS Cerovina bude prebiehať iba jednokolový výber ŽoNFP.

Na úrovni PPA bude prebiehať:

c) výber ŽoNFP a iné súvisiace

- schválenie harmonogramu výziev v spolupráci s CKO
- schválenie výzvy/zmeny alebo zrušenia výzvy
- príjem a registrácia ŽoNFP na PPA
- kontrola formálnej správnosti ŽoNFP
- kontrola vecnej správnosti ŽoNFP
- odborné hodnotenie ŽoNFP
- zmluva o poskytnutí NFP
- ukončenie zmluvy o poskytnutí NFP

Na úrovni MAS Cerovina bude prebiehať iba jednokolový výber ŽoNFP.

2. Žiadosti podporované v rámci IROP

Výber projektov (ŽoNFP) obsahuje nasledovné kroky, ktoré sú ďalej podrobne opísané v Systéme riadenia CLLD a Príručky pre žiadateľa/prijímateľa.

RO pre IROP vyhlási osobitne výzvu na realizáciu stratégie MAS (v rozsahu spadajúceho do IROP) . MAS po uzavretí zmluvy o poskytnutí NFP s RO pre IROP zameranej na realizáciu stratégie MAS vyhlasuje výzvy na výber realizátorov svojej stratégie (ďalej len „ReS“), teda na predkladanie žiadostí ReS o príspevok (ďalej len „ŽoPr“). Proces od vyhlásenia výzvy na predkladanie ŽoPr až po výber ŽoPr a podpis zmluvy medzi MAS a ReS sa neriadi ustanoveniami zákona o EŠIF ani SyR EŠIF. Výber ŽoPr je plne v kompetencii MAS, pričom musí prebehnúť objektívne a transparentne.

Na úrovni MAS Cerovina bude prebiehať:

a) Vyhlásenie výzvy

- Vypracovanie indikatívneho harmonogramu výziev/ aktualizácia a zverejnenie

- Výzva na predkladanie Žiadosti o príspevok (iba otvorená výzva) a jej zverejnenie
- Zmena a zrušenie výzvy

b) hodnotenie Žiadosti o príspevok

- Administratívne overenie Žiadosti o príspevok
- Odborné hodnotenie Žiadosti o príspevok
- Kontrola oprávnenosti výdavkov
- Výber Žiadostí o príspevok
- Uzatvorenie zmluvy s užívateľom (ReS)
- Zverejnenie zmluvy v Centrálnom registri zmlúv

Na úrovni RO pre IROP prebieha:

b) Výber Žiadosti o príspevok a iné súvisiace

- Schválenie indikatívneho harmonogramu výziev, schvaľovanie zmien
- Schválenie výzvy
- Zverejnenie výzvy s odkazom na webové sídlo MAS
- Overenie výberu ŽoPr vykonanej MAS na Zmluva o poskytnutí NFP

3. Žiadosti podporované z iných zdrojov

MAS Cerovina sa rozhodla pre podporu žiadostí z Operačného programu Ľudské zdroje. Konkrétne sa jedná o prioritnú os 3 Zamestnanosť, Špecifický cieľ 3.1.1 Zvýšiť zamestnanosť, zamestnateľnosť a znížiť nezamestnanosť s osobitným dôrazom na dlhodobo nezamestnaných, nízko kvalifikovaných, starších a zdravotne postihnuté osoby, Špecifický cieľ 3.1.2 Zlepšiť prístup na trh práce uplatnením účinných nástrojov na podporu zamestnanosti, vrátane podpory mobility pre získanie zamestnania, samostatnej zárobkovej činnosti a aktivít vo vidieckych oblastiach. MAS sa pri predkladaní žiadostí bude riadiť podľa pokynov Riadiaceho orgánu pre Operačný program Ľudské zdroje.

4. Implementačné procesy MAS Cerovina nad rámec systému CLLD

MAS bude v procese implementácie Stratégie CLLD uplatňovať aj tieto prístupy, ktoré nie sú zohľadnené v systéme CLLD:

- Zapojenie expertov do Výberovej komisie (potreba posúdiť špecifické podmienky ako napr. inovatívnosť projektov, súlad s ÚPN, ekologické prínosy a pod.)
- Pre každú výzvu bude organizovaný informačný deň v území pre potenciálnych žiadateľov

- Členovia Výberovej komisie budú vždy zaškolení pre svoju prácu o Výberovej komisii
- MAS bude ako podpornú činnosť pre zohľadnenie prierezových priorít (najmä životné prostredie, marginalizované skupiny) organizovať aj vzdelávacie aktivity pre členov MAS a členov Výberovej komisie zamerané na tieto témy

5.2 Akčný plán

Tabuľka č. 4. A: Opatrenia stratégie CLLD

Názov opatrenia	Podpora na investície do poľnohospodárskych podnikov
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	4.1
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	2A, 2B, 5C
Ciele opatrenia	Ciele výberu: - Operácie zamerané na zlepšenie hospodárskeho výkonu všetkých poľnohospodárskych podnikov a uľahčenie reštrukturalizácie a modernizácie poľnohospodárskych podnikov, najmä na účely zvýšenia ich účasti na trhu, zamerania na trh a poľnohospodárskej diverzifikácie. -
Zdôvodnenie výberu	- Prispieva k Priorite č. 1 Tvorba pracovných miest a rozvoj miestneho podnikania, využíva miestny potenciál územia (ekonomická základňa, prírodné zdroje, tradície.
Rozsah a oprávnené činnosti	Rozsah a oprávnené činnosti: - Vzhľadom na finančné možnosti stratégie CLLD sa podporí iba kategória A. - investície do zvýšenia produkcie alebo jej kvality v živočíšnej výrobe a špeciálnej rastlinnej výrobe vrátane investícií do geotermálnych vrtov s tým súvisiacich investícií a vrátane investícií do obstarania technického a technologického vybavenia živočíšnej výroby a špeciálnej rastlinnej výroby vrátane strojov a náradia - investície do výstavby, rekonštrukcie a modernizácie skladovacích kapacít a pozberovej úpravy vrátane sušiarní s energetickým využitím biomasy na výrobu tepla s max. tepelným výkonom do 2 MWt - investície v súvislosti s využívaním závlah, realizáciou investícií do existujúcich a nových závlahových systémov (infraštruktúry ako aj koncových zariadení) s cieľom ich výstavby, rekonštrukcie, modernizácie a efektívnejšieho nakladania so závlahovou vodou a energiou obmedzením ich strát, všetko s cieľom zvýšiť produkciu a jej kvalitu - investície spojené s o zavádzaním inovatívnych technológii v súvislosti s variabilnou aplikáciou organických a priemyselných hnojív do pôdy a ostatných substrátov s cieľom zlepšenia kvalitatívnych vlastností a úrodnosti pôdy a ochrany pred jej degradáciou

<table>
<tr><td></td><td>- investície do zlepšenia odbytu
- investície do zníženia záťaže na životné prostredie vrátane technológii v súvislosti s rastom produkcie alebo rastom kvality produkcie
- investície na založenie porastov rýchlo rastúcich drevín a iných trvalých energetických plodín na poľnohospodárskej pôde
investície spojené s využitím biomasy z odpadu vzniknutého primárne zo živočíšnej výroby</td></tr>
<tr><td>Oprávnení prijímatelia</td><td>Prijímateľom pomoci sú fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe. MAS Cerovina podporí iba mikro a malé podniky.</td></tr>
<tr><td>Intenzita pomoci</td><td><u>Základná miera podpory z celkových oprávnených výdavkov:</u>
• 50 % v prípade menej rozvinutých regiónov (mimo Bratislavského kraja);
<u>Zároveň platí, že základná miera podpory sa zvyšuje:</u>
• o 20 % v prípade mladých poľnohospodárov;

V prípade, ak predmetom projektu je aj spracovanie, kde výstupom je produkt mimo prílohy I, bude na uvedenú časť nasledovná miera podpory:
<u>Miera podpory z celkových oprávnených výdavkov pre mikro a malé podniky:</u>
• 55% v prípade PO, KE, BB, ZA kraja</td></tr>
<tr><td>Oprávnené výdavky*</td><td>1. investície do dlhodobého hmotného majetku vrátane lízingu a investícií na zlepšenie kvalitatívnych vlastností nehnuteľného dlhodobého hmotného majetku spojené s opisom činností
2. investície do dlhodobého nehmotného majetku (nadobudnutie alebo vývoj počítačového softvéru a nadobudnutie patentových práv, licencií, autorských práv a ochranných známok);
3. investície do dlhodobého hmotného majetku nakúpeného z druhej ruky vrátane jeho lízingu, ale len v prípade, že žiadateľom o NFP je mladý farmár z Opatrenia 6.1 a v čase podania žiadosti vek majetku neprevýši 3 roky;
4. súvisiace všeobecné náklady definované v kapitole 8.1.3 (v zmysle č. 45 nariadenia 1305/2013.)</td></tr>
<tr><td>Výška príspevku (minimálna a maximálna)</td><td>Min. 3 000 eur, Max. 41 200 eur</td></tr>
<tr><td>Finančný plán</td><td>
<table>
<tr><td>Región</td><td>Spolu</td><td>EÚ</td><td>ŠR</td><td>VZ</td><td>iné</td></tr>
<tr><td>MR</td><td>374 545</td><td>154000</td><td>51500</td><td>168545</td><td>0</td></tr>
<tr><td>VR</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td></tr>
<tr><td>Spolu</td><td>374 545</td><td>154000</td><td>51500</td><td>168545</td><td>0</td></tr>
</table>
</td></tr>
<tr><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií*</td><td>viď príloha „Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritéria pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD“</td></tr>
<tr><td>Povinné prílohy stanovené MAS</td><td>-</td></tr>
<tr><td>Merateľné ukazovatele projektu</td><td>
<table>
<tr><td>Kód/ID</td><td>Názov/Ukazovateľ</td><td>Merná jednotka</td><td>Počiatočná hodnota</td><td>Celková cieľová hodnota</td></tr>
<tr><td>4.1</td><td>počet poľnohospodárskych podnikov, ktoré z PRV získali podporu na investície do reštrukturalizácie alebo modernizácie</td><td>počet</td><td>0</td><td>5</td></tr>
</table>
</td></tr>
</table>

		(oblasť zamerania 2A)			
	4.1	Celkové verejné výdavky	eur	0	206 000
	4.1	Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch - oblasť zamerania 6B	počet	0	1
	4.1	Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch - celkom v PRV	počet	0	1
	4.1	Počet podnikov, ktoré získali podporu na investície do poľnohospodárskych podnikov	počet	0	5
	4.1	Celkové investície (v EUR) (verejné + súkromné)	eur	0	374 545
Indikatívny harmonogram výziev	09/2018, 09/2019				

Tabuľka č. 4. B: Opatrenia stratégie CLLD

Názov opatrenia	Podpora pre investície na spracovanie/uvádzanie na trh a /alebo vývoj poľnohospodárskych výrobkov
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	4.2
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	3A, 6A
Ciele opatrenia	Ciele opatrenia: – V nadväznosti na rozvoj poľnohospodárskej výroby je potrebné posilniť konkurencieschopnosť spracovateľského a potravinárskeho priemyslu, jeho výrobnú diverzifikáciu a inováciu, zároveň zvyšovanie produktivity a efektivity výrobných faktorov vyvážiť opatreniami k ochrane životného prostredia a k zmierneniu klimatických zmien.
Zdôvodnenie výberu	- Prispieva k Priorite č. 1 Tvorba pracovných miest a rozvoj miestneho podnikania, využíva miestny potenciál územia (ekonomická základňa, prírodné zdroje, tradície.
Rozsah a oprávnené činnosti	Rozsah a oprávnené činnosti: 1. výstavba vrátane prípravy staveniska, rekonštrukcia a modernizácia objektov súvisiacich so spracovaním, skladovaním, uvádzaním na trh a/alebo vývojom poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, vrátane kancelárií (sklady obalových materiálov, čistiacich a dezinfekčných prostriedkov a pomôcok); 2. obstaranie, rekonštrukcia a modernizácia zariadení, strojov, prístrojov a technológií, spracovateľských a výrobných kapacít, vrátane laboratórneho vybavenia a detektorov kovov v rámci procesu spracovania, skladovania, uvádzania na trh produktov a /alebo vývoja poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, vrátane produktov s chráneným označením pôvodu, chráneným zemepisným označením a

	zaručených tradičných špecialít podľa osobitného predpisu (nariadenie EÚ č. 1151/2012 , nariadenie (EÚ) č. 1308/2013); 3. stavebné alebo technologické investície na vytvorenie alebo modernizáciu miestnej zbernej siete - príjem, skladovanie, úprava, triedenie a balenie; 4. nákup chladiarenských, mraziarenských alebo termoizolačných nákladných, osobných alebo špeciálnych automobilov, prívesov a návesov, nákladných automobilov a prívesov (návesov) špecializovaných na prepravu zvierat (aj nad 3,5 t), manipulačných vozíkov v súvislosti so spracovaním, resp. uvádzaním na trh 5. zavedenie technológií a postupov s cieľom vytvoriť nové alebo kvalitnejšie výrobky a otvorenie nových trhov, najmä v súvislosti s krátkym dodávateľským reťazcom vrátane podpory uvádzania výrobkov na trh alebo vypracovania programov správnej výrobnej praxe; 6. stavebné alebo technologické investície podporujúce lepšie využitie alebo elimináciu vedľajších produktov alebo odpadu a čistiarne odpadových vôd; 7. investície v súvislosti s výrobou a miešaním krmív z poľnohospodárskych produktov 8. investície na vybudovanie a zariadenie vlastných podnikových predajní; *Pozn.: V prípade sektora „hrozno a víno" sú neoprávnenými investíciami investície do nákupu vnútorného vybavenia pre predajné a prezentačné priestory v rámci výrobného podniku**[1]**, pretože tieto investície sú oprávnenými na podporu z Národného podporného programu v rámci SOT s vínom.* 9. investície do zlepšenia pracovného prostredia pre zamestnancov (hygienické zariadenia, jedálne, odpočívárne, klimatizácia). [1] *V rámci Národného podporného programu SR v rámci SOT s vínom sú oprávnené iba náklady na nákup hmotného majetku v súvislosti s vnútorným vybavením a zariadením, napr. nábytok, chladiarenské zariadenie, umývací drez, výčapné zariadenie, sanitárne zariadenie a pod. Vylúčené sú akékoľvek náklady na stavebné práce napr. výstavba hrubej stavby, zavedenie elektroinštalácie, vodoinštalácie, nanesenie omietky, vymaľovanie a pod.*
Oprávnení prijímatelia	1. Fyzické a právnické osoby podnikajúce v oblasti spracovania produktov poľnohospodárskej prvovýroby a/alebo potravinárskej výroby (s výnimkou rybích produktov) v rámci celého rozsahu činností. 2. Fyzické a právnické osoby podnikajúce v oblasti poľnohospodárskej prvovýroby ako aj spracovania vlastnej produkcie. V tomto prípade prijímateľ podpory bude môcť predávať výhradne výrobky, na ktoré sa ako vstup vzťahuje príloha I ZFEÚ. **MAS Cerovina podporí iba mikro a malé podniky.**
Intenzita pomoci	<u>Výstup v rámci prílohy I ZFEÚ</u> • pre mikro, malý a stredný podnik: 50% v prípade menej rozvinutých regiónov (mimo Bratislavského kraja); <u>Výstup mimo prílohy I ZFEÚ</u> • pre mikro a malé podniky: 55% v nasledovných krajoch: ZA, PO, KE);
Oprávnené výdavky*	1. investície do dlhodobého hmotného majetku vrátane lízingu a investícií na zlepšenie kvalitatívnych vlastností nehnuteľného dlhodobého hmotného majetku spojené s opisom činností; 2. investície do dlhodobého nehmotného majetku (nadobudnutie alebo vývoj počítačového softvéru a nadobudnutie patentových

<table>
<tr><td></td><td>práv, licencií, autorských práv a ochranných známok v spojitosti so spracovaním poľnohospodárskych produktov);
3. súvisiace všeobecné náklady definované v kapitole 8.1.3 (v zmysle č. 45 nariadenia 1305/2013.).</td></tr>
<tr><td>Výška príspevku (minimálna a maximálna)</td><td>Min. 3 000 eur, Max. 44 000 eur</td></tr>
<tr><td>Finančný plán</td><td>
<table>
<tr><td>Región</td><td>Spolu</td><td>EÚ</td><td>ŠR</td><td>VZ</td><td>iné</td></tr>
<tr><td>MR</td><td>400 000</td><td>165 000</td><td>55 000</td><td>180 000</td><td>0</td></tr>
<tr><td>VR</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td></tr>
<tr><td>Spolu</td><td>400 000</td><td>165 000</td><td>55 000</td><td>180 000</td><td>0</td></tr>
</table>
</td></tr>
<tr><td>Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií*</td><td>viď príloha „Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritéria pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD“</td></tr>
<tr><td>Povinné prílohy MAS</td><td>-</td></tr>
<tr><td>Merateľné ukazovatele projektu</td><td>
<table>
<tr><td>Kód/ID</td><td>Názov/Ukazovateľ</td><td>Merná jednotka</td><td>Počiatočná hodnota</td><td>Celková cieľová hodnota</td></tr>
<tr><td>4.2</td><td>počet poľnohospodárskych podnikov, ktoré z PRV získali podporu na investície do reštrukturalizácie alebo modernizácie (oblasť zamerania 2A)</td><td>počet</td><td>0</td><td>5</td></tr>
<tr><td>4.2</td><td>Celkové verejné výdavky</td><td>eur</td><td>0</td><td>220 000</td></tr>
<tr><td>4.2</td><td>Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch - oblasť zamerania 6B</td><td>počet</td><td>0</td><td>2</td></tr>
<tr><td>4.2</td><td>Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch - celkom v PRV</td><td>počet</td><td>0</td><td>2</td></tr>
<tr><td>4.2</td><td>Počet podnikov, ktoré získali podporu na investície do poľnohospodárskych podnikov</td><td>počet</td><td>0</td><td>5</td></tr>
<tr><td>4.2</td><td>Celkové investície (v EUR) (verejné + súkromné)</td><td>eur</td><td>0</td><td>400 000</td></tr>
</table>
</td></tr>
<tr><td>Indikatívny harmonogram výziev</td><td>09/2018, 09/2019</td></tr>
</table>

Tabuľka č. 4. C: Opatrenia stratégie CLLD

Názov opatrenia	Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	6.1
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	2B

<table>
<tr><td>Ciele opatrenia</td><td>Ciele opatrenia:
- Opatrenie rieši potrebu posilnenia ekonomickej stability/ životaschopnosti malých podnikov na vidieku a rovnako potrebu zvýšenia efektivity všetkých výrobných faktorov a dosiahnuť nárast pridanej hodnoty podnikov v poľnohospodárstve, potravinárstve a lesníctve.</td></tr>
<tr><td>Zdôvodnenie výberu</td><td>- Prispieva k Priorite č. 1 Tvorba pracovných miest a rozvoj miestneho podnikania, využíva miestny potenciál územia (ekonomická základňa, prírodné zdroje, tradície).</td></tr>
<tr><td>Rozsah a oprávnené činnosti</td><td>Rozsah a oprávnené činnosti:
- Podpora sa poskytuje mladému poľnohospodárovi na začatie jeho podnikateľskej činnosti v oblasti živočíšnej a špecializovanej rastlinnej výroby na realizáciu podnikateľského plánu
- Reaguje na potrebu posilnenia ekonomickej stability/ životaschopnosti malých podnikov na vidieku a rovnako potrebu zvýšenia efektivity všetkých výrobných faktorov a dosiahnuť nárast pridanej hodnoty podnikov v poľnohospodárstve, potravinárstve a lesníctve.</td></tr>
<tr><td>Oprávnení prijímatelia</td><td>Mladý poľnohospodár – samostatne hospodáriaci roľník (mikropodnik alebo malý podnik v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES), ktorý vykonáva poľnohospodársku prvovýrobu ako sústavnú a samostatnú činnosť pod vlastným menom, na vlastnú zodpovednosť a za účelom dosiahnutia zisku, ktorý je hlavným zdrojom jeho príjmu. Táto fyzická osoba v čase podania ŽoNFP nemá viac ako 40 rokov, má zodpovedajúce profesijné zručnosti a schopnosti a prvýkrát zakladá poľnohospodársky podnik ako jeho jediný a najvyšší predstaviteľ.</td></tr>
<tr><td>Intenzita pomoci</td><td>100 %</td></tr>
<tr><td>Oprávnené výdavky*</td><td>Oprávnené náklady sú výlučne náklady uvedené v podnikateľskom pláne. Prijímateľ podpory nie je povinný preukazovať skutočný účel použitia NFP na jednotlivé typy nákladov, uvedených v podnikateľskom pláne.</td></tr>
<tr><td>Výška príspevku (minimálna a maximálna)</td><td>50 000 € na 1 mladého poľnohospodára</td></tr>
<tr><td>Finančný plán</td><td>
<table>
<tr><td>Región</td><td>Spolu</td><td>EÚ</td><td>ŠR</td><td>VZ</td><td>iné</td></tr>
<tr><td>MR</td><td>200 000</td><td>150 000</td><td>50 000</td><td>0</td><td>0</td></tr>
<tr><td>VR</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td></tr>
<tr><td>Spolu</td><td>200 000</td><td>150 000</td><td>50 000</td><td>0</td><td>0</td></tr>
</table>
</td></tr>
<tr><td>Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií*</td><td>viď príloha „Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritéria pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD“</td></tr>
<tr><td>Povinné prílohy stanovené MAS</td><td>-</td></tr>
<tr><td>Merateľné ukazovatele projektu</td><td>
<table>
<tr><td>Kód/ID</td><td>Názov/Ukazovateľ</td><td>Merná jednotka</td><td>Počiatočná hodnota</td><td>Celková cieľová hodnota</td></tr>
<tr><td>6.1</td><td>Celkové verejné výdavky (v EUR)</td><td>eur</td><td>0</td><td>200 000</td></tr>
<tr><td>6.1</td><td>Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch - oblasť zamerania 6B</td><td>počet</td><td>0</td><td>4</td></tr>
<tr><td>6.1</td><td>Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch - PRV celkom</td><td>počet</td><td>0</td><td>4</td></tr>
<tr><td>6.1</td><td>počet poľnohospodárskych</td><td>počet</td><td>0</td><td>4</td></tr>
</table>
</td></tr>
</table>

		podnikov, ktoré získali z programu rozvoja vidieka podporu na plán rozvoja podnikania/investície v prospech mladých poľnohospodárov (oblasť zamerania 2B)			
	6.1	Počet prijímateľov (poľnohospodárskych podnikov), ktorí dostávajú pomoc na začatie podnikania pre mladých poľnohospodárov(6.1.)	počet	0	4
	6.1	Celkové investície (v EUR) (verejné + súkromné)	eur	0	200 000
Indikatívny harmonogram výziev	02/2018, 02/2019				

*v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

Tabuľka č. 4. D: Opatrenia stratégie CLLD

Názov opatrenia	Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	6.4
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	6A, 5C, 2A, 2B
Ciele opatrenia	Ciele opatrenia: - Širší rozvoj podnikateľskej činnosti na vidieku zabezpečí nové pracovné príležitosti pre nezamestnaných a osobitne mladých ľudí, čím sa podporí ekonomický rast, stabilizácia a posilnenie vidieckej ekonomiky a generovanie nových pracovných miest.
Zdôvodnenie výberu	- Prispieva k Priorite č. 1 Tvorba pracovných miest a rozvoj miestneho podnikania, využíva miestny potenciál územia (ekonomická základňa, prírodné zdroje, tradície.
Rozsah a oprávnené činnosti	Rozsah a oprávnené činnosti: **Činnosť 1:** činnosti spojené s **vidieckym cestovným ruchom a agroturistikou** zamerané na vytváranie podmienok pre rekreačné a relaxačné činnosti, vrátane vytvárania podmienok na poskytovanie vzdelávania a vytvorenie konferenčných priestorov. Oprávnená je výstavba ubytovacích zariadení, rekonštrukcia a modernizácia existujúcich ubytovacích zariadení, ako aj nevyužívaných objektov na ubytovacie zariadenie a to s kapacitou od 5 do 30 lôžok,v nadväznosti na vytvorenie alebo modernizáciu areálu na rozvoj rekreačných a relaxačných činností. *V prípade obhospodarovateľov lesa je **činnosť 1** oprávnená s výnimkou budovania a obnovy občianskej a poznávacej infraštruktúry (náučné a turistické chodníky, cyklotrasy, odpočívadlá, pozorovateľne, mostíky, turistické značenie, mapové panely, informačné tabule, turistické útulne, ohniská, odpadkové koše, vyhliadkové veže, lanové dráhy, schody, rebríky, chodníky, objekty a centrá biodiverzity na pozorovanie – mokrade, malé*

	vodné plochy, ukážkové lesné biotopy). **Činnosť 2:** činnosti spojené s poskytovaním služieb pre cieľovú skupinu: **deti, seniori a občania so zníženou schopnosťou pohybu**. V rámci danej oblasti je možné sa zamerať aj na terapie (hipoterapia, animoterapia), lesnú pedagogiku a pod., ktoré prispievajú k rekonvalescencii, lepšiemu začleneniu do spoločenského života, zvýšeniu motoriky cieľovej skupiny. **Činnosť 3: spracovanie a uvádzanie na trh produktov,** *ktorých* ***výstup*** *spracovania* ***nespadá do prílohy I ZFEÚ.*** Vstupom spracovania môže byť aj produkt, ktorý spadá do prílohy I ZFEÚ za podmienky, že je vstupom zároveň aj produkt, ktorý nespadá do prílohy I ZFEÚ (s výnimkou spracovania poľnohospodárskych produktov, ktorých vstup spadá výlučne do prílohy I ZFEÚ a výstupom je energia z OZE alebo produkt, ktorý sa ďalej využíva na výrobu energie) vrátane doplnkovej výroby nepoľnohospodárskeho, nelesného a neakvakultúrneho charakteru, ako aj predaj vlastných produktov nepoľnohospodárskeho, nelesného a neakvakultúrneho charakteru (vrátane zriadenia mobilných predajných miest) a výrobkov a/alebo produktov iných poľnohospodárov a obhospodarovateľov lesa a akvakultúrnych podnikov za účelom ekonomického rozvoja daného územia. Oprávnená je aj tvorba a rozvoj aktivít a činností spojených s poskytovaním služieb, najmä služieb súvisiacich so skladovaním, logistikou a dopravou a zriaďovaním podnikateľských inkubátorov. V rámci využívania **obnoviteľných zdrojov energie** sú oprávnené nasledovné investície za podmienky, že časť energie prijímateľ podpory spotrebuje vo vlastnom podniku a v prípade využívania solárnej energie, táto pokryje sprostredkovane aj časť jeho spotreby tepla resp. bude vyrobená elektrina použitá aj na klimatizáciu a pod.: 1. investície na budovanie zariadení na energetické využívanie biomasy na výrobu elektriny a tepla spaľovaním bioplynu vyrobeného anaeróbnou fermentáciou, s max. elektrickým výkonom do 500 kW, kde je časť energie uvádzaná do siete; 2. investície na budovanie zariadení na energetické využívanie biomasy na výrobu tepla a vykurovanie s max. tepelným výkonom do 500 kW, kde je časť energie uvádzaná do siete; 3. investície na výrobu biomasy pre technické a energetické využitie, kde je časť energie uvádzaná do siete; 4. investície na budovanie zariadení na energetické využívanie drevnej biomasy na výrobu elektriny a tepla spaľovaním plynu vyrobeného termochemickou konverziou s max. elektrickým výkonom do 500 kW; 5. investície na budovanie zariadení na energetické využívanie odpadovej drevnej biomasy na výrobu tepla a vykurovanie s max. tepelným výkonom do 500 kW; 6. investície na budovanie zariadení na energetické využívanie solárnej energie s max. výkonom 250 kW; 7. investície na budovanie zariadení na energetické využívanie veternej energie s max. výkonom 250 kW; 8. investície na budovanie zariadení na energetické využívanie vodnej energie s max. výkonom 250 kW. Činnosti spojené s využívaním OZE prispievajú k fokusovej oblasti 5C.
Oprávnení prijímatelia	**Činnosť 1 a 2:** Mikropodniky a malé podniky (v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) vo vidieckych oblastiach.

<table>
<tr><td></td><td>Činnosť 1 až 3:
1. Fyzické a právnické osoby podnikajúce v oblasti poľnohospodárskej prvovýroby.
2. Fyzické a právnické osoby (mikropodniky a malé podniky vo vidieckych oblastiach v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) obhospodarujúce lesy vo vlastníctve:
• súkromných vlastníkov a ich združení;
• obcí a ich združení;
• cirkvi, ktorej majetok možno podľa právneho poriadku SR považovať za súkromný, pokiaľ ide o jeho správu a nakladanie s ním.
3. Fyzické a právnické osoby (mikropodniky a malé podniky vo vidieckych oblastiach v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) podnikajúce v oblasti hospodárskeho chovu rýb (akvakultúry).
MAS Cerovina podporí iba mikro a malé podniky.</td></tr>
<tr><td>Intenzita pomoci</td><td>Výška podpory z celkových oprávnených výdavkov pre mikro a malé podniky:
• 55 % v nasledovných krajoch SR: PO, KE, BB, ZA;</td></tr>
<tr><td>Oprávnené výdavky*</td><td>1. výdavky na hmotné a nehmotné investície, ktoré sú v súlade s oprávnenými činnosťami v rámci tohto podopatrenia a špecifikáciou výdavkou uvedenou v podkapitole 8.1;
2. všeobecné náklady súvisiace s bodom 1, špecifikované v podkapitole 8.1.

[1] V rámci činnosti 3 nie sú oprávnené investície súvisiace s drevospracujúcim priemyslom (piliarska výroba, výroba nábytku a pod.), s výnimkou využívania dreva ako OZE.
V prípade obhospodarovateľov lesa je činnosť 1 oprávnená s výnimkou budovania a obnovy občianskej a poznávacej infraštruktúry (náučné a turistické chodníky, cyklotrasy, odpočívadlá, pozorovateľne, mostíky, turistické značenie, mapové panely, informačné tabule, turistické útulne, ohniská, odpadkové koše, vyhliadkové veže, lanové dráhy, schody, rebríky, chodníky, objekty a centrá biodiverzity na pozorovanie – mokrade, malé vodné plochy, ukážkové lesné biotopy).
V prípade podnikov akvakultúry nie sú oprávnené investície do alternatívnych zdrojov príjmov, ktoré súvisia s akvakultúrou, ako je rybárska turistika, environmentálne</td></tr>
<tr><td>Výška príspevku (minimálna a maximálna)</td><td>Min. 3 000 eur, Max. 45 000 eur</td></tr>
<tr><td></td><td>
<table>
<tr><td>Región</td><td>Spolu</td><td>EÚ</td><td>ŠR</td><td>VZ</td><td>iné</td></tr>
<tr><td>MR</td><td>409 091</td><td>168 750</td><td>56 250</td><td>184 091</td><td>0</td></tr>
<tr><td>VR</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td></tr>
<tr><td>Spolu</td><td>409 091</td><td>168 750</td><td>56 250</td><td>184 091</td><td>0</td></tr>
</table>
</td></tr>
<tr><td>Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií*</td><td>viď príloha „Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritéria pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD“</td></tr>
<tr><td>Povinné prílohy stanovené MAS</td><td>-</td></tr>
<tr><td>Merateľné ukazovatele projektu</td><td>
<table>
<tr><td>Kód/ID</td><td>Názov/Ukazovateľ</td><td>Merná jednotka</td><td>Počiatočná hodnota</td><td>Celková cieľová hodnota</td></tr>
<tr><td>6.4</td><td>Celkové verejné výdavky (v EUR)</td><td>eur</td><td>0</td><td>225 000</td></tr>
<tr><td>6.4</td><td>Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch - oblasť</td><td>počet</td><td>0</td><td>2</td></tr>
</table>
</td></tr>
</table>

		zamerania 6B			
	6.4	Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch - PRV celkom	počet	0	4
	6.4	Celkové investície (v EUR) (verejné + súkromné)	eur	0	409 091
	6.4	Počet prijímateľov (poľnohospodárskych podnikov), ktorí dostávajú podporu na investície do nepoľnohospodárskych činností vo vidieckych oblastiach (6.4.)	počet	0	5
	6.4	počet poľnohospodárskych podnikov, ktoré získali z programu rozvoja vidieka podporu na plán rozvoja podnikania/investície v prospech mladých poľnohospodárov (oblasť zamerania 2B)	počet	0	5
	6.4	Počet operácií	počet	0	5
Indikatívny harmonogram výziev	11/2018, 07/2019				

Tabuľka č. 4. E: Opatrenia stratégie CLLD

Názov opatrenia	Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	7.2
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	6B
Ciele opatrenia	Ciele opatrenia: - Pre efektívny a udržateľný rast vidieckych oblastí je vzhľadom na veľký potenciál vidieckeho cestovného ruchu týchto oblastí dôležité podporovať investície do budovania infraštruktúry miestneho vidieckeho cestovného ruchu.
Zdôvodnenie výberu	- Prispieva k Priorite č. 2 Dobudovanie a rekonštrukcia komplexnej infraštruktúry
Rozsah a oprávnené činnosti	Rozsah a oprávnené činnosti: - výstavba, rekonštrukcia, modernizácia, dostavba kanalizácie, vodovodu, alebo čistiarne odpadových vôd; - výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií, lávok, mostov, chodníkov a záchytných parkovísk, autobusových zastávok, výstavba, rekonštrukcia a údržba odvodňovacích kanálov, prehlbovanie existujúcich obecných studní. V prípade investícií do miestnych komunikácii, tie budú umožnené len v malom rozsahu a za predpokladu, že

<table>
<tr><td></td><td>prispievajú k oživeniu znevýhodnenej vidieckej oblasti, kde môže zlepšiť prepojenie medzi vidieckymi oblasťami a širšou dopravnou sieťou, príp. budú prispievať k miestnemu ekonomickému rozvoju (napr. k rozvoju vidieckeho cestovného ruchu a pod.);
- zlepšenie vzhľadu obcí – úprava a tvorba verejných priestranstiev, námestí, parkov a pod.</td></tr>
<tr><td>Oprávnení prijímatelia</td><td>- obce vo vidieckych oblastiach,
- pri investíciách do kanalizácií a ČOV - obce vo vidieckych s výnimkou obcí, ktoré sú súčasťou aglomerácie nad 2 000 EO, ako aj aglomerácie pod 2 000 EO, ktorá zasahuje do chránených vodohospodárskych oblastí;
- združenia obcí s právnou subjektivitou</td></tr>
<tr><td>Intenzita pomoci</td><td>100 %</td></tr>
<tr><td>Oprávnené výdavky*</td><td>1. výdavky na hmotné a nehmotné investície, ktoré sú v súlade s podporovanými činnosťami v rámci tohto podopatrenia, vrátane výdavkov na začlenenie prvkov zelenej infraštruktúry – náklady na následné "ozelenenie" objektov a ich začlenenie do zelenej infraštruktúry obce;
2. súvisiace všeobecné náklady definované v časti 1.2 Všeobecné podmienky oprávnenosti pre projektové opatrenia (v zmysle čl. 45 nariadenia 1305/2013 v PRV 2014 - 2020 kapitola 8.1.3.).</td></tr>
<tr><td>Výška príspevku (minimálna a maximálna)</td><td>Min. 3 000 eur, Max. 37 000 eur</td></tr>
<tr><td></td><td>
<table>
<tr><td>Región</td><td>Spolu</td><td>EÚ</td><td>ŠR</td><td>VZ</td><td>iné</td></tr>
<tr><td>MR</td><td>222 000</td><td>166 500</td><td>55 500</td><td>0</td><td>0</td></tr>
<tr><td>VR</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td></tr>
<tr><td>Spolu</td><td>222 000</td><td>166 500</td><td>55 500</td><td>0</td><td>0</td></tr>
</table>
</td></tr>
<tr><td>Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií*</td><td>viď príloha „Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritéria pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD“</td></tr>
<tr><td>Povinné prílohy stanovené MAS</td><td>-</td></tr>
<tr><td>Merateľné ukazovatele projektu</td><td>
<table>
<tr><td>Kód/ID</td><td>Názov/Ukazovateľ</td><td>Merná jednotka</td><td>Počiatočná hodnota</td><td>Celková cieľová hodnota</td></tr>
<tr><td>7.2</td><td>Celkové verejné výdavky (v EUR)</td><td>eur</td><td>0</td><td>222 000</td></tr>
<tr><td>7.2</td><td>Čistý počet obyvateľov, ktorý má prospech zo zlepšenia služieb</td><td>počet</td><td>0</td><td>3 000</td></tr>
<tr><td>7.2</td><td>Počet obyvateľov ktorých pokrývajú MAS</td><td>počet</td><td>16 284</td><td>16 000</td></tr>
<tr><td>7.2</td><td>Počet obyvateľov, ktorí majú prospech zo zlepšenia služieb/infraštr. (7.1.; 7.2.; 7.4.; 7.5.; 7.6.; 7.7.)</td><td>počet</td><td>0</td><td>3 000</td></tr>
<tr><td>7.2</td><td>Počet operácií, ktoré získali podporu na investície do infraštruktúry malých rozmerov vrátane investície do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor</td><td>počet</td><td>0</td><td>6</td></tr>
</table>
</td></tr>
</table>

		energie			
Indikatívny harmonogram výziev	06/2018, 05/2019				

Tabuľka č. 4. F: Opatrenia stratégie CLLD

Názov opatrenia	**Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry**
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	7.4
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	6B, 5C
Ciele opatrenia	Ciele opatrenia: - Pre efektívny a udržateľný rast vidieckych oblastí je vzhľadom na veľký potenciál vidieckeho cestovného ruchu týchto oblastí dôležité podporovať investície do budovania infraštruktúry miestneho vidieckeho cestovného ruchu.
Zdôvodnenie výberu	Prispieva k Priorite č. 2 Dobudovanie a rekonštrukcia a komplexnej infraštruktúry a k Priorite č. 3 Integrácia marginalizovaných skupín obyvateľstva a rozvoj komunitných a sociálnych služieb
Rozsah a oprávnené činnosti	Rozsah a oprávnené činnosti: - investície súvisiace s vytváraním podmienok pre trávenie voľného času vrátane príslušnej infraštruktúry – napr. výstavba/rekonštrukcia/modernizácia športovísk a detských ihrísk, amfiteátrov, investície do rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre komunitnú/spolkovú činnosť vrátane rekonštrukcie existujúcich kultúrnych domov; - zriadenie nových, prístavba, prestavba, rekonštrukcia a modernizácia existujúcich domov smútku vrátane ich okolia; - investície súvisiace so zvyšovaním kvality života obyvateľov – investície spojené s odstraňovaním malých tzv. divokých skládok odpadov resp. opusteného odpadu; - investície súvisiace so zvýšením bezpečnosti a prevencie proti vandalizmu na verejných priestoroch (montáž kamerových systémov a iných bezpečnostných prvkov); - investície súvisiace s vytváraním podmienok pre rozvoj podnikania – rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre podnikateľskú činnosť, výstavba/rekonštrukcia tržníc pre podporu predaja miestnych produktov a pod. - investície do využívania OZE vrátane investícií spojenými s úsporou energie – len ako súčasť investícií do miestnych služieb.
Oprávnení prijímatelia	1. obce vo vidieckych oblastiach 2. združenia obcí s právnou subjektivitou
Intenzita pomoci	100 %
Oprávnené výdavky*	1. výdavky na hmotné a nehmotné investície, ktoré sú v súlade s podporovanými činnosťami v rámci tohto podopatrenia, vrátane výdavkov na začlenenie prvkov zelenej infraštruktúry – náklady na následné "ozelenenie" objektov a ich začlenenie do zelenej infraštruktúry obce a vrátane nákladov súvisiacich s investíciami do využívania OZE a do úspor energie, pokiaľ sú tieto investície súčasťou iných investícií v rámci operácie; 2. súvisiace všeobecné náklady definované v časti 1.2 Všeobecné

<table>
<tr><td></td><td>podmienky oprávnenosti pre projektové opatrenia (v zmysle čl. 45 nariadenia 1305/2013 v PRV 2014 - 2020 kapitola 8.1.3.).</td></tr>
<tr><td>Výška príspevku (minimálna a maximálna)</td><td>Min. 3 000 eur, Max. 37 000 eur</td></tr>
<tr><td>Finančný plán</td><td>
<table>
<tr><td>Región</td><td>Spolu</td><td>EÚ</td><td>ŠR</td><td>VZ</td><td>iné</td></tr>
<tr><td>MR</td><td>222 000</td><td>166 500</td><td>55 500</td><td>0</td><td>0</td></tr>
<tr><td>VR</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td></tr>
<tr><td>Spolu</td><td>222 000</td><td>166 500</td><td>55 500</td><td>0</td><td>0</td></tr>
</table>
</td></tr>
<tr><td>Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií*</td><td>viď príloha „Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritéria pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD“</td></tr>
<tr><td>Povinné prílohy stanovené MAS</td><td>-</td></tr>
<tr><td>Merateľné ukazovatele projektu</td><td>
<table>
<tr><td>Kód/ID</td><td>Názov/Ukazovateľ</td><td>Merná jednotka</td><td>Počiatočná hodnota</td><td>Celková cieľová hodnota</td></tr>
<tr><td>7.4</td><td>Celkové verejné výdavky (v EUR)</td><td>eur</td><td>0</td><td>222 000</td></tr>
<tr><td>7.4</td><td>Počet obyvateľov, ktorí majú prospech zo zlepšenia služieb/infraštr. (7.1.; 7.2.; 7.4.; 7.5.; 7.6.; 7.7.)</td><td>počet</td><td>0</td><td>3 000</td></tr>
<tr><td>7.4</td><td>Počet obyvateľov ktorých pokrývajú MAS</td><td>počet</td><td>16 284</td><td>16 000</td></tr>
<tr><td>7.4</td><td>Počet operácií, ktoré získali podporu na investície do miestnych základných služieb pre vidiecke obyv. investície</td><td>počet</td><td>0</td><td>6</td></tr>
</table>
</td></tr>
<tr><td>Indikatívny harmonogram výziev</td><td>06/2018, 05/2019</td></tr>
</table>

Tabuľka č. 4. G: Opatrenia stratégie CLLD

Názov opatrenia	**Podpora na investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a do turistickej infraštruktúry malých rozmerov na verejné využitie**
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	7.5
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	6B
Ciele opatrenia	<u>Ciele opatrenia:</u> - Pre efektívny a udržateľný rast vidieckych oblastí je vzhľadom na veľký potenciál vidieckeho cestovného ruchu týchto oblastí dôležité podporovať investície do budovania infraštruktúry miestneho vidieckeho cestovného ruchu.
Zdôvodnenie výberu	- Prispieva k Priorite č. 2 Dobudovanie a rekonštrukcia a komplexnej infraštruktúry
Rozsah a oprávnené činnosti	<u>Rozsah a oprávnené činnosti:</u> - investície, ktoré súvisia s vytvorením, udržiavaním, obnovou a skvalitňovaním turisticky zaujímavých objektov, bodov a miest vrátane príslušnej infraštruktúry – miestne kultúrne,

<table>
<tr><td></td><td>historické, prírodné a iné objekty a zaujímavosti, zriadenie múzejných a galerijných zariadení a pod.;
- investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a informačných tabúľ v turistických lokalitách na verejné využitie, budovanie drobných obslužných zariadení pre turistov, informačné body, smerové tabule, KIOSKy a pod.;
- budovanie, rekonštrukcia náučných chodníkov, cykloturistických chodníkov, ich napojenie na náučné chodníky, budovanie doplnkovej infraštruktúry (odpočinkové miesta, prístrešky, stojany na bicykle a pod.), výstavba vyhliadkových veží, budovanie, údržba a obnova cykloturistického značenia na existujúcich cykloturistických trasách a pod.</td></tr>
<tr><td>Oprávnení prijímatelia</td><td>1. obce vo vidieckych oblastiach
2. združenia obcí s právnou subjektivitou.</td></tr>
<tr><td>Intenzita pomoci</td><td>100 %</td></tr>
<tr><td>Oprávnené výdavky*</td><td>1. výdavky na hmotné a nehmotné investície, ktoré sú v súlade s podporovanými činnosťami v rámci tohto podopatrenia, vrátane výdavkov na začlenenie prvkov zelenej infraštruktúry – náklady na následné "ozelenenie" objektov a ich začlenenie do zelenej infraštruktúry obce;
2. súvisiace všeobecné náklady definované v časti 1.2 Všeobecné podmienky oprávnenosti pre projektové opatrenia (v zmysle čl. 45 nariadenia 1305/2013 v PRV 2014 - 2020 kapitola 8.1.3.).</td></tr>
<tr><td>Výška príspevku (minimálna a maximálna)</td><td>Min. 3 000 eur, Max. 36 169 eur</td></tr>
<tr><td>Finančný plán</td><td>
<table>
<tr><td>Región</td><td>Spolu</td><td>EÚ</td><td>ŠR</td><td>VZ</td><td>iné</td></tr>
<tr><td>MR</td><td>217 014</td><td>162 761</td><td>54 254</td><td>0</td><td>0</td></tr>
<tr><td>VR</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td></tr>
<tr><td>Spolu</td><td>217 014</td><td>162 761</td><td>54 254</td><td>0</td><td>0</td></tr>
</table>
</td></tr>
<tr><td>Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií*</td><td>viď príloha „Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritéria pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD“</td></tr>
<tr><td>Povinné prílohy stanovené MAS</td><td>-</td></tr>
<tr><td>Merateľné ukazovatele projektu</td><td>
<table>
<tr><td>Kód/ID</td><td>Názov/Ukazovateľ</td><td>Merná jednotka</td><td>Počiatočná hodnota</td><td>Celková cieľová hodnota</td></tr>
<tr><td>7.5</td><td>Celkové verejné výdavky (v EUR)</td><td>eur</td><td>0</td><td>217 014</td></tr>
<tr><td>7.5</td><td>Počet obyvateľov, ktorí majú prospech zo zlepšenia služieb/infraštruktúry (7.1.; 7.2.; 7.4.; 7.5.; 7.6.; 7.7.)</td><td>počet</td><td>0</td><td>8 500</td></tr>
<tr><td>7.5</td><td>Počet operácií, ktoré získali podoru na investície do rekreačnej/turistickej inraštruktúry</td><td>počet</td><td>0</td><td>6</td></tr>
</table>
</td></tr>
<tr><td>Indikatívny harmonogram výziev</td><td>06/2018, 05/2019</td></tr>
</table>

Tabuľka č. 4. H: Opatrenia stratégie CLLD

Názov opatrenia	**Podpora na prevádzkové náklady a oživenie (Chod MAS)**
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa	19.4

<table>
<tr><td>kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)</td><td></td></tr>
<tr><td>Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP</td><td>6B</td></tr>
<tr><td>Ciele opatrenia</td><td><u>Ciele opatrenia:</u>
- Príspevok opatrenia k miestnemu rozvoju vychádza z charakteru samotnej metódy LEADER, ktorá je zameraná na lokálne komunity a ich podporu prostredníctvom realizácie stratégií CLLD, ktoré reflektujú konkrétne potreby lokálnych komunít.
-</td></tr>
<tr><td>Zdôvodnenie výberu</td><td>- Podpora pre budovanie verejno-súkromného partnerstva bude slúžiť ako akcelerátor miestneho rozvoja. Odborne obsadená kancelária MAS dokáže v území poskytovať takéto informácie, ale aj kvalifikovane poradiť, prípadne pomôcť pripraviť potrebné žiadosti, podklady a pod.
- Opatrenie má prierezový charakter a prispieva k dosiahnutiu strategického cieľa.</td></tr>
<tr><td>Rozsah a oprávnené činnosti</td><td><u>Rozsah a oprávnené činnosti:</u>
- Podpora v rámci operácie bude poskytovaná pre MAS na náklady v súvislosti s oživovaním stratégie miestneho rozvoja, t.j. propagácia stratégie a informovanosť o dotknutom území.</td></tr>
<tr><td>Oprávnení prijímatelia</td><td>MAS, ktorá je vybraná RO na implementáciu stratégie</td></tr>
<tr><td>Intenzita pomoci</td><td>100 %</td></tr>
<tr><td>Oprávnené výdavky*</td><td>Financovanie animačných nákladov MAS v súvislosti s oživovaním stratégie CLLD:
a. propagácia a informovanie o dotknutej oblasti a výsledkoch stratégie CLLD;
b. výmena informácií medzi miestnymi aktérmi - semináre, konferencie, workshopy pre členov MAS, ďalších aktérov ako aj, zamerané na ich rozširovanie vedomostí a zručností pri vykonávaní stratégie CLLD a s tým spojených prác;
c. vzdelávanie potenciálnych prijímateľov zamerané na rozširovanie vedomostí a zručností pri príprave projektov.
Náklady súvisiace s oživovaním stratégie (animácie) musia tvoriť min. 15 % a max 25 % z celkových výdavkov v rámci operácie Chod miestnej akčnej skupiny a animácia.</td></tr>
<tr><td>Výška príspevku (minimálna a maximálna)</td><td>Max. 79 000 eur</td></tr>
<tr><td>Finančný plán</td><td>
<table>
<tr><td>Región</td><td>Spolu</td><td>EÚ</td><td>ŠR</td><td>VZ</td><td>iné</td></tr>
<tr><td>MR</td><td>79 000</td><td>59 250</td><td>19 750</td><td>0</td><td>0</td></tr>
<tr><td>VR</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td></tr>
<tr><td>Spolu</td><td>79 000</td><td>59 250</td><td>19 750</td><td>0</td><td>0</td></tr>
</table>
</td></tr>
<tr><td>Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií*</td><td>viď PRV SR 2015-2020, Systém riadenia CLLD a Systém riadenia PRV</td></tr>
<tr><td>Povinné prílohy stanovené MAS</td><td>-</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Merateľné ukazovatele projektu</td><td>viď PRV SR 2015-2020, Systém riadenia CLLD a Systém riadenia PRV
<table>
<tr><th>Kód/ID</th><th>Názov/Ukazovateľ</th><th>Merná jednotka</th><th>Počiatočná hodnota</th><th>Celková cieľová hodnota</th></tr>
<tr><td>19.4</td><td>Počet vybraných MAS</td><td>počet</td><td>0</td><td>1</td></tr>
<tr><td>19.4</td><td>Počet obyvateľov, ktorých pokrývajú miestne akčné skupiny</td><td>počet</td><td>16 284</td><td>16 000</td></tr>
<tr><td>19.4</td><td>Celkové verejné výdavky (v EUR) – podpora na vykonávanie operácií v rámci stratégie MRVK (19.2)</td><td>počet</td><td>0</td><td>3 167939</td></tr>
<tr><td>19.4</td><td>Celkové verejné výdavky (v EUR) – podpora pri prevádzkových nákladoch a oživení (19.4)</td><td>počet</td><td>0</td><td>79 000</td></tr>
<tr><td>vlastné</td><td>Počet školení pre členov MAS</td><td>počet</td><td>0</td><td>4</td></tr>
<tr><td>vlastné</td><td>Počet propagačných/informačných aktivít MAS</td><td>počet</td><td>0</td><td>3</td></tr>
</table></td></tr>
<tr><td>Indikatívny harmonogram výziev</td><td>viď PRV SR 2015-2020, Systém riadenia CLLD a Systém riadenia PRV</td></tr>
</table>

Tabuľka č. 4. I: Opatrenia stratégie CLLD

Názov opatrenia	**Investičná priorita č. 5.1: Záväzné investície v rámci stratégií miestneho rozvoja vedeného komunitou** **Oprávnená aktivita: Zakladanie nových a podpora existujúcich mikro a malých podnikov, SZČO , družstiev**
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	-
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií
Ciele opatrenia	Ciele opatrenia: - Prostredníctvom opatrenia budú riešené potreby na miestnej úrovni, najmä zníženie sociálno-ekonomickej zaostalosti, zvýšenie kvality života a zlepšenie infraštruktúry miestnych služieb vo vidieckych oblastiach, rozvoj miestnej ekonomiky a zamestnanosti využitím miestnych zdrojov a zavádzanie inovácií vo vidieckych oblastiach, ako aj podpora rôznych foriem zamestnávania vo vidieckych oblastiach.
Zdôvodnenie výberu	- Aktivita prispieva k Priorite č. 1 Tvorba pracovných miest a podpora miestneho podnikania
Rozsah a oprávnené činnosti	Rozsah a oprávnené činnosti: - obstaranie hmotného majetku pre účely tvorby pracovných miest - nutné stavebnotechnické úpravy budov spojené s umiestnením obstaranej technológie a/alebo s poskytovaním nových služieb - podpora marketingových aktivít - podpora miestnych produkčno-spotrebiteľských reťazcov, sieťovanie na úrovni miestnej ekonomiky a výmena skúseností
Oprávnení prijímatelia	- samostatne zárobkovo činné osoby, okrem tých, ktoré sú oprávnenými prijímateľmi z PRV v opatrení LEADER a oprávnenými prijímateľmi z OP RH - mikro a malé podniky s počtom do 49 zamestnancov, okrem tých,

<table>
<tr><td></td><td>ktoré sú oprávnenými prijímateľmi z PRV v opatrení LEADER a oprávnenými prijímateľmi z OP RH</td></tr>
<tr><td>Intenzita pomoci</td><td>55%</td></tr>
<tr><td>Oprávnené výdavky*</td><td>Viď Príručka pre žiadateľa z Prioritnej osi 5 IROP</td></tr>
<tr><td>Výška príspevku (minimálna a maximálna)</td><td>Min. 3 000 eur, Max. 50 000 eur</td></tr>
<tr><td></td><td>
<table>
<tr><td>Región</td><td>Spolu</td><td>EÚ</td><td>ŠR</td><td>VZ</td><td>iné</td></tr>
<tr><td>MR</td><td>1090909</td><td>600 000</td><td>0</td><td>490 909</td><td>0</td></tr>
<tr><td>VR</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td></tr>
<tr><td>Spolu</td><td>1090909</td><td>600 000</td><td>0</td><td>490 909</td><td>0</td></tr>
</table>
</td></tr>
<tr><td>Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií*</td><td>viď príloha „Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritéria pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD“</td></tr>
<tr><td>Povinné prílohy stanovené MAS</td><td>-</td></tr>
<tr><td>Merateľné ukazovatele projektu</td><td>
<table>
<tr><td>Kód/ID</td><td>Názov/Ukazovateľ</td><td>Merná jednotka</td><td>Počiatočná hodnota</td><td>Celková cieľová hodnota</td></tr>
<tr><td>R0168</td><td>Zamestnanosť v podporených podnikoch</td><td>FTE</td><td>0</td><td>10</td></tr>
<tr><td>R0168</td><td>Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú pre firmu nové</td><td>podnik</td><td>0</td><td>1</td></tr>
<tr><td>R0168</td><td>Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú pre trh nové</td><td>podnik</td><td>0</td><td>1</td></tr>
<tr><td>R0168</td><td>Počet podporených podnikov</td><td>podnik</td><td>0</td><td>12</td></tr>
<tr><td>R0168</td><td>Podiel zamestnanosti v mikro a malých podnikoch do 49 zam. a SZČO na celkovom počte zam a mikro a malých podnikoch do 49 zam a SZČO v sektoroch nespadajúcich do podpory PRV</td><td>FTE/ %</td><td>0</td><td>*/*</td></tr>
<tr><td>vlastný</td><td>Stavebno-technické úpravy budov spojené s umiestnením technológie</td><td>m^2</td><td>0</td><td>300</td></tr>
<tr><td>vlastný</td><td>Stavebno-technické úpravy budov spojené s poskytovaním nových služieb</td><td>m^2</td><td>0</td><td>300</td></tr>
<tr><td>vlastný</td><td>Počet inovatívnych projektov</td><td>počet</td><td>0</td><td>3</td></tr>
</table>
</td></tr>
<tr><td>Indikatívny harmonogram výziev</td><td>12/2018, 05/2019, 01/2020</td></tr>
</table>

Tabuľka č. 4. J: Opatrenia stratégie CLLD

<table>
<tr><td>Názov opatrenia</td><td>Investičná priorita č. 5.1: Záväzné investície v rámci stratégií miestneho rozvoja vedeného komunitou
Oprávnená aktivita: Rozvoj základnej infraštruktúry</td></tr>
<tr><td>Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)</td><td>-</td></tr>
<tr><td>Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP</td><td>5.1.2 Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach</td></tr>
<tr><td>Ciele opatrenia</td><td><u>Ciele opatrenia:</u>
- Prostredníctvom opatrenia budú riešené potreby na miestnej úrovni, najmä zníženie sociálno-ekonomickej zaostalosti, zvýšenie kvality života a zlepšenie infraštruktúry miestnych služieb vo vidieckych oblastiach, rozvoj miestnej ekonomiky a zamestnanosti využitím miestnych zdrojov a zavádzanie inovácií vo vidieckych oblastiach, ako aj podpora rôznych foriem zamestnávania vo vidieckych oblastiach, budovanie kapacít a rozvoj občianskej spoločnosti regióne, zvýšenie kvality a bezpečnosti vybavenosti a fyzickej regenerácie vidieckych oblastí</td></tr>
<tr><td>Zdôvodnenie výberu</td><td>- Aktivita prispieva k Priorite č. 1 Dobudovanie a rekonštrukcia komplexnej infraštruktúry.</td></tr>
<tr><td>Rozsah a oprávnené činnosti</td><td><u>Rozsah a oprávnené aktivity:</u>
- dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel,
- sociálne služby a komunitné služby,
- infraštruktúra vzdelávania,
- výstavba a obnova mestských trhových priestorov za účelom podpory lokálnych producentov</td></tr>
<tr><td>Oprávnení prijímatelia</td><td>- obce
- združenia miest a obcí
- mikroregionálne združenia
- občianske združenia
- neziskové organizácie
- cirkevné organizácie</td></tr>
<tr><td>Intenzita pomoci</td><td>95 %</td></tr>
<tr><td>Oprávnené výdavky*</td><td>Viď Príručka pre žiadateľa z Prioritnej osi 5 IROP</td></tr>
<tr><td>Výška príspevku (minimálna a maximálna)</td><td>Min. 3 000 eur, Max. 41 000 eur</td></tr>
<tr><td>Finančný plán</td><td>
<table>
<tr><td>Región</td><td>Spolu</td><td>EÚ</td><td>ŠR</td><td>VZ</td><td>iné</td></tr>
<tr><td>MR</td><td>656 000</td><td>656 000</td><td>0</td><td>34 526</td><td>0</td></tr>
<tr><td>VR</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td></tr>
<tr><td>Spolu</td><td>656 000</td><td>656 000</td><td>0</td><td>34 526</td><td>0</td></tr>
</table>
</td></tr>
<tr><td>Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií*</td><td>viď príloha „Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritéria pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD“</td></tr>
<tr><td>Povinné prílohy stanovené MAS</td><td>-</td></tr>
<tr><td>Merateľné ukazovatele projektu</td><td>
<table>
<tr><td>Kód/ID</td><td>Názov/Ukazovateľ</td><td>Merná jednotka</td><td>Počiatočná hodnota</td><td>Celková cieľová hodnota</td></tr>
<tr><td>R0110</td><td>Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry</td><td>počet</td><td>0</td><td>16</td></tr>
<tr><td>R0110</td><td>Vidiecka a mestská</td><td>obyvateľ</td><td>0</td><td>9 000</td></tr>
</table>
</td></tr>
</table>

		populácia so zlepšenou infraštruktúrou a prístupom k verejným službám			
	vlastný	Zrekonštruované autobusové zastávky	počet	0	3
	vlastný	Zriadenie nových zariadení pre poskytovanie komunitných sociálnych služieb	počet	0	1
	vlastný	Zriadenie terénnych a ambulantných sociálnych služieb	počet	0	1
	vlastný	Modernizované odborné učebne. laboratóriá a jazykové učebne ZS	počet	0	3
Indikatívny harmonogram výziev	10/2018, 10/2019, 01/2020				

Tabuľka č. 4. K: Opatrenia stratégie CLLD

Názov opatrenia	**Investičná priorita č. 5.1: Záväzné investície v rámci stratégií miestneho rozvoja vedeného komunitou** **Oprávnená aktivita: Financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégií CLLD**
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	-
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií
Ciele opatrenia	Ciele opatrenia: - Prostredníctvom IROP je riešený trvalo udržateľný rozvoj vidieckych oblastí prepojený s riešením zamestnanosti na vidieku.
Zdôvodnenie výberu	- Aktivita Financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégií CLLD v rámci ŠC 5.1.1 je predpokladom pre fungovanie kancelárie MAS a zabezpečenie správnej implementácie stratégie CLLD
Rozsah a oprávnené činnosti	Rozsah a oprávnené činnosti: - financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégií CLLD
Oprávnení prijímatelia	Miestna akčná skupina, ktorá je vybraná RO na implementáciu stratégie miestneho rozvoja a má právnu formu občianske združenie v zmysle zákona č. 83/1990 Zb.
Intenzita pomoci	95 %
Oprávnené výdavky*	1. financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégií CLLD: a. personálne a administratívne náklady MAS (prevádzkové vrátane nákladov na prenájom

<table>
<tr><td></td><td>kancelárskych priestorov, osobné náklady, poistenie);
b. vzdelávanie zamestnancov a členov MAS (školenia, konferencie, semináre, workshopy a pod., okrem školení pre predkladateľov projektov), ktorí sa podieľajú na príprave a vykonávaní stratégie CLLD;
c. náklady na publicitu a sieťovanie: účasť zamestnancov a členov MAS na stretnutiach s inými MAS, vrátane zasadaní národných a európskych sietí, ako aj poplatky za členstvo v regionálnych, národných alebo európskych sieťach MAS;
d. finančné náklady (napr. bankové poplatky);
e. náklady vynaložené na monitorovanie, hodnotenie a aktualizáciu stratégií CLLD (na úrovni MAS);</td></tr>
<tr><td>Výška príspevku (minimálna a maximálna)</td><td>Max. 320 925 eur/6 rokov</td></tr>
<tr><td>Finančný plán</td><td>
<table>
<tr><td>Región</td><td>Spolu</td><td>EÚ</td><td>ŠR</td><td>VZ</td><td>iné</td></tr>
<tr><td>MR</td><td>337 816</td><td>320 925</td><td>0</td><td>16 891</td><td>0</td></tr>
<tr><td>VR</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td></tr>
<tr><td>Spolu</td><td>337 816</td><td>320 925</td><td>0</td><td>16 891</td><td>0</td></tr>
</table>
</td></tr>
<tr><td>Princípy pre stanovenie výberových a
hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií*</td><td>-</td></tr>
<tr><td>Povinné prílohy stanovené MAS</td><td>-</td></tr>
<tr><td>Merateľné ukazovatele projektu</td><td>
<table>
<tr><td>Kód/ID</td><td>Názov/Ukazovateľ</td><td>Merná jednotka</td><td>Počiatočná hodnota</td><td>Celková cieľová hodnota</td></tr>
<tr><td>R0168</td><td>Počet podporených MAS</td><td>počet</td><td>0</td><td>1</td></tr>
<tr><td>vlastný</td><td>Počet vzdelávacích aktivít MAS</td><td>počet</td><td>0</td><td>4</td></tr>
<tr><td>vlastný</td><td>Počet propagačných/informačných aktivít MAS</td><td>počet</td><td>0</td><td>3</td></tr>
</table>
</td></tr>
<tr><td>Indikatívny harmonogram výziev</td><td>-</td></tr>
</table>

Tabuľka 4 L: Opatrenia stratégie CLLD – iné zdroje (OP Ľudské zdroje)

Názov opatrenia	**OP Ľudské zdroje, Špecifický cieľ 3.1.1** Zvýšiť zamestnanosť, zamestnateľnosť a znížiť nezamestnanosť s osobitným dôrazom na dlhodobo nezamestnaných, nízko kvalifikovaných, starších a zdravotne postihnuté osoby
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	-
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	-
Ciele opatrenia	Ciele opatrenia: - zvýšenie zamestnanosti a zamestnateľnosti dlhodobo nezamestnaných, nízko kvalifikovaných, starších a osôb so zdrav. postihnutím - zníženie nezamestnanosti, hlavne dlhodobej a nezamestnanosti nízko kvalifikovaných osôb, vrátane Rómov

<table>
<tr><td></td><td>- zavedenie nových nástrojov pre integráciu ZUoZ, prioritne dlhodobo nezamestnaných do udržateľného zamestnania
- zvýšený počet spoločností/subjektov v oblasti sociálnej ekonomiky</td></tr>
<tr><td>Zdôvodnenie výberu</td><td><u>Reaguje na potrebu zvýšenia zamestnateľnosti a zamestnanosti dlhodobo nezamestnaných osôb v území.</u></td></tr>
<tr><td>Rozsah a oprávnené činnosti</td><td><u>Rozsah a oprávnené činnosti:</u>
- v zmysle príslušnej výzvy OP ĽZ</td></tr>
<tr><td>Oprávnení prijímatelia</td><td>- v zmysle príslušnej výzvy OP ĽZ</td></tr>
<tr><td>Intenzita pomoci</td><td>- v zmysle príslušnej výzvy OP ĽZ</td></tr>
<tr><td>Oprávnené výdavky*</td><td>- v zmysle príslušnej výzvy OP ĽZ</td></tr>
<tr><td>Výška príspevku (minimálna a maximálna)</td><td>- v zmysle príslušnej výzvy OP ĽZ</td></tr>
<tr><td>Finančný plán</td><td>- v zmysle príslušnej výzvy OP ĽZ</td></tr>
<tr><td>Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií*</td><td>- v zmysle príslušnej výzvy OP ĽZ</td></tr>
<tr><td>Merateľné ukazovatele projektu</td><td>
<table>
<tr><th>Kód/ID</th><th>Názov/Ukazovateľ</th><th>Merná jednotka</th><th>Počiatočná hodnota</th><th>Celková cieľová hodnota</th></tr>
<tr><td>vlastný</td><td>Počet projektov predložených do výzvy z iných zdrojov</td><td>počet</td><td>0</td><td>1</td></tr>
</table>
</td></tr>
<tr><td>Indikatívny harmonogram výziev</td><td>- V zmysle OP Ľudské zdroje</td></tr>
</table>

Tabuľka 4 M: Opatrenia stratégie CLLD- – iné zdroje (OP Ľudské zdroje)

Názov opatrenia	**OP Ľudské zdroje , Špecifický cieľ 3.1.2Zlepšiť prístup na trh práce uplatnením účinných nástrojov na podporu zamestnanosti, vrátane podpory mobility pre získanie zamestnania, samostatnej zárobkovej činnosti a aktivít vo vidieckych oblastiach**
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	-
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	-
Ciele opatrenia	<u>Ciele opatrenia</u>: - zvýšenie zamestnanosti zlepšenou mobilitou za prácou, zmiernením bariér mobility pracovnej sily a lepším využívaním potenciálu mobility pracovnej sily - zabezpečená udržateľnosť SZČ a zlepšená efektívnosť vynaložených finančných zdrojov pre tých, ktorí budú prevádzkovať udržateľné živnosti - udržanie pracovných miest, tvorba nových prac. miest, resp. udržanie prac. miest pre osoby, ktorým hrozí prepúšťanie z pracovného pomeru - zvýšené zručností pre adaptabilitu pracovníkov a prispôsobenie pracovníkov, podnikov a podnikateľov zmenám - zlepšenie adaptability zamestnancov a podnikov lepšou identifikáciou sektorovej potreby zručností na trhu práce a dopytu po kvalifikovanej pracovnej sile prostredníctvom

<table>
<tr><td></td><td>NSP23</td></tr>
<tr><td>Zdôvodnenie výberu</td><td><u>Reaguje na potrebu zavedenia rôznych nástrojov na podporu zamestnanosti v území.</u></td></tr>
<tr><td>Rozsah a oprávnené činnosti</td><td><u>Rozsah a oprávnené činnosti:</u>
- v zmysle príslušnej výzvy OP ĽZ</td></tr>
<tr><td>Oprávnení prijímatelia</td><td>- v zmysle príslušnej výzvy OP ĽZ</td></tr>
<tr><td>Intenzita pomoci</td><td>- v zmysle príslušnej výzvy OP ĽZ</td></tr>
<tr><td>Oprávnené výdavky*</td><td>- v zmysle príslušnej výzvy OP ĽZ</td></tr>
<tr><td>Výška príspevku (minimálna a maximálna)</td><td>- v zmysle príslušnej výzvy OP ĽZ</td></tr>
<tr><td>Finančný plán</td><td>- v zmysle príslušnej výzvy OP ĽZ</td></tr>
<tr><td>Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií*</td><td>- v zmysle príslušnej výzvy OP ĽZ</td></tr>
<tr><td>Merateľné ukazovatele projektu</td><td>
<table>
<tr><td>Kód/ID</td><td>Názov/Ukazovateľ</td><td>Merná jednotka</td><td>Počiatočná hodnota</td><td>Celková cieľová hodnota</td></tr>
<tr><td>vlastný</td><td>Počet projektov predložených do výzvy z iných zdrojov</td><td>počet</td><td>0</td><td>1</td></tr>
</table>
</td></tr>
<tr><td>Indikatívny harmonogram výziev</td><td>- V zmysle OP Ľudské zdroje</td></tr>
</table>

5.3 Monitorovanie a hodnotenie stratégie CLLD

5.3.1 Opis monitorovacích a hodnotiacich opatrení stratégie CLLD

MAS Cerovina si okrem povinných monitorovacích ukazovateľov stanovila vo svojej stratégii aj dodatočné monitorovacie ukazovatele, ktoré budú slúžiť pre monitorovanie priebehu a výsledku realizácie projektov v rámci implementácie Stratégie CLLD a činnosti MAS vzhľadom k stanoveným cieľom. Stanovené dodatočné monitorovacie ukazovatele pre vyhodnotenie strategického cieľa, špecifických cieľov a jednotlivých opatrení sú objektívne a merateľné. Dosiahnuté hodnoty stanovených sledovaných ukazovateľov bude MAS čerpať z monitorovacích správ projektov od jednotlivých konečných prijímateľov, z koncoročných obecných štatistík, ŠÚ SR a ÚPSVaR. Kumulatívne dosiahnuté hodnoty MAS Cerovina uvedie v Správe o činnosti MAS. Monitoring sa začne realizovať ihneď po podpise zmluvy o poskytnutí NFP, pričom MAS bude akceptovať podmienky uvedené v zmluve, teda bude monitorovať nielen ukazovatele, ktoré si stanovila sama, ale zohľadní aj požiadavky poskytovateľa podpory.

V rámci PRV SR 2014-2020 monitorovanie na úrovni projektu bude pozostávať z monitorovania počas realizácie projektu, pri ukončení projektu, po ukončení projektu a počas doby udržateľnosti projektu.

- spôsob podávania pravidelných správ orgánom MAS a riadiacim orgánom pre PRV a IROP,

MAS Cerovina bude zapojená do monitorovacích a hodnotiacich aktivít viacerými spôsobmi. V Zmluve o poskytnutí NFP bude viazaná poskytnúť riadiacim orgánom, NSRV a/alebo určeným hodnotiteľom alebo iným subjektom povereným výkonom týchto funkcií v jeho mene všetky informácie potrebné na monitorovanie a hodnotenie programu.

Okrem toho bude MAS vykonávať vlastné hodnotenie a monitorovanie svojej rozvojovej stratégie. V stratégii uvedie plánované hodnoty výstupových a výsledkových monitorovacích ukazovateľov, ktoré sa majú dosiahnuť do r. 2023.Dosiahnuté hodnoty týchto ukazovateľov bude MAS čerpať z monitorovacích správ projektov od jednotlivých konečných prijímateľov, z koncoročných obecných štatistík, ŠÚ SR a ÚPSVaR. Kumulatívne dosiahnuté hodnoty MAS uvedie v Správe o činnosti MAS Cerovina každoročne.

Zber údajov bude jednorázový pri menších projektoch a projektoch, ktoré budú refundované jednou platbou. Pri rozsiahlejších projektoch (realizácia nad 12 mesiacov), ktoré budú financované cez zálohové platby, bude zber opakovaný. Zdrojom pre zber indikátorov bude aj

tzv. sebahodnotenie MAS Cerovina, kedy na každom zasadnutí MAS bude miestny manažér informovať o počte podpísaných zmlúv, počte začatých a ukončených projektov, preplatených žiadostí o platbu a pod. Tieto údaje budú podkladom pre monitorovacie správy, ale aj pre výročnú správu MAS, ktorú bude schvaľovať Valné zhromaždenie.

MAS Cerovina v rámci podopatrenia 19.2 Podpora na vykonávanie operácií v rámci stratégie miestneho rozvoja vedeného komunitou bude predkladať vždy k 31.3 roka n+1 „Správu o implementácii stratégie CLLD“ v zmysle vypracovaného vzoru, ktorý zverejní gestor CLLD. Základnými zdrojmi údajov do Správy o implementácii stratégie CLLD sú:

- údaje z ITMS2014+ relevantné len pre projekty IROP
- monitorovacie správy realizovaných projektov v rámci implementácie stratégie CLLD
- administratívne údaje zo štatistík a pod.

  - míľniky implementácie stratégie, na základe ktorých je možné posúdiť napĺňanie jej cieľov,

Monitorovanie a hodnotenie je organickou súčasťou správneho strategického plánovania a programovania. Umožňuje vytvoriť stálu spätnú väzbu praktickej realizácie stratégie (programu). Zároveň umožňuje včas urobiť zmeny v intervenčnom rámci v prospech želanej zmeny a dosahovania cieľov v prípade potreby. Tento postup umožňuje aj nestranne posúdiť kvalitu zostavenia intervenčného rámca a poučiť sa z prípadných chýb.

Monitoring je priebežný proces, ktorý pomáha kontrolovať využitie zdrojov v akčnom pláne a vidieť bezprostredný výstup funkčnosti opatrení. Pre monitorovanie implementácie akčného plánu boli naplánované výpovedné monitorovacie indikátory – indikátory vstupu, výstupu prípadne výsledku, ktoré nám pomôžu zmerať postupný pokrok implementácie stratégie. Pre správne a korektné výsledky je nevyhnutné mať dobrý prístup k údajom, ktoré nám pomôžu napĺňať monitorovacie indikátory.

Hodnotenie je proces sledovania plnenia cieľov stratégie, vykonáva sa priebežne alebo periodicky, a to prostredníctvom indikátorov hodnotenia – výsledku a dopadu, ktorých hierarchia zodpovedá špecifickým a strategickým cieľom.

MAS Cerovina si v rámci stratégie stanovila monitorovacie a hodnotiace indikátory, ktoré budú slúžiť pre monitorovanie priebehu a výsledku realizácie projektov v rámci implementácie stratégie a činnosti MAS vzhľadom k stanoveným cieľom. Zároveň bude MAS MAS Cerovina sledovať a vyhodnocovať:

- povinné ukazovatele v súvislosti s IROP a PRV – úroveň programu,
- povinné ukazovatele v súvislosti s IROP a PRV – úroveň špecifických cieľov IROP a fokusových oblastí PRV
- vlastné ukazovatele

Míľniky implementácie stratégie :

- počet pracovných miest vytvorených v druhom roku implementácie stratégie
- počet obyvateľov, ktorí majú prospech zo zlepšenia služieb v druhom roku implementácie stratégie
- počet podporených obcí v druhom roku implementácie stratégie
- počet podporených subjektov zastupujúcich súkromný sektor v druhom roku implementácie stratégie
- počet nových výrobkov
- počet inovatívnych projektov

- súbor merateľných ukazovateľov, zdôvodnenie nastavenia cieľovej hodnoty ukazovateľov, spôsoby ich výpočtu

MAS Cerovina v rámci stratégie stanovila monitorovacie a hodnotiace indikátory, ktoré budú slúžiť pre monitorovanie priebehu a výsledku realizácie projektov v rámci implementácie stratégie a činnosti MAS vzhľadom k stanoveným cieľom. MAS Cerovina bude sledovať a vyhodnocovať:

- povinné ukazovatele v súvislosti s PRV a IROP na úrovni programu,
- povinné ukazovatele v súvislosti s PRV a IROP na úrovni fokusových oblastí PRV a špecifických cieľov IROP a
- dodatočné (vlastné) ukazovatele

Súbor merateľných ukazovateľov bol stanovený v súlade s Metodickým pokynom na spracovanie stratégie CLLD (kapitola 5.3.2), pričom cieľové hodnoty boli stanovené na základe zhodnotenia potenciálu územia, v súlade s analýzou potenciálnych žiadateľov, výberom opatrení a činností pre operácie podporené v rámci CLLD a v súlade s finančným plán stratégie CLLD. Súbor vlastných ukazovateľov pre PRV a IROP zohľadňuje požiadavku metodiky, aby boli SMART (špecifické, merateľné, dosiahnuteľné, realistické a časovo ohraničené).

- spôsob každoročného vykazovania hodnôt merateľných ukazovateľov

Základom hodnotenia implementácie stratégie je neustále (minimálne raz za pol roka) číselné vyhodnocovanie stanovených indikátorov monitorovania (výstup) a minimálne raz za rok indikátorov hodnotenia (výsledok a dopad) za súčasného sledovania celkového vývoja územia v kontexte. **Prijímateľ projektov v rámci implementácie stratégie CLLD je povinný predkladať kópiu monitorovacích správ a kópiu záverečnej ŽoP.** V monitorovacej správe je potrebné uviesť hodnoty sledovaných ukazovateľov, priebeh realizácie projektu, problémy pri realizácii projektu a ďalšie náležitosti, ktoré sú obsahom správy.

Monitorovací výbor na každom svojom zasadnutí bude mať k dispozícii údaje v podobe kvantifikovaných indikátorov a bude diskutovať o aktuálnom stave. Správy o monitorovaní pripraví kancelária MAS na základe pravidelných zberov údajov u užívateľov v súčinnosti s poskytovateľom podpory. Monitorovacie správy budú aj podkladom pre zostavenie priebežných hodnotiacich správ a tie slúžia následne ako vstup pre nezávislé hodnotenie implementácie Stratégie CLLD i ako podklad pre RO pre hodnotenie implementácie všetkých vybraných stratégií vrátane posúdenia, ako tieto prispievajú k realizácii cieľov PRV a IROP.

- postupy samohodnotenia orgánov MAS a činnosti MAS,

Je veľmi dôležité aby MAS Cerovina sama vyhodnocovala implementáciu stratégie ako aj svoju vlastnú činnosť a vlastné inštitucionálne zázemie.

Okrem implementácie stratégie, MAS Cervoina bude pravidelne vyhodnocovať svoje inštitucionálne zabezpečenie implementácie stratégie vrátane 7 kľúčových znakov LEADER, kde je zahrnuté aj sebahodnotenie implementačného procesu, riadiaceho procesu a propagácie a vzdelávania členov MAS.
Konkrétne:

Znak č. 1 Oblastné stratégie miestneho rozvoja

- schopnosť MAS vyzdvihnúť spoločné tradície a miestnu identitu malého vidieckeho územia a využiť ich ako potenciál a príležitosť udržateľného rozvoja

Znak č. 2 Prístup zdola nahor

- funkčnosť existujúcej organizačnej štruktúry MAS
- funkčnosť manažmentu MAS
- flexibilitu, účinnosť a oprávnenosť rozhodovacích postupov o stratégii a projektoch
- aktivity v oblasti propagácie a vzdelávania členov MAS

Znak č. 3 Verejno-súkromné partnerstvá: MAS

- schopnosť MAS zabezpečiť implementáciu stratégie a projektov
- schopnosť MAS zabezpečiť monitoring a hodnotenie projektov

Znak č. 4 Uľahčovanie inovácie

- schopnosť MAS zabezpečiť inovácie a spoluprácu s akademickou obcou s cieľom zavedenia stimulačných a novátorských prístupov k rozvoju vidieka
- prístupom zdola nahor podnecovať vznik nových nápadov na projekty, ktoré podporia MAS
- schopnosť prijímať informačné a komunikačné technológie vo vidieckom území

Znak č. 5 Integrované a viacsektorové akcie

- schopnosť MAS vytvárať a aktívne pracovať v pracovných skupinách rôzneho odborného zamerania

Znak č. 6 Vytváranie sietí

- pripravenosť a otvorenosť MAS na výmenu dosiahnutých výsledkov, skúseností a know-how s inými skupinami LEADER a vidieckymi oblasťami a organizáciami zainteresovanými na rozvoji vidieka v rámci EÚ

Znak č. 7 Spolupráca

- schopnosť MAS zabezpečiť spoluprácu s inými územiami a tiež spoluprácu vo vnútri, v rámci svojho územia – projekty národnej a nadnárodnej spolupráce
- MAS bude spolupracovať na spoločnom projekte s inou skupinou LEADER alebo so skupinou s podobným prístupom v inom regióne, členskom štáte alebo v tretej krajine s cieľom vyriešiť určité problém a pridať hodnotu miestnym zdrojom

Pre samohodnotenie MAS Cerovina si Monitorovací výbor zostaví okrem v texte uvedenej tabuľky sebahodnotenia ďalšie pomocné tabuľky, ktoré zohľadnia vyššie uvedené kritériá. Vhodným nástrojom na sebahodnotenie pre MAS je výročná členská schôdza a podrobná výročná správa - ak nebude odozva zo strany členov a potenciálnych žiadateľov, je to zlý signál pre MAS.

Proces sebahodnotenia by mal pre MAS Cerovina pomôcť riadiť stratégiu a smerovať ju k dosiahnutiu cieľov, odhaliť nefunkčné intervencie a pomôcť navrhnúť efektívne zmeny a pomôcť porozumieť efektivitu a účinnosť inštitucionálneho a administratívneho zabezpečenia implementácie.

Zoznam sebahodnotenia

Názov ukazovateľa	**Cieľová hodnota**	**Spôsob overenia/frekvencia**
Počet zasadnutí orgánov MAS	3	Evidencia MAS, prezenčné listiny/1x ročne
Počet odborných pracovných skupín	3	Evidencia MAS/1x ročne
Počet kultúrno spoločenských akcií organizovaných MAS	3	Evidencia MAS, prezenčné listiny, fotodokumentácia/1x ročne
Počet projektov spolupráce	3	Evidencia MAS/1x ročne
Počet školení Predsedníctva MAS	2	Evidencia MAS/1x ročne
Počet školení zamestnancov MAS	2	Evidencia MAS/1x ročne
Počet školení členov MAS	1	Evidencia MAS/1x ročne
Počet informačných aktivít	7	Evidencia MAS/1x ročne

- periodicitu a spôsob hodnotenia.

Hodnotenie bude MAS Cerovina vykonávať prostredníctvom tabuliek sebahodnotenia, monitorovacích správ konečných prijímateľov, zberu doplnkových informácií od konečných prijímateľov a z ročných štatistických výsledkov za sledovaný región. Komplexné hodnotenie činnosti sa bude vykonávať štandardne raz ročne v Monitorovacom výbore, v Predsedníctve a v ročnej výročnej správe prezentovanej na výročnom Valnom zhromaždení.

Okrem vyššie uvedeného MAS povinne vykoná:

- strednodobé hodnotenie (mid-term), ktoré vykoná v polovici implementácie stratégie CLLD v roku 2020, najneskôr však do 30.6.2020 s cieľom posúdiť výstupy a výsledky intervencie. Posúdi celú stratégiu CLLD, pričom výsledok posúdenia a hodnotenia má vplyv na jej aktualizáciu. Strednodobé hodnotenie predloží MAS spolu so „Správou o implementácii stratégie CLLD“.
- Záverečné hodnotenie (Ex-post) na základe vyhodnotenia monitorovacích ukazovateľov s ohľadom na ich prínos pre naplnenie cieľov stratégie CLLD a prínos pre územie MAS. Hodnotenie bude zamerané na celkovú účinnosť a efektívnosť vynaloženia finančných prostriedkov EPFRV a EFRR.

Strednodobé a záverečné hodnotenie vykoná nezávislý hodnotiteľ, ktorý zároveň pri hodnotení zohľadní aj špecifiká v jednotlivých oblastiach sebahodnotenia na základe

ukazovateľov sebahodnotenia stanovených MAS, ktoré zároveň zohľadňujú kľúčové znaky LEADER a ich prínos pre územie MAS.

- možné riziká implementácie stratégie CLLD vrátane opatrení na ich elimináciu

Finančné riziká

- Vznik vopred nepredvídateľných výdavkov počas implementácie stratégie CLLD, ktoré by mohli byť tak vysoké, že ich žiadateľ nebude vedieť uhradiť z vlastných zdrojov
- Vznik neoprávnených výdavkov po kontrole žiadostí o platbu, ktoré môžu byť neprimerane vysoké
- Prípadná platobná neschopnosť neovplyvniteľná žiadateľom

Opatrenia na elimináciu rizík:

- Dostatočná výška vlastných rezervných finančných prostriedkov a prípadného úveru, ktorá pokryje aj eventuálne nepredvídateľné vyššie výdavky na implmentáciu stratégie CLLD, prípadne pokryje obdobie platobnej neschopnosti
- členské príspevky od členov OZ Cerovina platené každoročne
- príjmy z darov
- príjmy z dotácií a grantov získaných z verejných zdrojov (vlastné projekty)
- príjmy z vlastnej činnosti
- sponzorské príspevky

Riziká z hľadiska procesného a ľudských zdrojov

- Nedosiahnuté merateľné ukazovatele
- Nekvalitne pripravené a realizované verejné obstarávania v rámci implmentácie stratégie CLLD (napr. nepresne zadané technické špecifikácie)
- Opakujúce sa verejné obstarávanie a z toho vyplývajúci krátky čas na realizáciu projektu
- Dlho trvajúci proces verejného obstarávania z dôvodu úmyselných prieťahov zo strany neúspešných uchádzačov
- Nedodržanie lehôt zo Zmluvy o NFP v prípade kontrol zo strany Riadiaceho orgánu
- Nekvalitne vypracované zmluvy bez využitia právnych služieb
- Riadiaci a administratívny personál kancelárie MAS, ktorý urobí chyby pri implementácie strtégie
- Riadiaci a administratívny personál kancelárie MAS, ktorý odstúpi od zmluvy alebo rozviaže pracovný pomer počas implementácie stratégie

Opatrenia na elimináciu rizík:

- Verejné obstarávania bude realizovať osoba, ktorá má skúsenosti s podobným zadaním a vykoná kvalitne celý proces
- Právnikom pripravené zmluvy, ktoré detailne zadefinujú všetky povinnosti na oboch stranách vrátane prípadných sankcií, zmien zmluvy, odstúpenia od zmluvy a pod.
- Kontrola štyroch očí pri implmentácii stratégie CLLD
- V prípade odstúpenia personálu počas realizácie nahradenie osobami s rovnakými skúsenosťami
- Realisticky naplánovaný harmonogram vyhlasovania výziev
- Kontrola časového harmonogramu vyhlasovania výziev v pravidelných intervaloch
- Permanentná komunikácia medzi žiadateľom a Riadiacim orgánom
    - Spôsob hodnotenia multiplikačných efektov

Hodnotenie multiplikačných efektov bude vykonávať MAS Cerovina v pravidelných ročných intervaloch monitorovania stratégie prostredníctvom monitorovacích správ konečných prijímateľov, priebežného zberu informácií od konečných prijímateľov a z ročných štatistických výsledkov. MAS Cerovina bude vykonávať hodnotenie priebežne, počas celého roka a záverečné vyhodnotenie multiplikačných efektov bude prezentovať na každoročnej výročnej členskej schôdzi O.Z. prostredníctvom výročnej správy združenia a monitorovacích správ. Ďalšie informácie k hodnoteniu multiplikačných efektov stratégie CLLD sú uvedené v kapitole 7.5 Synergie a komplementarity.

5.3.2 Monitorovacie ukazovatele

MAS Cerovina si stanovilo na preukazovanie napĺňania cieľov v období rokov 2016 – 2023 jasne merateľné ukazovatele pre výstupy. Monitorovacie ukazovatele sú stanovené nasledovne:

- povinné ukazovatele v súvislosti s IROP a PRV – úroveň programu
- povinné ukazovatele v súvislosti s IROP a PRV – úroveň špecifických cieľov IROP a fokusových oblastí PRV
- dodatočné (vlastné) ukazovatele

Tabuľka č. 5: Povinné ukazovatele na úrovni programu – PRV SR

Názov cieľového ukazovateľa	Cieľová hodnota v roku 2023
Čistý počet obyvateľov, ktorý má prospech zo zlepšenia služieb	14 500
Počet obyvateľov podporenej MAS	16 000
Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch (LEADER/PRV) (oblasť zamerania 6B)	0

Tabuľka č. 6: Celkové verejné výdavky – PRV SR

Názov ukazovateľa výstupu	Cieľová hodnota v roku 2023
Celkové verejné výdavky (v EUR) – podpora na vykonávanie operácií v rámci stratégie CLLD (len časť z PRV)	1 512 014
Celkové verejné výdavky (v EUR) – podpora pri prevádzkových nákladoch a oživení - (len časť z PRV)	**79 000**

Tabuľka č. 7: Povinné ukazovatele na úrovni IROP

Názov ukazovateľa výstupu	Merná jednotka	Cieľová hodnota v roku 2023
Počet podporených MAS	počet	1
Počet podporených podnikov	podnik	112
Zamestnanosť v podporených podnikoch	FTE	10
Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú pre firmu nové	podnik	1
Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú pre trh nové	podnik	1
Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry	počet	176

Povinné ukazovatele v súvislosti s PRV na úrovni fókusových oblastí

Fokusová oblasť 2A) Zlepšenie hospodárskeho výkonu všetkých poľnohospodárskych podnikov a uľahčenie reštrukturalizácie a modernizácie poľnohospodárskych podnikov, najmä na účely zvýšenia ich účasti na trhu, zamerania na trh a poľnohospodárskej diverzifikácie

Názov cieľového ukazovateľa	Cieľová hodnota v roku 2023
počet poľnohospodárskych podnikov, ktoré z PRV získali podporu na investície do reštrukturalizácie alebo modernizácie (oblasť zamerania 2A)	5

Opatrenie	Ukazovateľ výstupu (2014 – 2020)	Merná jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
M04	Počet podnikov, ktoré získali podporu na investície do poľn. podnikov (4.1.)	počet	0	2017	5	MAS	ročne
M04	Celkové investície (verejné + súkromné) (4.1)	EUR	0	2017	374 545	MAS	ročne
M04	Celkové verejné výdavky (4.1)	EUR	0	2017	206 000	MAS	ročne
M06	Celkové investície (verejné + súkromné) (6.4)	EUR	0	2017	409 091	MAS	ročne
M06	Celkové verejné výdavky (6.4)	EUR	0	2017	225 000	MAS	ročne

Fokusová oblasť 2B: Uľahčenie vstupu poľnohospodárov s primeranými zručnosťami do odvetvia poľnohospodárstva, a najmä generačnej výmeny

Názov cieľového ukazovateľa	Cieľová hodnota v roku 2023
počet poľn. podnikov, ktoré získali z PRV podporu na plán rozvoja podnikania/investície v prospech mladých poľnohospodárov (oblasť 2B)	4

Opatrenie	Ukazovateľ výstupu (2014 – 2020)	Merná jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
M06	Počet prijímateľov, ktorí dostávajú pomoc na začatie podnikania pre mladých poľnohospodárov (6.1.)	počet	0	2017	4	MAS	ročne
M06	Počet prijímateľov (poľnohosp. podnikov), ktorí dostávajú podporu na investície do nepoľnohospod. činností vo vidieckych oblastiach (6.4.)	počet	0	2017	5	MAS	ročne
M06	Celkové investície (verejné + súkromné) (6.1 + 6.4)	EUR	0	2017	609 091	MAS	ročne
M06	Celkové verejné výdavky (6.1)	EUR	0	2017	200 000	MAS	ročne
M06	Celkové verejné výdavky (6.4)	EUR	0	2017	225 000	MAS	ročne

Fokusová oblasť 3A: Zvýšenie konkurencieschopnosti prvovýrobcov prostredníctvom ich lepšej integrácie do poľnohospodársko-potravinového reťazca pomocou systémov kvality, pridávania hodnoty poľnohospodárskym produktom, propagácie na miestnych trhoch a v krátkych dodávateľských reťazcoch, skupín výrobcov a medziodvetvových organizácií							
Názov cieľového ukazovateľa							**Cieľová hodnota v roku 2023**
počet poľnohospodárskych podnikov, ktoré dostávajú podporu na účasť na systémoch kvality, miestnych trhoch a krátkych dodávateľských reťazcoch, a skupín/organizácií výrobcov (oblasť zamerania 3A)							5
Opatrenie	**Ukazovateľ výstupu (2014 – 2020)**	**Merná jednotka**	**Východiskov á hodnota**	**Východisko-vý rok**	**Cieľová hodnota**	**Zdroj dát**	**Frekvencia sledovania**
M04	Počet operácií, ktoré získali podporu na investície (napr. do poľn.podnikov, v oblasti spracovania a uvádzania poľn. výrobkov na trh) (4.1. a 4.2.)	počet	0	2017	2	MAS	ročne
M04	Celkové investície (verejné + súkromné) (4.1. a 4.2.)	EUR	0	2017	774 545	MAS	ročne
M04	Celkové verejné výdavky (4.1. a 4.2.)	EUR	0	2017	426 000	MAS	ročne
Fokusová oblasť 6A: Uľahčenie diverzifikácie, zakladania a rozvoja malých podnikov ako aj vytvárania pracovných miest							
Názov cieľového ukazovateľa							**Cieľová hodnota v roku 2023**
T20: pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch (oblasť zamerania 6A -6.4)							2
Opatrenie	**Ukazovateľ výstupu (2014 – 2020)**	**Merná jednotka**	**Východisková hodnota**	**Východiskový rok**	**Cieľová hodnota**	**Zdroj dát**	**Frekvencia sledovania**
M06	Počet prijímateľov (poľnohosp. podnikov), ktorí dostávajú pomoc na začatie podnikania/podporu na investície do nepoľnohosp. činností vo vidieckych oblastiach (6.2. a 6.4.)	počet	0	2017	5	MAS	ročne
M06	Celkové investície (v EUR) (verejné + súkromné)	EUR	0	2017	409 091	MAS	ročne
M06	Celkové verejné výdavky (v EUR)	EUR	0	2017	225 000	MAS	ročne
Fokusová oblasť 6B: Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach							
Názov cieľového ukazovateľa							**Cieľová hodnota v roku 2023**
Čistý počet obyvateľov, ktorý má prospech zo zlepšenia služieb							14 500
Vidiecke obyvateľstvo, na ktoré sa vzťahujú stratégie miestneho rozvoja (oblasť							14 500

zamerania 6B)	
T23: pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch (Leader) (oblasť zamerania 6B)	0

Opatrenie	Ukazovateľ výstupu (2014 – 2020)	Merná jednotka	Východiskov á hodnota	Východisko-vý rok	Cieľová hodnota	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
M07	Počet operácií , ktoré získali podporu na investície do infraštruktúry malých rozmerov vrátane investícií do energie z OZE a úspor energie (7.2.)	počet	0	2017	6	MAS	ročne
M07	Počet operácií, ktoré získali podporu na investície do miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo (7.4.)	počet	0	2017	6	MAS	ročne
M07	Počet operácií, ktoré získali podporu na investície do rekreačnej/turistickej infraštruktúry (7.5.)	počet	0	2017	6	MAS	ročne
M07	Počet obyvateľov, ktorí majú prospech zo zlepšenia služieb/infraštruktúry (7.1.; 7.2.; 7.4.; 7.5.; 7.6.; 7.7.)	počet	0	2017	14 500	MAS	ročne
M07	Celkové verejné výdavky (v EUR)	EUR	0	2017	661 014	MAS	ročne
M19	Počet vybraných MAS	počet	0	2017	1	MAS	ročne
M19	Počet obyvateľov, ktorých pokrývajú miestne akčné skupiny	počet	0	2017	14 500	MAS	ročne
M19	Celkové verejné výdavky (v EUR) – podpora na vykonávanie operácií v rámci stratégie MRVK (19.2)	EUR	0	2017	3 167939	MAS	ročne
M19	Celkové verejné výdavky (v EUR) – podpora pri prevádzkových nákladoch a oživení (19.4)	EUR	0	2017	399 925	MAS	ročne

Povinné ukazovatele v súvislosti s IROP na úrovni špecifických cieľov IROP

Špecifický cieľ/ID	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota v roku 2023	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
5.1.1/ R0168	Podiel zamestnanosti v mikroa malých podnikoch do 49 zamestnancov a SZČO na celkovom počte zamestnanosti v mikro a malých podnikoch do 49 zamestnancov a SZČO v sektoroch nespadajúcich do podpory PRV	FTE %	0	2017	*/*	MAS ŠÚ SR	ročne
5.1.2/ R0110	Vidiecka a mestská populácia so zlepšenou infraštruktúrou a prístupom k verejným službám	obyvateľ	0	2017	16 000	MAS	ročne

Dodatočné (vlastné) ukazovatele MAS na úrovni priorít, špecifických cieľov/fokusových oblastí a opatrení/podopatrení

Úroveň priorít						
Názov ukazovateľa	**Merná jednotka**	**Východisková hodnota**	**Východiskový rok**	**Cieľová hodnota v roku 2023**	**Zdroj dát**	**Frekvencia sledovania**
Celkový počet vytvorených pracovných miest v rámci stratégie CLLD	počet	0	2017	24	MAS	ročne
Počet inovatívnych projektov – celkom v stratégii CLLD	počet	0	2017	3	MAS	ročne
Počet predložených projektov v rámci OP Ľudské zdroje	počet	0	2017	2	MAS	ročne
Počet vyhlásených výziev - celkom v stratégii CLLD	počet	0	2017	20	MAS	ročne
Počet podporených žiadateľov (projektov) – celkom v stratégii CLLD	počet	0	2017	65	MAS	ročne

Úroveň špecifických cieľov/fokusových oblastí							
Špecifický cieľ/ID	**Názov ukazovateľa**	**Merná jednotka**	**Východisková hodnota**	**Východiskový rok**	**Cieľová hodnota v roku 2023**	**Zdroj dát**	**Frekvencia sledovania**
5.1.1	Stavebno-technické úpravy budov spojené s umiestnením technológie	m^2	0	2017	300	MAS	ročne
5.1.1	Stavebno-technické úpravy budov spojené s poskytovaním nových služieb	m^2	0	2017	300	MAS	ročne
5.1.2	Zrekonštruované autobusové zastávky	počet	0	2017	3	MAS	ročne
5.1.2	Zriadenie nových zariadení pre poskytovanie komunitných sociálnych služieb	počet	0	2017	1	MAS	ročne
5.1.2	Zriadenie terénnych a ambulantných sociálnych služieb	počet	0	2017	1	MAS	ročne
5.1.2	Modernizované odborné učebne, laboratóriá a jazykové učebne ZŠ	počet	0	2017	3	MAS	ročne
6A	Počet projektov zameraných na rozvoj cestovného ruchu a agroturistiky	počet	0	2017	3	MAS	ročne

Úroveň opatrení/podopatrení						
Opatrenie 19.4. Podpora na prevádzkové náklady a oživenie						
Názov ukazovateľa	**Merná jednotka**	**Východisková hodnota**	**Východiskový rok**	**Cieľová hodnota v roku 2023**	**Zdroj dát**	**Frekvencia sledovania**
Počet vzdelávacích aktivít zabezpečených MAS	počet	0	2017	4	MAS	ročne
Počet propagačných/ informačných aktivít MAS	počet	0	2017	3	MAS	ročne

6. Finančný rámec

6.1 Financovanie stratégie CLLD

Celkový rozpočet stratégie CLLD MAS Cerovina je uvedený v súlade s maximálnymi limitmi uvedenými v systéme riadenie CLLD (LAEDER a komunitný rozvoj) pre programové obdobie 2014-2020. MAS Cerovina si okrem fixnej zložky uplatňuje aj zložku variabilnú. S inými zdrojmi združenie neuvažuje. Dodatočnú alokáciu si uplatňovať nebude.

Koeficienty	
X	9,66
Y	1150,61
Z	110413,32
W	12395,25

Základná alokácia vypočítaná podľa nasledovného vzorca:

350 000 + (16 284*9,66) + (343*1150,61) + (30,88 – 13,50)*110413,32 + (28*12395,25) =
350 000 + 157 303,44 + 394 659,23 + 1 918 983,50 + 347 067 = 3 168 013,17

Vypočítaná výška základnej alokácie je v súlade s aktualizovanou prílohu č. 4 k výzve (ku dňu 23.6.2017): 3 168 013 eur

MAS Cerovina si uplatňuje nasledovnú výšku základnej alokácie: 3 167 939 eur

Tabuľka č. 8: Celkové zdroje pre MAS z PRV a IROP

	SPOLU EUR
Celkové zdroje z PRV (EPFRV) a IROP (EFRR) (základná alokácia podľa vzorca pre MAS v súlade s kapitolou 6.4 Systému riadenia CLLD), z toho:	3 167 939
Operácie v rámci implementácie stratégie CLLD	2 768 014
Chod MAS a animácie	399 925

Tabuľka č. 9: Celkové zdroje pre MAS z PRV a IROP rozdelené podľa fondov

	Fond	Typ regiónu	Spolu v EUR
Celkové zdroje z PRV (EPFRV) a IROP (EFRR) (základná alokácia podľa vzorca pre MAS v súlade s kapitolou 6.4 Systému riadenia CLLD), z toho:	EPFRV, EFRR	menej rozvinutý	3 167 939
		viac rozvinutý	0,00
Operácie v rámci implementácie stratégie CLLD	EPFRV, EFRR	menej rozvinutý	2 2 768 014
		viac rozvinutý	0,00
Chod MAS	EFRR	menej rozvinutý	320 925,00
		viac rozvinutý	0,00
Animácie	EFPRV	menej rozvinutý	79 000,00
		viac rozvinutý	0,00

Tabuľka č. 10: Rozdelenie zdrojov na jednotlivé typy výdavkov v rámci príslušných programov

	región	PRV				IROP				SPOLU			
		EPFRV	**ŠR**	**VZ**	**spolu**	**EFRR**	**ŠR**	**VZ**	**spolu**	**fondy**	**ŠR**	**VZ**	**spolu**
operácie v rámci stratégie CLLD	MR	1 134 011	378 004	532 636	2 044 650	1 256 000	0	525 435	1 1 781 435	2 390 011	378 004	1 058 072	3 3 826 086
	VR	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
chod MAS	MR	0	0	0	0	320 925	0	16 891	337 816	320 925	0	16 891	337 816
	VR	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
animácie	MR	59 250	19 750	0	79 000	0	0	0	0	59 250	19 750	0	79 000
	VR	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
SPOLU	MR												
	VR	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	spolu	1 193 261	397 754	532 636	2 123 650	1 576 925	0	542 326	2 119 251	2 770 186	397 754	1 074 963	4 242 902

6.2 Finančný plán pre opatrenia

Vyvážený pomer medzi fondmi PRV : IROP

	PRV:IROP
pre stratégie mimo BSK (menej rozvinutý región)	**54 : 46**
pre stratégie v rámci BSK (viac rozvinutý región)	**75 : 25**

Tabuľka č. 11: Sumárna tabuľka finančného plánu

Opatrenie stratégie CLLD	Fond	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
4.1	EFPRV	MR	374 545	154 500	51 500	168 545	-
		VR	-	-	-	-	-
4.2	EFPRV	MR	400 000	165 000	55 000	180 000	-
		VR	-	-	-	-	-
6.1	EFPRV	MR	200 000	150 000	50 000	-	-
		VR	-	-	-	-	-
6.4	EFPRV	MR	409 091	168 750	56 250	184 091	-
		VR	-	-	-	-	-
7.2	EFPRV	MR	222 000	166 500	55 500	-	-
		VR	-	-	-	-	-
7.4	EFRR	MR	222 000	166 500	55 500	-	-
		VR	-	-	-	-	-
7.5	EFPRV	MR	217 014	162 761	54 254	-	-
		VR	-	-	-	-	-
5.1.1	EFPRV	MR	1090909	600 000	-	490 909	-
		VR	-	-	-	-	-
5.1.2	EFPRV	MR	690 526	656 000	-	34 526	-
		VR	-	-	-	-	-

Tabuľka č. 12: Celkový pomer medzi fondmi na stratégiu

	PRV (EPFRV) : IROP (EFRR)
Stratégia CLLD mimo BSK (menej rozvinutý región):	54,62:45,38
Stratégia CLLD v rámci BSK (viac rozvinutý región):	-

Tabuľka č. 13: Zameranie stratégie podľa sektorov

Názov opatrenia stratégie CLLD		**Oprávnený prijímateľ – verejný sektor** *(označiť „X“)*	**Oprávnený prijímateľ – neverejný sektor** *(označiť „X“)*
4.1. Podpora investícií do poľnohospodárskych podnikov	**206 000**		**x**
4.2. Podpora investícií do spracovania/uvádzania na trh a/alebo vývoja poľnohospodárskych produktov	**220 000**		**x**
6.1. Podpora na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov	**200 000**		**x**
6.4. Podpora investícií do vytvárania a rozvoja nepoľnohosp. činností	**225 000**		**x**
7.2. Podpora investícií do budovania, zlepšenia alebo rozšírenia všetkých typov malej infraštrutkúry vrátane investícií do obnoviteľných zdrojov energie a úspor energie	**222 000**	**x**	
7.4. Podpora investícií do zriaďovania, zlepšenia alebo rozšírenia miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane služieb voblasti voľného času a kultúry a do súvisiacej infraštruktúry	**222 000**	**x**	
7.5. Podpora investícií pre verejné využívanie rekreačnej infraštruktúry, informačnej a drobnej infraštruktúry cestovného ruchu	**217 014**	**x**	
5.1.1. Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií	**600 000**		**x**
5.1.2. Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach	**656 000**	**x**	
Celkový rozpočet podľa sektorov	**2 768 014**	**1 317 014**	**1 451 000**
Percentuálny pomer zamerania stratégie		**47,58 %**	**52,42%**

7. Zhodnotenie prínosov stratégie CLLD, jej synergie a doplnkovosť

7.1 Prínosy k zlepšovaniu ekonomického rozvoja územia

Strategickým cieľom MAS Cerovina je do roku 2023 vytvoriť nové pracovné miesta na základe využitia miestneho potenciálu, zabezpečiť pre svojich obyvateľov významné zlepšenie v dobudovaní komplexnej infraštruktúry a zvýšiť integráciu marginalizovaných skupín obyvateľstva.

Poradie priorít podľa ich významnosti je nasledovné:

Priorita č. 1: Tvorba pracovných miest a podpora miestneho podnikania

Špecifický cieľ: Podporiť a využiť miestny potenciál podnikateľov, podporiť vznik nových podnikateľov, rozvíjať podnikanie najmä v oblasti poľnohospodárstva, služieb a remesiel, inovácie.

Priorita č. 2: Dobudovanie a rekonštrukcia komplexnej infraštruktúry

Špecifický cieľ: Dobudovať novú a rekonštruovať jestvujúcu infraštruktúru, ktorá bude slúžiť všetkým obyvateľom aj návštevníkom územia a bude pokrývať všetky oblasti života.

Priorita č. 3: Integrácia marginalizovaných skupín obyvateľstva a rozvoj komunitných a sociálnych služieb

Špecifický cieľ: Vytvoriť podmienky pre integráciu marginalizovaných skupín obyvateľstva a vytvoriť širokú ponuku sociálnych a komunitných služieb, ktoré budú slúžiť pre rôzne skupiny obyvateľov na naplnenie ich špecifických potrieb.

Všetky uvedené priority navzájom synergicky prispievajú k zlepšovaniu ekonomického rozvoja územia, pričom prostredníctvom svojich špecifických cieľov pomáhajú dosiahnuť celkový strategický cieľ a predstavy o rozvoji územia definované vo vízii, spájajú projekty jednotlivých sektorov (verejný, podnikateľský, neziskový, občiansky), zohľadňujú miestne špecifiká a využívajú komparatívne výhody územia.

K vytvorenie pracovných miest budú prispievať najmä tieto opatrenia stratégie CLLD:

4.1. Podpora investícií do poľnohospodárskych podnikov (1 pracovné miesto)

4.2. Podpora investícií do spracovania/uvádzania na trh a/alebo vývoja poľnohospodárskych produktov (2 pracovné miesta)

6.1. Podpora na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov (4 pracovné miesta)

6.4. Podpora investícií do vytvárania a rozvoja nepoľnohosp. Činností (4 pracovné miesta)
5.1.1. Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií (10 pracovných miest)
5.1.2. Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach (2 pracovné miesta)

Podiel rozpočtu stratégie CLLD k počtu predpokladaných novo vytvorených pracovných miest:
Podiel rozpočtu stratégie CLLD k počtu predpokladaných novo vytvorených pracovných miest sa vypočíta ako podiel rozpočtu stratégie z PRV a IRPO na počet celkovo vytvorených miest:

- Celkom na Stratégiu CLLD: 3 167 939 EUR
- Počet novovytvorených pracovných miest: 24
- Výpočet: 3 167 939 : 24 = 131 997,46 na jedno novovytvorené pracovné miesto

Podiel určenej sumy na vytvorenie 1 pracovného miesta – 50 tis. Eur na alokácii pre aktivity špecifického cieľa 5.1.1, ktorá tvorí práve 30 % finančných prostriedkov pre aktivity podporované z IROP:

- celkom na IROP (bez chodu MAS): 1 256 000 EUR
- z toho 30 % určených pre špecifický cieľ 5.1.1: 376 800 EUR
- výpočet: 376 800 : 50 000 = 7,5 = 8 pracovných miest

Očakávané merateľné prínosy pre ekonomický rozvoj územia sú najmä:

- Vytvorenie nových pracovných miest: 24
- Celkové verejné výdavky na vykonávanie operácií CLLD: 3 167939 EUR
- Celkové súkromné zdroje žiadateľov na vykonávanie operácií CLLD: 1 058 072EUR
- Vlastné zdroje MAS na spolufinancovanie prevádzkových nákladov z Chodu MAS: 16 891 EUR
- Počet podporených žiadateľov/projektov celkom: 65
- Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú pre firmu nové: 1
- Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú pre trh nové: 1
- Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry: 16

7.2 Prínosy k napĺňaniu cieľov PRV

Ciele PRV SR 2014 – 2020:

- Konkurencieschopnosť poľnohospodárstva, potravinárstva a lesníctva;
- Udržateľné využívanie prírodných zdrojov a opatrenia v oblasti klímy;
- Vyvážený územný rozvoj vidieckej ekonomiky.

Priority PRV SR 201 – 2020:

- Podpora prenosu znalostí a inovácií.
- Zvýšenie životaschopnosti a konkurencieschopnosti, inovačných technológií a udržateľného hospodárenia.
- Podpora organizácie, spracovania, dobrých životných podmienok zvierat a riadenia rizík.
- Obnova, zachovanie a posilnenie ekosystémov.
- Podpora efektívnosti zdrojov a klímy.
- Podpora sociálnej inklúzie, znižovania chudoby a hospodárskeho rozvoja

- Prínosy stratégie CLLD k napĺňaniu cieľov PRV najmä v oblasti konkurencieschopnosti poľnohospodárstva, lesníctva a potravinárstva:

Najdôležitejším cieľom PRV SR 2014 – 2020 je posilnenie konkurencieschopnosti pôdohospodárskeho sektora v oblasti poľnohospodárstva, lesníctva a potravinárstva. Tento cieľ aj ostatné ciele a priority PRV SR 2014 – 2020 budú napĺňané prostredníctvom vybraných opatrení PRV SR, ktoré reflektujú na špecifické ciele stanovené pre jednotlivé rozvojové priority stratégie CLLD:

Podopatrenie 4.1

Zlepšenie hospodárskeho výkonu všetkých poľnohospodárskych podnikov a uľahčenie reštrukturalizácie a modernizácie poľnohospodárskych podnikov, najmä na účely zvýšenia ich účasti na trhu, zamerania na trh a poľnohospodárskej diverzifikácie.

Podopatrenie 4.2

V nadväznosti na rozvoj poľnohospodárskej výroby je nevyhnutné posilniť konkurencieschopnosť spracovateľského a potravinárskeho priemyslu, jeho výrobnú diverzifikáciu a inováciu, pričom zvyšovanie produktivity a efektivity výrobných faktorov v poľnohospodárstve je potrebné vyvážiť takými opatreniami, ktoré by jednoznačne zabezpečili ochranu životného prostredia a prispeli k zmierneniu klimatických zmien.

Podopatrenie 6.1

Reaguje na potrebu posilnenia ekonomickej stability/ životaschopnosti malých podnikov na vidieku a rovnako potrebu zvýšenia efektivity všetkých výrobných faktorov a dosiahnuť nárast pridanej hodnoty podnikov v poľnohospodárstve, potravinárstve a lesníctve.

Podopatrenie 6.4

Širší rozvoj podnikateľskej činnosti na vidieku zabezpečí nové pracovné príležitosti pre nezamestnaných a osobitne mladých ľudí, čím sa podporí ekonomický rast, stabilizácia a posilnenie vidieckej ekonomiky a generovanie nových pracovných miest.

Podopatrenie 7.2

Pre efektívny a udržateľný rast vidieckych oblastí a zvýšenie kvality života obyvateľov je dôležité podporovať investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie, ako sú napr.: kanalizácie, ČOV, vodovody, miestne komunikácie, lávky, mosty, chodníky, parkoviská, autobusové zastávky, odvodňovacie kanály, obecné studne a zlepšenie vzhľadu obcí.

Podopatrenie 7.4

Pre efektívny a udržateľný rast vidieckych oblastí a zvýšenie kvality života obyvateľov je dôležité podporovať investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a do turistickej infraštruktúry malých rozmerov na verejné využitie, ako sú napr.: infraštruktúra pre trávenie voľného času, rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre komunitnú/spolkovú činnosť vrátane rekonštrukcie existujúcich kultúrnych domov, domov smútku vrátane ich okolia, zvyšovanie kvality života obyvateľov, zvýšenie bezpečnosti a prevencie proti vandalizmu na verejných priestoroch, vytváranie podmienok pre rozvoj podnikania, investície do využívania OZE.

Podopatrenie 7.5

Pre efektívny a udržateľný rast vidieckych oblastí je vzhľadom na veľký potenciál vidieckeho cestovného ruchu týchto oblastí dôležité podporovať investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry, ako sú napr.: turisticky zaujímavé objekty, miestne kultúrne, historické, prírodné a iné objekty a zaujímavosti, múzejné a galerijné zariadení, rekreačná infraštruktúra, turistické informácie a informačné tabule, obslužné zariadenia pre turistov, náučné chodníky, cykloturistické chodníky, doplnková infraštruktúra, vyhliadkové veže, budovanie, údržba a obnova cykloturistického značenia a pod.

Prínosy stratégie CLLD na podporu znevýhodnených/marginalizovaných skupín pri rozvoji ekonomického potenciálu územia:

PRV SR 2014 - 2020 a jeho implementácia je v súlade s Partnerskou dohodou viazaná uplatňovaním horizontálnych princípov v oblasti nediskriminácie, kam spadá aj rovnosť medzi mužmi a ženami a nediskriminácie pre všetkých občanov SR vrátane marginalizovaných skupín obyvateľstva, dlhodobo nezamestnaných, rómske komunity, telesne a zdravotne postihnutých, žien po materskej dovolenke, občanov nad 50 rokov a pod. Marginalizované rómske komunity, ktorých obyvatelia sú väčšinou nezamestnaní, žijú najmä vo vidieckych oblastiach.

Uplatnenie princípu nediskriminácie v stratégii CLLD MAS Cerovina:

- Sociálny aspekt opatrenia č 6 PRV SR 2014-2020 zahŕňa príspevok ku generačnej výmene pracovníkov v poľnohospodárstve a zároveň k zamedzeniu vyľudňovania vidieka.
- Činnosti spojené s poskytovaním služieb pre deti, seniorov a občanov so zníženou schopnosťou pohybu v rámci podopatrenia 6.4 prispejú k lepšiemu začleneniu týchto skupín obyvateľov do spoločenského života na vidieku.
- Pri inklúzii marginalizovaných rómskych komunít sa bude uplatňovať sociálny aspekt pri verejnom obstarávaní vo vzťahu k projektom realizovaných v obciach, ktoré sú identifikované v Atlase rómskych komunít 2013. Tieto obce budú mať pri verejnom obstarávaní povinnosť uplatniť sociálne hľadisko týkajúce sa inklúzie MRK.
- Ďalší prínos bude zabezpečený prostredníctvom opatrenia č. 7 Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach vrátane aplikovania sociálneho aspektu pri verejnom obstarávaní v rámci týchto opatrení.
- V rámci stratégie CLLD bude sú medzi oprávnenými žiadateľmi MAS ako aj žiadatelia z územia MAS v rámci OP Ľudské zdroje. Tým bude stratégia synergicky s opatreniami PRV SR 2014 – 2020 prispievať k sociálnej inklúzii marginalizovaných skupín obyvateľstva, vrátane marginalizovaných rómskych komunít.
- Prínosom k začleňovaniu zraniteľných skupín obyvateľstva budú aj zdroje vyčlenené na Chod MAS a animácie podpora vzdelávania, propagácie, animácie v oblasti zraniteľných skupín.
- V súlade s dodržiavaním princípu rovnosti príležitostí môžu predkladať svoje projekty v rámci implementácie ISRÚ všetci oprávnení žiadatelia – predkladatelia projektov bez výnimky a bez akéhokoľvek obmedzenia. Tento princíp bol rešpektovaný aj pri tvorbe formovaní verejno-súkromného partnerstva, pri tvorbe ISRÚ aj voľbe členov orgánov

MAS, kde neboli použité žiadne výnimky ani obmedzenia. Pozitívna diskriminácia v podobe zvýhodnenia mladých farmárov je aplikovaná v súlade s opatrením č. 6 PRV SR 2014-2020.

Tabuľka 7.4.1 Príspevok stratégie CLLD k začleňovaniu zraniteľných skupín obyvateľstva:

Priorita + ČS/Zdroj financovania	PRV SR	IROP	OP ĽZ
Priorita č. 1: Tvorba pracovných miest a rozvoj miestneho podnikania, Špecifický cieľ: Podporiť a využiť miestny potenciál podnikateľov, podporiť vznik nových podnikateľov, rozvíjať podnikanie najmä v oblasti poľnohospodárstva, služieb a remesiel, inovácie.	6.1 6.4	ŠC 5.1.1	ŠC 3.1.1 ŠC 3.1.2
Priorita č. 2: Dobudovanie a rekonštrukcia komplexnej infraštruktúry, Špecifický cieľ: Dobudovať novú a rekonštruovať jestvujúcu infraštruktúru, ktorá bude slúžiť všetkým obyvateľom aj návštevníkom územia a bude pokrývať všetky oblasti života.	7.2 7.4 7.5	ŠC 5.1.2	
Priorita č. 3: Integrácia marginalizovaných skupín obyvateľstva a rozvoj komunitných a sociálnych služieb Špecifický cieľ: Vytvoriť podmienky pre integráciu marginalizovaných skupín obyvateľstva a vytvoriť širokú ponuku sociálnych a komunitných služieb, ktoré budú slúžiť pre rôzne skupiny obyvateľov na naplnenie ich špecifických potrieb.	7.2 7.4	ŠC 5.1.2	ŠC 3.1.1 ŠC 3.1.2

- Princípy ochrany a zlepšenia životného prostredia:

PRV SR 2014 - 2020 a jeho implementácia je v súlade s Partnerskou dohodou viazanáuplatňovaním horizontálnych princípov v oblasti nediskriminácie, kam spadá aj udržateľný rozvoj. Udržateľný rozvoj predstavuje najmä zachovanie a obnovu prírodného bohatstva, kultúrneho rázu a ekologickej stability krajiny a zvýšenie environmentálneho povedomia občanov a ich zapojovanie sa do rozhodovacieho procesu. Tieto princípy sú obsiahnuté aj v stratégii CLLD MAS Cerovina. Trvalá udržateľnosť ekonomického rastu je chápaná ako dlhodobý účinok, jej zhodnotenie spočíva v posúdení efektívnosti vynaložených prostriedkov v rámci dlhšieho obdobia. Tento efekt bude možné zhodnotiť až po ukončení implementácie stratégie CLLD prostredníctvom vyhodnotenia monitorovacieho a hodnotiaceho rámca.

Hlavným cieľom horizontálneho princípu udržateľný rozvoj je teda zabezpečenie environmentálnej udržateľnosti sociálneho a ekonomického rastu s osobitným dôrazom na ochranu a zlepšenie životného prostredia pri zohľadnení zásady „znečisťovateľ platí“ v súlade

s Partnerskou dohodou. Metóda CLLD/LEADER, implementovaná v rámci opatrenia 19. PRV SR 2014 – 2020 výrazne prispeje k sociálnemu aspektu trvalo udržateľného rozvoja zapojením miestnych aktérov do rozvoja vidieka pomocou miestnych akčných skupín.
Životné prostredie je jedným z prierezových cieľov PRV SR 2014 – 2020. CLLD/LEADER kladie dôraz na zdravé životné prostredie bez ekologických záťaží, s komplexnou ochranou zložiek životného prostredia a so zreteľom na podporu a využívanie obnoviteľných zdrojov energie. Špeciálna pozornosť je venovaná súladu ekonomického rozvoja s ochranou životného prostredia, ako aj začleňovaniu prvkov zelenej infraštruktúry a to najmä v rámci budovania infraštruktúry malých rozmerov alebo pri iných činnostiach, pri ktorých je to relevantné. Tieto aktivity zároveň sekundárne prispejú k cieľom v oblasti klimatických zmien. V závislosti od charakteru konkrétnych projektov budú môcť úspešní prijímatelia v pozícii verejných obstarávateľov uplatniť niektoré z princípov „zeleného verejného obstarávania“.

Tabuľka 7.5.1 Príspevok stratégie CLLD k životnému prostrediu:

Priorita + ČS/Zdroj financovania	**PRV SR**	**IROP**	**OP Ľudské zdroje**
Priorita č. 1: Tvorba pracovných miest a rozvoj miestneho podnikania, Špecifický cieľ: Podporiť a využiť miestny potenciál podnikateľov, podporiť vznik nových podnikateľov, rozvíjať podnikanie najmä v oblasti poľnohospodárstva, služieb a remesiel, inovácie.	4.1 4.2 6.1 6.4	ŠC 5.1.1	
Priorita č. 2: Dobudovanie a rekonštrukcia komplexnej infraštruktúry, Špecifický cieľ: Dobudovať novú a rekonštruovať jestvujúcu infraštruktúru, ktorá bude slúžiť všetkým obyvateľom aj návštevníkom územia a bude pokrývať všetky oblasti života.	7.2 7.4 7.5		
Priorita č. 3: Integrácia marginalizovaných skupín obyvateľstva a rozvoj komunitných a sociálnych služieb Špecifický cieľ: Vytvoriť podmienky pre integráciu marginalizovaných skupín obyvateľstva a vytvoriť širokú ponuku sociálnych a komunitných služieb, ktoré budú slúžiť pre rôzne skupiny obyvateľov na naplnenie ich špecifických potrieb.	7.2 7.4	ŠC 5.1.2	

Aspekty environmentálnej účinnosti:

V rámci implementácie stratégie CLLD bude MAS uplatňovať aj iné aspekty environmentálnej účinnosti, ako napr.:

- pri plánovaní vlastných projektov (projekty spolupráce, iné zdroje): vo väzbe na podmienky príslušnej výzvy

- zavádzanie inovatívnych ekologických prvkov a prístupov: napr. pri prevádzke MAS ekologické správanie – šetrenie energiou, minimalizácia odpadov, separovanie odpadov,....
- vzdelávanie členov MAS (semináre, súťaže) a pod.
- začleňovaniu prvkov zelenej infraštruktúry do projektov

7.3 Prínosy k napĺňaniu cieľov IROP

Globálny cieľ IROP 2014 – 2020 je prispieť k zlepšeniu kvality života a zabezpečiť udržateľné poskytovanie verejných služieb s dopadom na vyvážený a udržateľný územný rozvoj, hospodársku, územnú a sociálnu súdržnosť regiónov, miest a obcí.

Cieľom miestneho rozvoja vedeného komunitou (CLLD) v podmienkach SR je posilnenie hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti prevažne vidieckeho územia a zaistenie dlhodobého udržateľného rozvoja územia s riešením vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich funkčným zázemím. Hlavné výzvy na miestnej úrovni nadväzujú na 3 oblasti štrukturálnych problémov, a to sú:

- Zníženie sociálno-ekonomickej zaostalosti
- Zvýšenie kvality života
- Zlepšenie infraštruktúry miestnych služieb

Ciele a priority IROP 2014 – 2020 budú napĺňané prostredníctvom vybraných opatrení, ktoré reflektujú na špecifické ciele IROP, ktoré boli priradené pre naplnenie jednotlivých rozvojových priorít stratégie CLLD:

Špecifický cieľ 5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií

Špecifický cieľ bude zabezpečovať efektívne zabezpečenie chodu MAS, propagáciu a implementácia stratégií CLLD, zlepšenie využívania ekonomického potenciálu vidieckych oblastí prostredníctvom reštrukturalizácie vidieckej ekonomiky a zavádzania inovácií, tvorbu pracovných miest a hospodárskeho rastu, vznik nových komunitných služieb a podnikov, zlepšenie zamestnateľnosti a prístupu k novým formám podnikania a novým pracovným miestam, zníženie závislosti vidieckeho obyvateľstva od príjmov z primárnej ekonomickej

aktivity, najmä v poľnohospodárstve, smerom k zamestnanosti v nepoľnohospodárskych odvetviach, napr. v sektore služieb, zníženie rizika chudoby a sociálneho vylúčenia.
Špecifický cieľ 5.1.2 Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach
Špecifický cieľ bude zabezpečovať zvýšenie kvality života vo vidieckych regiónoch, rozvoj mestsko-vidieckych vzťahov, rozvoj verejných služieb.

Doplnkovosť a synergia opatrení IROP k ďalším zdrojov stratégie CLLD (PRV SR, OP Ľudské zdroje) bude zabezpečená neprekrývaním podpory pre jednotlivé projekty, ktorá bude zabezpečená na úrovni žiadateľov alebo podporených činností v súlade so systémom riadenia PRV SR, Systémom riadenia CLLD a Systémom riadenia EŠIF.

7.4 Synergie a doplnkovosť stratégie CLLD

7.4.1 Opis iných stratégií, ktoré sa na danom území realizujú, resp. plánujú realizovať

Banskobystrický samosprávny kraj pripravuje Regionálnu integrovanú územnú stratégiu Banskobystrického samosprávneho kraja na roky 2014 – 2020 (schválená Riadiacim orgánom pre IROP dňa 09.03.2016). Strategická časť navrhuje pre územie Banskobystrického kraja nasledovné prioritné osi:

- Prioritná os č.1: Bezpečná a ekologická doprava na území Banskobystrického kraja
- Prioritná os č.2: Ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším verejným službám na území Banskobystrického kraja
- Prioritná os č.3: Mobilizácia kreatívneho potenciálu na území Banskobystrického kraja
- Prioritná os č.4: Zlepšenie kvality života s dôrazom na životné prostredie na území Banskobystrického kraja

Stratégia CLLD MAS CEROVINA, o.z. bude prispievať k naplneniu všetkých prioritných oblastí.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja BBSK 2015 -2023 (schválený Uznesením Zastupiteľstva BBSK č. 198/2015 dňa 11.12.2015.).Na základe výsledkov analýzy a zvolenej stratégie rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja sa najvhodnejšie rozvojové projekty a aktivity budú zameriavať na 4 strategické priority nasledovne: Prioritná oblasť 1:

Zdravé a adaptabilné prostredie - Zelený región, Prioritná oblasť 2: Lepšia kvalita života – Služby pre ľudí, Prioritná oblasť 3: Konkurencieschopná ekonomika – udržateľné a konkurencieschopné miestne ekonomiky, Prioritná oblasť 4: Partnerstvá.Výber priorít, špecifických cieľov, opatrení, možných projektov a podporovaných aktivít je úzko previazaný s časovými a finančnými možnosťami jednotlivých aktérov v oblasti regionálneho a miestneho rozvoja na území Banskobystrického samosprávneho kraja. Súčasťou dokumentu je indikatívny zoznam projektových zámerov spracovaný podľa jednotlivých okresov a obcí. Medzi Programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja BBSK a Stratégiou CLLD MAS Cerovina je vytvorený súlad. Stratégia CLLD MAS Cerovina bude prispievať k naplneniu všetkých prioritných oblastí. Zároveň MAS Cerovina, bude podporovať aj ciele rozvoja okresu Rimavská Sobota, lebo okres dlhodobo patrí medzi okresy s najvyššou mierou nezamestnanosti.

Stratégia rozvoja cestovného ruchu do roku 2020 (schválená uznesením vlády SR č. 379/2013 z 10.7.2013). Strategickým cieľom je zvyšovanie konkurencieschopnosti cestovného ruchu pri lepšom využívaní jeho potenciálu, so zámerom vyrovnávať regionálne disparity a vytvárať nové pracovné príležitosti. K naplneniu strategického cieľa je potrebné realizovať jednotlivé úlohy a opatrenia. Z nich uvádzame nasledovné, ktoré sú v súlade so stratégiou CLLD Cerovina:

Opatrenie 3c) Konkurencieschopnosť národných a regionálnych produktov cestovného ruchu so zameraním na tvorbu špecifických regionálnych produktov cestovného ruchu - produkty cestovného ruchu zamerané na využívanie kultúrneho dedičstva, tvorba produktov šetrných foriem cestovného ruchu (vidiecky cestovný ruch, agroturistika, pešia turistika, zimná turistika, tvorba produktov cestovného ruchu zameraného na miestne typické aktivity a pod.).

Opatrenie 3d) Rozvíjať informačné a propagačno-prezentačné aktivity obcí, miest a regiónov

Opatrenie 3e) Zlepšenie vzhľadu Slovenska, najmä zlepšenie stavu verejných priestorov

Opatrenie 3i) Skvalitniť navigáciu turistov a návštevníkov.

Akčný plán rozvoja okresu Rimavská Sobota - Okres Rimavská Sobota bol 15. decembra 2015 podľa zákona č. 336/2015 Z. z. o podpore najmenej rozvinutých okresov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 336/2015 Z. z.“) zaradený Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVaR) do zoznamu najmenej rozvinutých okresov (NRO). V zmysle zákona č. 336/2015 Z. z. bol pre okres vypracovaný Akčný plán rozvoja okresu Rimavská Sobota.

Systémové opatrenia Akčného plánu na úrovni okresu:
Systémové opatrenia na úrovni okresu sú zamerané na vytvorenie kapacít, inštitucionálnych a organizačných rámcov azabezpečenie logistickej a technickej podpory na implementáciu Akčného plánu. Tieto tvoria rozvojovú platformu okresu pozostávajúcu z Rady pre rozvoj okresu Rimavská Sobota, klastrových iniciatív, MAS, centra manažmentu regionálnehorozvoja aprojektového centra, centra integrovanej udržateľnej energetiky.
Popis kľúčových systémových opatrení:
-podpora verejno-súkromných partnerstiev bez štatútu MAS
Podpora akoordinácia verejno-súkromných partnerstievbez štatútu MAS vokrese Rimavská Sobota prispievajúca kposilneniu spolupráce medzi verejným, súkromným aobčianskym sektorom na realizácii Akčného plánu –projekt bude prepojený na Radupre rozvoj okresuRimavská SobotaaCentrum CeroGeMascieľom využiť kapacity MAS na zvýšenie zamestnanosti vokrese realizáciou Akčného plánu. Stratégia MAS Cerovina bude prispievať k rozvoju okresu Rimavská Sobota a bude prispievať k zvýšeniu zamestnanosti.

7.4.2Synergie a komplmentarity

Riešený región si vzhľadom na svoj charakter, geografickú rôznorodosť rozptýlenú sídelnú štruktúru a kultúrno-historický a prírodný potenciál vyžaduje skôr individuálne riešenia – väčšie množstvo malých projektov navzájom prepojených s cieľom podporiť endogénny rozvoj územia, ktoré bude podporovať aj integrovaná stratégia rozvoja územia.

Súčasťou akčného plánovania v rámci prípravy územia na LEADER je aj vyhodnotenie doterajšej pomoci územiu a zároveň prieskum investičných zámerov obcí. Impulzy pre naštartovanie rozvoja územia existovali už dávnejšie a výsledkom snahy jednotlivcov, obcí a iných subjektov je aj založenie verejno-súkromného partnerstva už v roku 2008. Jednotlivé subjekty vrátane obcí sa už v minulosti uchádzali o podporu z rôznych zdrojov a v regióne boli už podporené viaceré individuálne aj spoločné projekty, a to nielen zo štátnych dotácií, ale aj zo zdrojov EÚ. Preto obce aj región už majú určité skúsenosti z prípravy, ale aj z implementácie úspešných projektov. Spojenie celého územia a vytvorenie verejno-súkromného partnerstva v príprave na prístup Leader je jeho prvým väčším projektom využívajúcim verejné zdroje v procese integrovaného rozvoja.

Základné prvky integrovaného prístupu rozvoja územia na úrovni obcí spĺňa aj spracovanie dokumentov Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, ktorý má v súčasnosti spracovaných a rozpracovaných všetkých 28 obcí. Pri niektorých týchto dokumentov boli využité postupy strategického plánovania a bola zapájaná verejnosť vrátane podnikateľov a neziskových organizácií.

Vzhľadom na blízkosť hranice s Maďarskou republikou a dvojjazyčnosť značnej časti obyvateľov je tu vysoký potenciál pre rozvoj cezhraničnej spolupráce, ktorú je možné realizovať či už s využitím projektov spolupráce v rámci prístupu LEADER alebo iných zdrojov, ako je napr. Program cezhraničnej spolupráce Interreg Slovenská republika-Maďarská republika, Medzinárodný Visegrádsky fond a iné. Z tohto hľadiska je prihraničná poloha územia komparatívnou výhodou pre región, avšak z hľadiska socio-ekonomických a iných väzieb je poloha nevýhodou a územie patrí medzi marginalizované oblasti s dlhodobým deficitom exogénnej pomoci štátu a leží aj mimo záujmu väčších investorov.

Stratégia CLLD je multifondová, je pripravená prioritne pre financovanie z PRV a IROP, avšak s možnosťou zapojenia ďalších zdrojov/programov – súčasťou strategického rámca sú aj opatrenia podporované z OP Ľudské zdroje. OZ HP pripravila stratégiu CLLD, ktorú bude financovať z PRV aj IROP, pričom v každom z programov sú uvedené oprávnené oblasti a podpory a oprávnení prijímatelia, čím je zabezpečená vzájomná doplnkovosť a synergia programov IROP a PRV v oblasti CLLD. Pri obdobných oblastiach podpory vo všeobecnosti platí, že z EPFRV (PRV) sú oprávnení poľnohospodári, spracovatelia poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, obhospodarovatelia lesa, v prípade investícií do nepoľnohospodárskych činností subjekty s podielom tržieb z poľnohospodárskej a lesníckej činnosti nad 30 %. Z EFRR (IROP) sú v rámci podpory podnikania potom oprávnené subjekty, ktoré nie sú oprávnené z PRV. V prípade investícií na obnovu a rozvoj obcí a zvyšovanie kvality života obyvateľov je doplnkovosť zabezpečená rozdielnym zameraním investícií, kedy podpora z EFRR bude zameraná na zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach.

Identifikácia oblastí podpory, kde budú EŠIF a ostatné nástroje podpory použité synergickým a komplementárnym spôsobom:

Operačný program Kvalita životného prostredia
Prioritná os: 4

Tematický cieľ: 4
Investičná priorita: 4.1 (a)
Špecifický cieľ: 4.1.1

Integrovaný regionálny operačný program
Prioritná os: 3
Tematický cieľ: 8
Investičná priorita: b
Špecifický cieľ: 3.1

7.5 Popis multiplikačných efektov

Multiplikačný efekt stratégie CLLD bude zabezpečený integrovaným prístupom na troch úrovniach:

1. na úrovni zapojenia všetkých relevantných aktérov do strategického plánovania (princíp partnerstva) – verejná správa, podnikatelia, občania, neziskový sektor
2. plánovanie a realizácia obsahovo prepojených a vzájomne previazaných rozvojových cieľov a opatrení - 3 strategické priority, ktoré budú podporené zo zdrojov PRV, IROP a OP Ľudské zdroje prostredníctvom vybraných opatrení
3. Využitie možností na rozvoj spolupráce v rámci územia aj mimo (projekty národnej a nadnárodnej spolupráce z PRV SR 2014-2020)

Takýto prístup prináša nové možnosti efektívnejšieho investovania finančných prostriedkov v rozvoji obcí a regiónu, nakoľko spolu logicky súvisia jednotlivé aktivity a opatrenia. Zároveň tento prístup prináša multiplikačný efekt, ktorý mobilizuje verejné aj súkromné zdroje a prispieva k prehĺbeniu spolupráce medzi subjektmi verejnej správy navzájom a verejnou správou a podnikateľským a neziskovým sektorom a občanmi (verejnosťou).

Členovia občianskeho združenia toto riešenie považujú za také, ktoré bude mať priamy dopad na územie min. v dvoch oblastiach a to v znížení sociálno-ekonomickej zaostalosti a v zvýšení kvality života. Spôsoby, ktorými to dosiahne sú nasledovné:

- podporou živnostníkov a samostatne hospodáriacich roľníkov, mikro a malých podnikov najmä v poľnohospodárskom sektore,
- podporou neziskových organizácií,
- rozvinutím miestnej ekonomiky a zlepšením zavádzania inovácií na miestnej úrovni,
- zlepšením využívania zdrojov v regióne,
- zvýšením atraktivity územia pre miestnych obyvateľov ale aj obyvateľov blízkych miest – Rimavská Sobota a Fiľakovo a zlepšenie možností alternatívneho trávenia voľného času.

Zdrojom hodnotenia multiplikačných efektov budú údaje, ktoré MAS získa počas hodnotenia a monitorovania stratégie: hodnotenie jednotlivých projektov, strednodobé a záverečné hodnotenie stratégie CLLD, sebahodnotenie MAS, monitorovacie správy.

Multiplikačné efekty realizácie stratégie CLLD navonok sa budú šíriť/realizovať prostredníctvom propagačných a animačných aktivít MAS či už na území MAS alebo aj mimo neho. Pravidelnou aktivitou vhodnou na vyhodnotenie týchto efektov bude každoročná výročná členská schôdza O.Z. a pravidelné monitorovacie správy.

8. Prílohy k Stratégii CLLD

Zoznam tabuliek

Povinné tabuľky

Názov	Strana číslo
Tabuľka č. 1: Identifikačné údaje MAS	6
Tabuľka č. 2: SWOT analýza	65
Tabuľka č. 3: Súhrnný prehľad strategického rámca	84
Tabuľka č. 4.A-N: Opatrenie Stratégie CLLD	106
Tabuľka č. 5: Povinné ukazovatele na úrovni programu – PRV SR	136
Tabuľka č. 6: Celkové verejné výdavky – PRV SR	136
Tabuľka č. 7: Povinné ukazovatele na úrovni IROP	136
Tabuľka č. 8: Celkové zdroje pre MAS z PRV a IROP	142
Tabuľka č. 9: Celkové zdroje pre MAS z PRV a IROP rozdelené podľa fondov	142
Tabuľka č. 10: Rozdelenie zdrojov na jednotlivé typy nákladov v rámci príslušných programov	143
Tabuľka č. 11: Sumárna tabuľka finančného plánu	144
Tabuľka č. 12: Celkový pomer medzi fondmi na stratégiu	144
Tabuľka č. 13: Zameranie stratégie podľa sektorov	145